

ingediend op **2136** (2023-2024) – Nr. 1
18 april 2024 (2023-2024)

Ontwerp van decreet

over de organisatie van een geïntegreerd
jeugd- en gezinsbeleid

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet van 17 november 2023.....	51
Advies van de Vlaamse Jeugdraad	71
Advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens	87
Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.....	101
Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	111
Advies van de Vlaamse Onderwijsraad.....	117
Advies van NOOZO – Vlaamse adviesraad Handicap	121
Advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit	141
Advies van de Raad van State	157
Ontwerp van decreet.....	175

ONTWERP VAN DECREET OVER DE ORGANISATIE VAN EEN GEÏNTEGREERD GEZINS- EN JEUGDHULPBELEID

Samenvatting

Met dit decreet wordt een volgende stap gezet in de richting van een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

We zien een bijzonder sterk engagement van de vele professionals, vrijwilligers en organisaties die zich dagelijks inzetten voor gezinnen, kinderen en jongeren, en die het recht op kansrijk opgroeien van alle kinderen en jongeren met volle overtuiging helpen realiseren. Ondanks dat waardevolle en belangrijke werk, tekent zich vandaag een brede consensus af, met name dat:

- Ons gezins- en jeugdhulpbeleid nog beter, efficiënter en effectiever kan en moet om het recht op kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere te realiseren;
- Een geïntegreerd beleid een antwoord kan bieden op zorg- en ondersteuningsnoden die toenemend complexer worden.

Het huidige systeem is nog te sterk verkokerd en dat belemmert soms de toegankelijkheid en de onderlinge samenwerking. Het realiseren en duurzaam verder ontwikkelen van inclusieve en toegankelijke geïntegreerde zorg en ondersteuning vraagt om een eigentijds kader met ruimte om te ondernemen en om flexibel zorg op maat te bieden.

Vertrekkende vanuit gedeelde doelstellingen en verantwoordelijkheden en vanuit bestaande krachten en goede praktijken op het terrein, wil het decreet daarom een kader bieden om verder te kunnen evolueren naar een transversaal, coherent en geïntegreerd welzijnsbeleid voor alle aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Het doet dit onder meer door:

- Ruimte te scheppen voor de erkenning en financiering van netwerken;
- Een focus op een transparantere ondersteuning die meer samenhang en minder breuklijnen vertoont, en dus meer continuïteit, omwille van de realisatie van een 'trajectondersteuner';
- Een sterke focus op gedeelde verantwoordelijkheid, het naadloos aansluiten van meer gespecialiseerde hulpverlening op de universele dienstverlening en het principe van 'bijschakelen'.

Het decreet wil hiernaast mogelijkheden scheppen voor organisaties om een gezond en duurzaam sociaal ondernemerschap op te nemen door een kader te creëren voor het installeren van proeftuinen, evenals voor de financiering van innovatieve projecten en een enveloppefinanciering voor netwerken die voldoende mogelijkheden geeft om flexibel te schakelen in functie van veranderende zorg- en ondersteuningsnoden van kinderen, jongeren en gezinnen.

Ten slotte wil het decreet ook een basis bieden voor een meer geïntegreerd systeem voor monitoring, registratie en gegevensuitwisseling.

Met het oog op het bestrijden van de crisis in de jeugdhulp wijzigt het decreet ook het decreet integrale jeugdhulp door een vlottere gegevensuitwisseling te voorzien voor dossiers die naar de jeugdrechtsbank worden verwezen en waar al hulpverlening geïnstalleerd was ten aanzien van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Met dit decreet wordt een volgende stap gezet in de richting van een sterker geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

Vlaanderen is ambitieus op het vlak van de verdere ontwikkeling van een kwaliteitsvol beleid voor de ondersteuning van alle aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Het beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin heeft daarin een bijzonder grote rol en verantwoordelijkheid. De Vlaamse Regering wil deze legislatuur nog verdere stappen zetten naar een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Ze wil zorg en ondersteuning organiseren vanuit het idee van een warme gemeenschap waar verbinding – tussen ouders, kinderen en jongeren, tussen gezinnen onderling, tussen gezinnen en zorg- en hulpverleners – het sleutelwoord is. Het regeerakkoord spreekt over een warm en zorgzaam Vlaanderen.

De Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2019-2024 formuleert de nood aan een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nog scherper: *“Dat is misschien wel dé uitdaging van de komende legislatuur: verder muren afbreken om zo in een samenspel met vele partners het beste en meest efficiënte antwoord te vinden op ieders vraag naar zorg en ondersteuning.”*

De administraties binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, zijnde het Vlaamse Agentschap voor Personen met een Handicap, het Departement Zorg en het agentschap Opgroeien, verenigen zich rond een set van gemeenschappelijke doelstellingen en bundelen hun krachten in functie van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, zoals in dit ontwerp van decreet naar voor geschoven.

Om een transversaal, coherent en geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren, kunnen actoren vanuit het beleidsdomein welzijn ook samenwerking en verbinding zoeken met partners in andere beleidsdomeinen. Dit decreet creëert daarom een kader op macroniveau voor geïntegreerde zorg en ondersteuning binnen het beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin waarbij de hand kan gereikt worden naar partners in relevante beleidsdomeinen in binnen- en buitenland.

De Vlaamse Regering onderschrijft in haar regeerakkoord ook het belang van meer preventief werken, bijvoorbeeld in relatie tot armoede in het hoofdstuk ‘Vlaanderen is sociaal en rechtvaardig’: *“Om zoveel als mogelijk te voorkomen dat mensen in armoede belanden focussen we op een vroege detectie van mogelijke armoederisico’s. Dit is o.m. mogelijk via de lokale teams van Kind & Gezin, in de kinderopvang, ...”*

B. Inhoud

Probleemstelling

Het decreet integrale jeugdhulp en het decreet preventieve gezinsondersteuning zijn dit jaar 10 jaar oud. Beide decreten hebben onmiskenbaar een hele verschuiving van het jeugdhulplandschap en van de gezinsondersteuning met zich meegebracht, maar er tekent zich een brede consensus af dat ons gezins- en jeugdhulpbeleid nog beter en effectiever kan en moet.

Laat het duidelijk zijn dat de vaststelling dat er op beleidsmatig en organisatorisch vlak verschillende werkpunten bestaan om de doelstellingen van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid en de doelstellingen van afzonderlijke sectoren binnen dit geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid ten volle te kunnen realiseren, absoluut geen afbreuk doet aan het waardevolle werk dat de afgelopen jaren binnen verschillende sectoren werd verzet.

Desondanks botsen we vandaag op verschillende grenzen die belemmeren dat we écht geïntegreerd, effectief en vanuit gedeelde doelstellingen kunnen werken. Het systeem zelf is vandaag nog te sterk verkokerd en dat belemmert soms de noodzakelijke samenwerking. Het realiseren en duurzaam verder ontwikkelen van geïntegreerde zorg en ondersteuning vraagt daarom om een eigentijds kader met ruimte om te ondernemen en flexibel zorg op maat te bieden, waarbij de huidige middelen en personeelsinzet kritisch moeten worden bekeken wat de effectieve en efficiënte inzet ervan betreft. De acute situatie op de arbeidsmarkt en de signalen over werkbaar werk versterken het urgentiebesef nog om de beschikbare arbeidskrachten maximaal en in rechtstreeks contact met gezinnen, kinderen en jongeren in te zetten.

Voorliggend ontwerp van decreet wil binnen het eigen beleidsdomein een aantal belemmeringen wegwerken door actoren de kans te geven om meer geïntegreerd te werken. Het dienstverleningsmodel moet effectiever en meer dialoog-gestuurd worden, waarbij overleg en uitwisseling van informatie efficiënter gebeurt en waardoor er meer tijd vrij komt om effectief met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context te kunnen werken. Vandaag blijven er kansen liggen in de manier waarop we ons organiseren, waarop we aan preventie doen, waarop we samenwerken, waarop we onze verantwoordelijkheid nemen, ... Die kansen beter benutten, dat is de kern van dit decreet.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

De Vlaamse Regering wil met dit decreet een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid faciliteren en wil een regelgevend kader scheppen dat ruimte biedt voor meer samenwerking en meer sociaal ondernemerschap in functie van een betere zorg en ondersteuning op maat.

Doelbepalingen moeten voor een hernieuwde dynamiek zorgen, waarbij de vragen van kinderen, jongeren en gezinnen sterk leidend zullen zijn voor de strategie die op elk niveau wordt uitgebouwd. Deze manier van werken maakt het ook mogelijk om lokale en regionale accenten te leggen in functie van de eigen populatie.

Het decreet biedt een rechtsbasis voor de erkenning en financiering van netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. In eerste instantie gaat het over een rechtsbasis voor de OverKopnetwerken en de netwerken Eén Gezin Eén Plan, en een vervangende rechtsbasis voor de Huizen van het Kind in de toekomst.

Ook het hulpprogramma Geblokkeerde ontwikkelingstrajecten krijgt met dit decreet een duurzame decretale rechtsgrond.

Het gaat hier stuk voor stuk om waardevolle samenwerkingsverbanden die momenteel slechts op projectbasis worden georganiseerd en waarvoor dit decreet een duurzame decretale basis biedt.

Het decreet focust sterk op een transparantere ondersteuning die meer samenhang en minder breuklijnen vertoont, en dus meer continuïteit, omwille van de realisatie van een 'trajectondersteuner'. Hiernaast zet het decreet ook in op gedeelde verantwoordelijkheid en op het naadloos aansluiten van meer gespecialiseerde hulpverlening op de universele dienstverlening en het principe van 'bijschakelen'. Op die manier brengt het decreet de preventieve gezinsondersteuning en de integrale jeugdhulp dichterbij elkaar.

Het decreet schept hiernaast ook mogelijkheden om organisaties een gezond en duurzaam sociaal ondernemerschap op te laten nemen. Het doet dit door het creëren van een kader voor het installeren van proeftuinen om vernieuwende ideeën in een concrete praktijksetting en in een regelluw kader uit te proberen, voor de eventuele financiering van innovatieve projecten, en voor een enveloppefinanciering van netwerken met meer flexibiliteit in functie van de sterk veranderende zorgvragen op het terrein. Meer ruimte voor sociaal ondernemers om hun hulpverleningsaanbod flexibel in te vullen, zal bestaande drempels wegnemen om gedeelde verantwoordelijkheid op te nemen en om zorg op maat te voorzien voor kinderen, jongeren en gezinnen. In dit opzicht bekijkt de Vlaamse Regering om ook wat de toekomstige financiering van actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid betreft een enveloppefinanciering te hanteren die zo veel als mogelijk aansluit bij de principes van doelregelgeving en resultaatgerichte financiering. We kunnen in dat verband bijvoorbeeld al verwijzen naar het recente besluit van de Vlaamse Regering van 31 augustus 2023 m.b.t. de integratie van de centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG) in de jeugdhulp en nemen de principes zoveel mogelijk mee in verdere besluitvorming die betrekking heeft op financiering in de jeugdhulp op korte termijn.

Ten slotte wil de Vlaamse Regering met het decreet ook stappen zetten in de richting van een meer geïntegreerd erkennings- en financieringssysteem voor netwerken met minder administratieve lasten en een meer geïntegreerd systeem voor monitoring, registratie en gegevensuitwisseling.

Het decreet wijzigt ook het decreet Integrale Jeugdhulp om te voorzien in een vlottere gegevensuitwisseling over de begeleiding van ouders of opvoedingsverantwoordelijken in situaties waar de sociale dienst van de jeugdrechtsbank gevat wordt.

Impactanalyse

1. Maatschappelijke impact - JoKER

Dit voorontwerp van decreet heeft impact op kinderen, jongeren, hun (aanstaande) ouders, gezin en context. Er werd dan ook een Kind- en JongerenEffectrapport (JoKER) opgemaakt. Het advies is overgenomen in voorliggende memorie van toelichting. Uit de analyse van het JoKER kan geconcludeerd worden dat de gekozen optie, zijnde het uitwerken van een ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, de beste optie is.

Door de aard van de materie die inherent over kinderen en kinderrechten gaat, werd bij de totstandkoming van het voorontwerp van decreet steeds expliciet rekening gehouden met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken vanuit de principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, vanuit het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap en vanuit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Elk kind en elke jongere heeft het recht om kansrijk op te groeien, ook wanneer het over kinderen of jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, ontstaan door bijvoorbeeld het opgroeien in een kwetsbare situatie of door een beperking of handicap gaat (artikel 23 IVRK). Het Kinderrechtenverdrag waarborgt rechten van kinderen om hun ontplooiing te bevorderen (artikel 29 IVRK), maar garandeert ook het recht op bescherming (artikel 19 e.a. IVRK) met bijzondere aandacht voor minderjarigen die extra kwetsbaar zijn.

Onder meer uit de evaluatie van het decreet integrale jeugdhulp blijkt dat bepaalde rechten ten aanzien van kinderen en jongeren met een zorg- of ondersteuningstraject vandaag nog onvoldoende gerealiseerd worden. Het decreet preventieve gezinsondersteuning en het decreet integrale jeugdhulp blijven nog op zichzelf bestaan, maar dit betekent niet dat Vlaanderen vandaag geen stappen kan zetten om de rechten van kinderen en jongeren in de nabije toekomst beter te kunnen realiseren.

De nulloptie zou betekenen dat er niets verandert in het welzijnslandschap als het over een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gaat.

Precies omdat we ervan overtuigd zijn dat we stapsgewijs meer kunnen samenwerken in functie van het realiseren van de doelstellingen van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, worden in dit ontwerp van decreet een aantal rechtsgronden verankerd die moeten toelaten om de gekozen optie te realiseren. Het gaat dan onder meer over het realiseren van het concept van de trajectondersteuner, het concept bijschakelen, proeftuinen en experimenteerruimte, netwerkvorming, ... Ook wat de gekozen optie betreft, moet hoe dan ook de nodige nuance worden aangebracht in de zin dat het ook in deze optie uitdagend zal zijn om de rechtswaARBorgen voor kinderen en jongeren ten volle te realiseren en dat de (tussen)stappen op weg naar een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid en de concretisering die in dit opzicht naar voor worden geschoven (realisatie van het concept van de trajectondersteuner, het principe van bijschakelen, netwerkvorming, proeftuinen, ...) ons toelaten om stappen te zetten in de goede richting, maar dat deze op zichzelf niet zaligmakend zijn en dat deze ook geëvalueerd zullen moeten worden.

Wat het participatief traject betreft, werden, naast de raadgevend comités van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en van het agentschap Opgroeien, waarin ouders en kinderen en jongeren vertegenwoordigd zijn, kinderen en jongeren betrokken door middel van vertegenwoordiging door de Vlaamse Jeugdraad tijdens twee verschillende participatieve sessies in de schrijffase van het ontwerp van decreet.

Met "Wijs de weg naar welzijn" stopte een babbelmobiel hiernaast ook op verschillende plekken in Vlaanderen om jongeren, ouders, vrijwilligers en professionals te bevragen naar goede praktijken en naar welke elementen we voor de concrete vormgeving van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid absoluut moeten meenemen.

2. Budgettaire impact

Het voorontwerp van decreet heeft geen budgettaire impact voor de Vlaamse overheid, en doet ook geen voorafname op de budgetten die op basis ervan zouden worden aangevraagd.

3. Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel.

Dit voorontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale of provinciale besturen of de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

C. Totstandkomingsprocedure

De Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2019-2024 en de daaropvolgende beleids- en begrotingstoelichtingen omvatten heel wat acties die verband houden met zorg en ondersteuning aan kinderen en gezinnen. Om die verschillende acties op een coherente manier bij elkaar te brengen, werd in december 2021 het intersectorale beleidstraject "Vroeg en Nabij" gelanceerd.

De inspiratienota "Vroeg en Nabij. Naar een geïntegreerd beleid voor kinderen, jongeren en gezinnen binnen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin", een gezamenlijke visietekst van het Departement Welzijn, Volksgezondheid, en Gezin, het Agentschap Zorg en Gezondheid, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en het Agentschap Opgroeien, was de vertrekbasis voor dit traject.

Tussen december 2021 en juli 2022 hebben meer dan 150 stakeholders in zes strategische cirkels (vier rond een hoofdthema, twee rond een subthema) belangrijke elementen uit de inspiratienota verder verfijnd en uitgediept. Het gaat concreet om de volgende strategische cirkels: (1) Lokale netwerken, met als subthema (2) Kinderopvang, (3) Erkennen en Financieren, (4) Diagnostiek en Inschaling, (5) Bovenlokale netwerken, met als subthema (6) Zorgcontinuïteit.

Elke strategische cirkel bestond uit een kernteam (een voorzitter, covoorzitters uit de betrokken administraties en enkele experts) en een consultatiegroep (ervaringsdeskundigen, mensen uit het middenveld, de academische wereld, ...).

De Beleidsraad WVG stond in voor de opvolging van de voortgang van de strategische cirkels. De conceptnota voor een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid "Vroeg & Nabij" steunt op het werk van deze strategische cirkels.

Met "Wijs de weg naar welzijn" stopte een babbelmobiel op verschillende plekken in Vlaanderen om jongeren, ouders, vrijwilligers en professionals te bevragen naar goede praktijken en welke elementen we voor de concrete vormgeving van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid absoluut moesten meenemen. Heel wat van deze getuigenissen zijn terug te vinden op www.vroegennabij.be.

De Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin formuleerde een advies over de inspiratienota in januari 2022. In haar advies presenteert de Raad een aantal inhoudelijke suggesties, maar formuleert ze ook aanbevelingen ten aanzien van de werking van de strategische cirkels. Verschillende van deze aanbevelingen zijn door de strategische cirkels opgenomen.

Ook de raadgevende comités van zowel het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap als van het agentschap Opgroeien waren een betrokken partner. Beide raadgevende comités gaven feedback op de inspiratienota, op de

tussentijdse resultaten van de strategische cirkels en op tussentijdse teksten en een ontwerpversie van de conceptnota.

De uitwerking van het ontwerp van decreet en voorliggende memorie van toelichting is een gezamenlijk initiatief vanuit de Vlaamse welzijnsadministraties: het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, het agentschap Opgroeien en het Departement Zorg. Ook het Departement Onderwijs en Vorming en het Departement Cultuur, Jeugd en Media (team Jeugd) gaven feedback op de ontwerp teksten.

Bij de uitwerking van het ontwerp van decreet werden de raadgevende comités van het agentschap Opgroeien en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, de Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, de Vlaamse Jeugdraad en andere stakeholders betrokken. Op 12 mei 2023 en op 15 juni 2023 werd een gezamenlijke werksessie georganiseerd met vertegenwoordiging vanuit beide raadgevende comités, vanuit de Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en vanuit de Vlaamse Jeugdraad. Ook het Departement Onderwijs en Vorming en het Departement Cultuur, Jeugd en Media (team Jeugd) waren vertegenwoordigd op de tweede werksessie.

Daar waar de conceptnota nog spreekt over een integratie van het decreet preventieve gezinsondersteuning en het decreet integrale jeugdhulp met het oog op het realiseren van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, leek het gezien de timing en complexiteit van deze oefening haalbaar noch wenselijk om de bestaande decreten op te heffen. Om deze legislatuur toch nog maximaal stappen te zetten in de richting van een meer geïntegreerd verhaal, legt de Vlaamse Regering voorliggend ontwerp van decreet voor. Het vormt een noodzakelijke en haalbare tussenstap binnen een langetermijndoelstelling, namelijk de totstandkoming van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

TOELICHTING BIJ DE ADVIEZEN

Overeenkomstig de eerste principiële goedkeuring van 17 november 2023, is advies ingewonnen bij de VTC, de Vlaamse Jeugdraad, de Vlaamse Raad WVG, de VLOR en de GBA. De SERV bracht advies uit op eigen initiatief.

De Vlaamse Jeugdraad, de Vlaamse Raad WVG, de SERV en de NOOZO brachten in hun adviezen van respectievelijk 6 december 2023, 15 december 2023, 18 december 2023 en 8 januari 2024 een aantal bezorgdheden van inhoudelijke en praktische aard onder de aandacht.

Het voorontwerp van decreet zelf is slechts in zeer beperkte mate gewijzigd naar aanleiding van de adviezen van de strategische adviesraden: een vormelijke wijziging (adviespunt Vlaamse Jeugdraad), een beperkte toevoeging in artikel 9, 2° rond toegankelijkheid (adviespunt Vlaamse Jeugdraad) en een kleine toevoeging in artikel 33, §5 m.b.t. de juistheid van persoonsgegevens (adviespunt VTC). Op alle opmerkingen in het advies van de VTC wordt ingegaan.

De Gegevensbeschermingsautoriteit heeft op zitting van 19 januari advies gegeven, wat heeft geleid tot een beperkte aanpassing van het ontwerp van decreet. Het voorgelegde ontwerp biedt, met inbegrip van de aanpassingen doorgevoerd naar aanleiding van de adviezen van de VTC en de GBA, voldoende waarborgen wat de bescherming van persoonsgegevens van de betrokkenen betreft.

Gelet op het gegeven dat de adviezen van de strategische adviesraden over het principieel goedgekeurde ontwerp van decreet geen aanleiding gaven tot fundamentele wijzigingen van het voorontwerp van decreet, werd het ontwerp van decreet op 23 januari 2024 door de minister voor advies voorgelegd aan de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen. De Raad van State heeft op 4 april 2024 advies 75.435/16 uitgebracht. Het voorontwerp van decreet werd aangepast op basis van dit advies.

Op de adviezen wordt hieronder gerepliceerd.

1. ADVIES VLAAMSE TOEZICHTSCOMMISSIE

Het advies van de VTC richt zich op de bepalingen van het ontwerp van die betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens (hoofdstuk 7 (Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid), hoofdstuk 8 (toezicht) en hoofdstuk 9 (wijziging van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp) van het ontwerp van decreet). Samengevat is de VTC van oordeel dat het voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd:

- de rechtvaardigingsgrond aanvullen in de memorie (luik 2);
- de doeleinden van de verwerking verduidelijken (luik 3);
- de verwerkingsverantwoordelijke herbekijken en motiveren in de memorie (luik 4);
- een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uitvoeren (luik 4);
- de bewaartermijn verantwoorden in de memorie (luik 5);
- de nodige maatregelen nemen voor de juistheid van de gegevens (luik 6);
- de transparantiemaatregelen uitwerken (luik 7).

Wat het eerste adviespunt betreft over de verwijzing naar artikel 6.1 punt e) AVG moet verduidelijkt worden welke taak van algemeen belang of openbaar gezag bedoeld wordt. We bevestigen dat de rechtvaardigingsgrond inderdaad ingeroepen wordt omdat het dossierbeheer betreft.

Wat de punten 18-21 in het advies betreft, bevestigen we dat in de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet, steeds ingeschat zal moeten worden of de beoogde verwerking een meer uitgewerkte rechtsgrond nodig heeft. Daarbij zal in eerste instantie gekeken worden naar de graad van inmenging van de overheid in het privéleven.

Wat het tweede adviespunt betreft, wijst de VTC op het onvoldoende transparant omschrijven van de doelstellingen. In het voorontwerp van decreet wordt in artikel 33 van de decretale tekst verwezen naar de doelstellingen in artikel 5 tot en met 13 van het voorontwerp van decreet.

Wat het derde adviespunt betreft, bevestigen we dat de kwalificatie van de verwerkingsverantwoordelijke herbekeken zal worden in het licht van het voorontwerp van decreet dat zal worden voorgelegd ter definitieve goedkeuring. Het adviespunt rond het ontwikkelen van een beheerssysteem dat op de samenwerking en gegevensdeling toeziet, wordt meegenomen in de verdere uitwerking.

Wat het vierde adviespunt betreft, wordt bevestigd dat de decreetgever, de Vlaamse Regering en de verwerkingsverantwoordelijken zullen nagaan of het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (GEB - artikel 35, AVG) voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk is.

Wat het vijfde adviespunt betreft, wordt de bewaartermijn verantwoord als volgt: Het registreren van deze gegevens zal gekoppeld zijn aan het dossier van het kind of de jongere. We koppelen hier dan dezelfde bewaartermijn aan als tot wanneer het betrokken kind of jongere de leeftijd van vijfendertig jaar bereikt hebben. De bewaartermijn - tot 35 jaar sluit aan bij de bewaartermijn die nu al gehanteerd wordt voor dossier van voorzieningen jeugdhulp, maar ook voor dossiers bij de toegangspoort, sociale dienst en het ondersteuningscentrum jeugdzorg.

Wat het zesde adviespunt betreft, wordt tegemoetgekomen aan de opmerking van de VTC door het toevoegen van een bepaling in artikel 33, §5 van de decreettekst van het ontwerp van decreet rond het actualiseren van persoonsgegevens zodat deze juist zijn.

Wat het zevende en laatste adviespunt betreft, bevestigen we dat de nodige transparantiemaatregelen uitgewerkt zullen worden in het licht van de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet en dat het belangrijk is dat betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

Met deze wijzigingen en aanvullingen wordt voldaan aan de opmerkingen in het advies van de VTC.

2. ADVIES VLAAMSE JEUGDRAAD

De Vlaamse Jeugdraad formuleert in haar advies van 6 december samengevat volgende adviespunten:

- We zijn blij dat kinderen, jongeren en hun organisaties betrokken werden bij de opmaak van dit ontwerpdecreet. Er was veel openheid om over sectoren en domeinen heen afstemming te zoeken. Bewaak dat ook bij de volgende stappen, zodat de eigenheid van elk domein meegenomen wordt.
- Zet kinderen en jongeren overal en altijd eerst, ook letterlijk.
- Zorg dat de shift in beleidsfocus van curatieve zorg naar preventie doordacht en goed omkaderd gebeurt, zodat die zowel kinderen en jongeren ten goede komt, alsook de praktijkwerkers de kans geeft om goed af te stemmen met de andere partners en domeinen.
- Zorg dat jongeren zelf op de hoogte zijn van wat bij een gezonde mentale ontwikkeling hoort via gerichte campagnes en/of psycho-educatie binnen onderwijs.
- Versterk het bijschakelen waarbij er wordt samengewerkt tussen basisvoorzieningen en meer gespecialiseerde hulp. Heb hierbij extra aandacht voor het eigenaarschap van de jongere en werk steeds op maat. Jeugdwerk kan hierin een rol opnemen volgens de eigenheid van de werking. De rol van een jeugdwerker kan verschillen en kan gaan van trajectbegeleider, trajectgezel tot regisseur.

- Zorg ervoor dat het kind/de jongere voldoende wordt gehoord in het oordelen over situaties waarin de veiligheid in het gedrang is.
- Zorg dat er duidelijke afspraken gemaakt worden over gegevensoverdracht, de verschillen in beroepsgeheim naast meldingsplicht of discretieplicht, en wie ingrijpt bij eventuele gevaarlijke situaties.
- Jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk werken al jaren aan een straf beleid gericht op het welbevinden van kinderen en jongeren. Organisaties doen dat elk vanuit hun eigenheid. We nemen hierin onze verantwoordelijkheid zonder onze eigenheid los te laten. Respecteer en ondersteun dit, nu en in de volgende legislatuur.
- De kinderen die nú zorg nodig hebben, mogen niet in de kou blijven staan. De shift naar preventie en vroegdetectie zal dubbele middelen vragen. We moeten op dit moment niet alleen investeren in een beter systeem maar tegelijk meer investeren in de jongeren die nu geen zorg krijgen. We hebben dus nood aan garanties op een dubbel groeipad, ook bij de volgende regering.
- Zorg ervoor dat de doelregelgeving de zorg voor kinderen en jongeren versterkt en niet leidt tot willekeur per eerstelijnszone of zorgregio. Elk kind en elke jongere in Vlaanderen en Brussel moet de juiste en nodige zorg kunnen krijgen, onafhankelijk van diens regio.
- Doelregelgeving mag niet doorslaan tot een louter resultaatgedreven blik en financiering waardoor kinderen en jongeren met multiproblematieken uit de boot zouden kunnen vallen.
- Zorg ervoor dat een jongere (met eventuele hulpvraag) steeds centraal blijft staan in een netwerk. Het ontwerpdecreet noemt nu iedereen die betrokken kan zijn, een "actor". Zorg ervoor dat die actoren betrokken zijn in de mogelijke netwerken, binnen hun eigenheid, en zich flexibel kunnen bewegen naargelang die centrale persoon en eventuele hulpvraag.
- Laat flexibiliteit toe zodat men ook vanuit andere beleidsdomeinen en sectoren kan intekenen op financiering om gemeenschappelijke doelen te realiseren en betrek hen bij de verdere uitwerking van dit ontwerpdecreet.
- De insteek van dit ontwerpdecreet is sterk en vormt een antwoord op verschillende zorgen die we hebben om het welzijn van kinderen en jongeren. Of dit ontwerpdecreet echt tot impact leidt, zal afhangen van enkele cruciale voorwaarden. Pas deze voorwaarden toe in (jeugd)beleid, dit ontwerpdecreet en de volgende uitvoeringsbesluiten.

De Vlaamse Regering bedankt de Vlaamse Jeugdraad voor haar uitvoerig en gemotiveerd advies.

De decreettekst werd technisch aangepast op basis van het tweede adviespunt in bovenvermelde samenvatting: kinderen en jongeren staan nu overal in de decreettekst eerst in elke opsomming. Het gaat hier om een louter vormelijke aanpassing, maar wel één van symbolische waarde. Hiernaast werden, op basis van het adviespunt rond de 9 B's van toegankelijkheid (pagina 12 van het advies) de begrippen 'begripvol' en 'betreedbaar' toegevoegd in artikel 9, 2° van het ontwerp van decreet.

De Vlaamse Regering kan bevestigen dat het ook in de uitvoering van het decreet de bedoeling is om kinderen en jongeren een stem te geven. Samen met o.m. de

Vlaamse Jeugdraad zal bekeken worden hoe dit participatief proces verder vorm kan krijgen.

3. ADVIES VLAAMSE RAAD WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

De Vlaamse Raad WVG formuleert in haar advies van 15 december enkele punten van algemene appreciatie en formuleert hiernaast samengevat enkele inhoudelijke bedenkingen met betrekking tot volgende punten:

- Belangrijke inspanningsverbintenis voor alle stakeholders
- Financieel groeipad
- Ruimte voor proeftuinen en innovatie
- Netwerken
- Trajectondersteuner

De Vlaamse Regering bedankt de Vlaamse Raad WVG voor haar algemene appreciatie en voor haar helder en gemotiveerd advies. De Vlaamse Regering kan bevestigen dat de geformuleerde adviespunten en bedenkingen verder meegenomen worden in de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet.

Ook in de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet zal een participatieve en cocreatieve aanpak vooropgesteld worden. Het is hierbij absoluut de bedoeling om over sectoren en domeinen heen afstemming te blijven zoeken zodat aandachtspunten vanuit verschillende oogpunten en de eigenheid van elk domein meegenomen worden. In antwoord op het concrete adviespunt op pagina 5, bevestigt de Vlaamse Regering dat het beleidsdomein onderwijs betrokken wordt bij het verdere traject en dat bij de verdere uitwerking ook aandacht gaat naar de samenwerking tussen welzijn en justitie. We blijven resoluut inzetten op participatie, co-creatie, inspraak en samenwerking.

4. ADVIES SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VLAANDEREN

De SERV formuleert in haar spontaan advies van 18 december samengevat volgende opmerkingen:

- De relatie met 'zorgzame buurten' wordt nog niet gelegd. Deze netwerken én het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpverhaal kunnen elkaar wederzijds versterken. Het lijkt alleszins zinvol om na te denken over mogelijke verbindingen in de praktijk.
- Men kan niet blind zijn voor de huidige tekorten en wachtlijsten in het gezins- en jeugd-hulpbeleid. Het is dan ook belangrijk om voldoende financiering te blijven voorzien voor
- De netwerken kunnen niet functioneren als het basisaanbod van de diensten al ontoereikend is om de inkomende hulpvragen te beantwoorden.
- Het betrekken van andere beleidsdomeinen in de verdere uitwerking van dit decreet is voor de raad nog steeds belangrijk. Alhoewel de scope van dit decreet zich beperkt tot het beleidsdomein WVG, blijven de linkers met andere domeinen zoals onderwijs, wel relevant. Er dient nog nagedacht en gewerkt te worden aan afspraken rond mogelijke samenwerkingen in de praktijk. De welzijnsactoren

zullen in de praktijk voor een werkelijk geïntegreerde aanpak immers ook samen moeten werken met een bredere set van actoren buiten de domeinen welzijn en gezin.

- De netwerken zouden gefinancierd worden op basis van een enveloppefinanciering waarbij principes als doelregelgeving en resultaatgerichte financiering centraal staan. De veiligheid en de rechtszekerheid voor de gebruikers en de werkbaarheid voor het personeel moeten als minimale voorwaarden ten allen tijden gegarandeerd blijven.

- Via het decreet wordt de organisatie van experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen mogelijk gemaakt. Het decreet, noch de memorie van toelichting verduidelijken echter wat de concrete motivatie en doelstellingen zijn voor experimenten en regelluwe zones. Het is nodig dat dit in het decreet verder uitgeklaard wordt, o.a. als kader voor het gunnen van de proeftuinen en het evalueren van de resultaten ervan.

De Vlaamse Regering bedankt en apprecieert de SERV voor het verlenen van advies op eigen initiatief. De Vlaamse Regering bevestigt dat de betrokkenheid van kinderopvang inderdaad voor een sociaaleconomische impact zorgt in dit dossier en dat de SERV in de toekomstige uitvoering van het ontwerp van decreet om advies gevraagd zal worden.

De Vlaamse Regering bedankt de SERV voor haar algemene appreciatie rond het gelopen participatief traject en bevestigt dat in de verdere uitwerking nog uitgebreid overleg met de betrokken sectoren en het middenveld georganiseerd zal worden om een voor iedereen concreet en werkbaar kader uit te werken.

Wat het eerste adviespunt betreft, benadrukt de Vlaamse Regering dat dit punt meegenomen wordt in de verdere uitvoering en dat waar mogelijk de concepten 'Zorgzame Buurten' en 'Positieve rijke inclusieve leefomgeving' actief met elkaar verbonden zullen worden.

Wat het vierde adviespunt betreft, bevestigt de Vlaamse Regering dat ze blijft inzetten op participatie, cocreatie, inspraak en samenwerking. De overige aangehaalde adviespunten en bedenkingen worden verder

meegenomen in de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet.

5. ADVIES VLAAMSE ADVIESRAAD VOOR EN DOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

De NOOZO formuleert in haar advies van datum samengevat volgende adviespunten:

- Verzamel op netwerkniveau cijfermateriaal over de toegankelijkheid van de actoren binnen het gezins- en jeugdhulpbeleid. Dit laat toe om ondersteuningsbehoeften te detecteren en om gericht doelstellingen op te stellen om de toegankelijkheid effectief te verbeteren.;

- Leg het initiatief voor het realiseren van integraal toegankelijke zorg- en ondersteuningstrajecten niet enkel bij de actoren. Integrale toegankelijkheid is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Vlaamse regering.

- Voorzie een opleiding over toegankelijkheid voor de actoren uit het gezins- en jeugdhulpbeleid. Betrek hierbij personen met een handicap als ervaringsdeskundige.
- Werk een wettelijk kader uit voor de realisatie van toegankelijke zorg en ondersteuning op lokaal niveau. Dit kan door duidelijke normen op te stellen, in samenwerking met het agentschap Inter.
- Stimuleer en coördineer de integrale toegankelijkheid van zorg en ondersteuning op lokaal niveau.
- Werk bij de opvolging van lokaal beleid samen met de VVSG.
- Zorg voor een vlotte toegang tot persoonsvolgende financiering voor jongeren en kinderen met een handicap. Dit is een belangrijk middel om de doelstellingen van het decreet te realiseren.
- Rolmodellen zijn belangrijk voor kinderen en jongeren met een handicap. Onderzoek of ervaringsdeskundigen een rol kunnen opnemen in de zorg- en ondersteuningstrajecten.
- Neem culturele gemeenschappen op in de definitie van de informele omgeving van de doelgroep.
- Betrek structureel de leersteuncentra in het geïntegreerde gezins- en jeugdhulpbeleid. Dit laat toe dat leerondersteuners hun rol als brugfiguur tussen de school, leerling en ouders opnemen.
- Coördineer het zorg- en ondersteuningstraject en het onderwijstraject. Doe dit samen met het beleidsdomein Onderwijs, vanuit gedeelde verantwoordelijkheid.
- Bepaal een minimum aantal indicatoren binnen de doelregelgeving. Leg vast dat dit gebeurt met inspraak van personen met een handicap.
- Formuleer de doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid meetbaar en tijdsgebonden. Doelregelgeving werkt alleen als de gestelde doelstellingen controleerbaar geformuleerd zijn.

De Vlaamse Regering bedankt de NOOZO voor haar uitvoerig en onderbouwd advies. De memorie wordt aangepast wat betreft het adviespunt "Neem culturele gemeenschappen op in de definitie van de informele omgeving van de doelgroep." (pagina 13 van de memorie van toelichting). De Vlaamse Regering kan bevestigen dat alle andere geformuleerde adviespunten en bedenkingen verder meegenomen worden in de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet.

6. ADVIES GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT

De Autoriteit is van oordeel dat volgende aanpassingen zich opdringen in het ontwerp van decreet:

- Verduidelijking rechtsgrond voor de verwerking van gezondheidsgegevens (zie randnr. 14);
- Schrapping verwijzing naar artikel 10 wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (zie randnr. 16);

- Uitdrukkelijke precisering onder welke voorwaarden, welke persoonsgegevens, in welke vorm, tussen welke instanties, ter verwezenlijking van (welke van) hun taken van algemeen belang, kunnen worden gedeeld (zie randnr. 34);
- Verduidelijking (gebeurlijk in de Memorie van toelichting) bij de zeer ruim en weinig precies beschreven gegevenscategorieën: identificatie- en contactgegevens, gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject (zie randnrs. 37 en 38);
- Herschrijving of schrapping van de bepaling waarin alle categorieën van betrokkenen en alle categorieën van te verwerken persoonsgegevens ongenueanceerd worden opgesomd (zie randnr. 41);
- Schrapping van artikel 33, §5, eerste lid bij gebrek aan juridische meerwaarde (zie randnr. 44);
- Verduidelijking van de maximale bewaartermijn(en) voor alle categorieën van betrokkenen of criteria die toelaten deze te berekenen (zie randnr. 45).

De nodige aanpassingen zijn doorgevoerd in het ontwerp van decreet en in de bijhorende memorie van toelichting.

7. ADVIES RAAD VAN STATE

De Raad van State heeft advies nr. 75.435/16 uitgebracht op 4 april 2024.

Opmerking 3

De Raad van State merkt op dat het voorontwerp, naast normatieve, een aantal principiële bepalingen bevat, eerder dan normatieve, met name wat hoofdstuk 2, afdelingen 2 tot 4, en hoofdstuk 3 betreft.

Hier kan verwezen worden naar het uitgebreide participatieve traject dat voorafging aan, eerste de conceptnota, en vervolgens het voorontwerp van decreet, en waaruit heel expliciet ook de vraag kwam van de stakeholders om een aantal belangrijke principes decretaal te verankeren, en niet in het minst omdat men ervan overtuigd is dat er in de toekomst fundamenteel anders zal moeten gewerkt worden om de grote uitdagingen die zich stellen op vlak van gezinsbeleid en jeugdhulp het hoofd te kunnen bieden, en dat men dit beschouwd als de fundamenteen daartoe. Alle elementen worden uitgebreid gedocumenteerd in de memorie, op basis van teksten die voor het grootste deel door de stakeholders werden voorbereid en aangeleverd. Het is ook niet ongebruikelijk dat een decreet "missie, visie en doelstellingen" omschrijft: bijvoorbeeld in afdeling 2 "Doelstellingen en beginselen" van hoofdstuk 1 van het decreet van 20 april 2012 'houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters'; hoofdstuk 3 "Missie en principes van de integrale jeugdhulp", hoofdstuk 4 "Doelstellingen van de integrale jeugdhulp" en hoofdstuk 5 "Vermaatschappelijking van de jeugdhulpverlening" van het Decreet Integrale Jeugdhulp; afdeling 2 "Doelstellingen en principes van de preventieve gezinsondersteuning" van het Decreet Preventieve Gezinsondersteuning.

Opmerking 4

De Raad van State vraagt om de verhouding van de bepalingen die slaan op de missie en de doelstellingen van verschillende actoren met de bestaande regelgeving te verduidelijken.

Een groot deel van deze bepalingen gelijklopen met normen en verwachtingen die nu al in sectorale decreten vervat zitten, en dat ze - daar waar dit niet het geval is - inderdaad een extra verwachting creëren naar actoren toe. De omschakeling van middelenregelgeving naar doelregelgeving veronderstelt evenwel dat er in dialoog met de actoren een voor de (lokale) praktijk hanteerbaar kader uitgewerkt wordt. In de memorie werd er deze zin een aanvulling opgenomen.

Opmerking 5

De Raad merkt op dat het wenselijk is de definitie van 'actoren', de omschrijving van het toepassingsgebied in artikel 3 en het gebruik van het begrip 'actoren' in de rest van het voorontwerp te verduidelijken en op elkaar af te stemmen.

Er wordt voor gekozen het advies van de Raad hier niet te volgen omdat het belangrijk is om de passage 'binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid' bij de term 'actor' te vermelden. De term 'actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid' wordt in verhouding tot de definitie van 'actor' in artikel 2 in die zin niet als problematisch beschouwd.

Opmerking 6

In antwoord op de opmerking van de Raad over punt 2° van artikel 2, wordt dit artikel aangepast en werd de definitie van het begrip 'beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin' weggelaten.

Opmerking 7

Het advies van de Raad met betrekking tot de omschrijving van het concept 'bijschakelen' wordt gevolgd. De definitie van bijschakelen wordt in artikel 3 weggelaten en artikel 13 over bijschakelen wordt herschreven. Op deze manier bevat artikel 13 een beter uitgewerkte omschrijving van 'bijschakelen' en is het artikel zelf ook logischer opgebouwd.

Opmerking 8

De Raad merkt op dat "de definitie van 'geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid' in punt 7° van artikel 2 van het voorontwerp het best wordt afgestemd met de terminologie en definitie van 'jeugd- en gezinsbeleid' uit artikel 2, 8°, van het Decreet Agentschap Opgroeien."

Deze aanpassing werd op advies van de Raad overal doorgevoerd in de tekst van het ontwerp van decreet.

Opmerking 9 en 10

Er wordt voor gekozen om het begrip 'geïntegreerde zorg en ondersteuning' en 'preventie' in de definities te laten staan.

Opmerking 11

Er wordt voor gekozen om het artikel over het toepassingsgebied niet meer te wijzigen. De door de Raad aangehaalde decreten vallen immers onder het toepassingsgebied.

Opmerking 12

De Raad merkt op dat "De Vlaamse Regering wordt weliswaar gemachtigd om bijkomende richtlijnen of voorwaarden te bepalen (vierde lid), maar het nemen van een uitvoeringsbesluit zal noodzakelijk zijn om het systeem van trajectondersteuning te realiseren. Het verdient bijgevolg aanbeveling de

machtiging dwingend en breder te formuleren, en minstens de toegang tot dossiergegevens en verwerking van persoonsgegevens op decretaal niveau te regelen.”

In antwoord op deze opmerking wordt de machtiging aan de regering dwingender geformuleerd in artikel 12. Ook de toegang tot dossiergegevens en verwerking van persoonsgegevens wordt bijkomend geregeld in hoofdstuk 7 door een §6 toe te voegen aan artikel 33.

Opmerking 13

De raad merkt op dat de verhouding tussen de machtiging in artikel 24 en 25 lijkt te overlappen.

In antwoord op deze opmerking wordt in de memorie bij artikel 24 een passage toegevoegd om te verduidelijken dat het in artikel 24 gaat over voorwaarden inzake het samenwerken en het opnemen van verantwoordelijkheid op zich en in artikel 25 over voorwaarden met betrekking tot een andere te realiseren doelstelling zoals bijvoorbeeld het realiseren van het concept van de trajectondersteuner.

Opmerking 14

De Raad merkt op dat artikel 26, § 1, eerste lid, van het voorontwerp niet dient aan te vangen met een machtiging aan de Vlaamse Regering om netwerken te erkennen, vermits de eerste paragraaf dan betrekking zal hebben op netwerken die in het decreet worden erkend en de tweede paragraaf op de mogelijkheid van de Vlaamse Regering om andere netwerken te erkennen.

In antwoord op deze opmerking van de Raad wordt de eerste zin van artikel 26, §1, eerste lid, weggelaten zodat in de eerste paragraaf de erkenning van die netwerken direct geregeld wordt. De tweede paragraaf bevat nog steeds de machtiging aan de Regering om andere netwerken te erkennen.

Opmerking 15

Het advies van de Raad wordt gevolgd: er wordt voor geopteerd om een delegatie toe te voegen in artikel 26, §1, op basis waarvan de Regering bijkomende voorwaarden bepaalt met betrekking tot de netwerken en bepaalt welke actoren hier deel van uitmaken.

Opmerking 16

De Raad merkt op dat de verwijzing naar 'paragraaf' mag worden weggelaten in artikel 26. Artikel 26 werd op basis in navolging van deze opmerking aangepast.

Opmerking 17

De Raad maakt een opmerking over de bezwaarprocedure vermeld in artikel 26, § 2, derde lid, 3°, van het voorontwerp. Artikel 26, § 2, derde lid, 3°, van het voorontwerp werd aangepast in navolging van deze opmerking.

Opmerking 18.1

De Raad merkt op dat de vraag rijst of het de bedoeling is dat de Vlaamse Regering zou kunnen afwijken van de decretale regeling van essentiële elementen van die verwerking van persoonsgegevens, die een aan de decreetgever voorbehouden aangelegenheid uitmaken.

Dit is niet de bedoeling. In antwoord op deze opmerking werd daarom een passage toegevoegd in de memorie, waarin wordt benadrukt dat het niet de bedoeling is dat 'de Vlaamse Regering zou kunnen afwijken van de decretale regeling van essentiële elementen van die verwerking van persoonsgegevens, die een aan de decreetgever voorbehouden aangelegenheid uitmaken.'

Opmerking 18.2

De vormelijk aanpassing, zijnde een verwijzing naar het juiste lid, werd doorgevoerd in artikel 30 in antwoord op de opmerking die de Raad hierover maakte onder punt 18.2.

Opmerking 20

De Raad maakt een opmerking over het artikel dat de gegevensdeling regelt.

In antwoord hierop wordt volgende passage toe aan de memorie om tegemoet te komen aan de opmerking: "Er moet worden verduidelijkt dat deze regeling betrekking heeft op doorgifte in het kader van samenwerking en aan te geven welke gegevens van welke actor naar welke actoren mogen worden doorgegeven. Voor de gegevensverwerking voor en na de doorgifte is de sectorregelgeving van toepassing. Wat de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens en de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens betreffen, gelden de bepalingen uit de toepasselijke sectorregelgevingen."

Opmerking 21

Om tegemoet te komen aan deze opmerking wordt artikel 33 aangepast en wordt een nauwkeurigere omschrijving opgenomen van de gegevens.

Opmerking 22

In antwoord op de opmerking van de Raad wordt de verwijzing naar artikel 10, § 2, van de wet van 30 juli 2018 weggelaten in artikel 33, § 4, tweede lid, van het voorontwerp.

Opmerking 23

Er wordt in antwoord op deze opmerking van de Raad geen extra lid toegevoegd in het artikel. In het door de Raad vermelde geval wordt de gewoonlijke bewaartermijn toegepast die geldt in de volwassenenhulpverlening.

Opmerking 24.2

In antwoord op deze opmerking van de Raad worden in het tweede lid van artikel 35 de woorden "aan de Vlaamse Regering" weggelaten en wordt een passage toegevoegd in het derde lid.

Opmerking 26

De Raad merkt op dat het bestaande artikel 75/1 van het Decreet Integrale Jeugdhulp en het ontworpen artikel 75/2 beter op elkaar moeten afstemmen. Bijvoorbeeld: "Tenzij een afdoende verantwoording gegeven kan worden waarom er aan de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken zonder toestemming van de betrokkenen meer vertrouwelijke informatie zou mogen worden meegedeeld over (andere dan jeugdhulpverlening die aan de ouders of opvoedingsverantwoordelijken werd verstrekt dan over de jeugdhulp die aan de minderjarige zelf werd verstrekt, dient het ontworpen artikel 75/2 ook op dit punt te worden afgestemd op het bestaande artikel 75/1."

Opmerking 27

Artikel 36 (wijzigingsartikel decreet integrale jeugdhulp – toevoeging artikel 75/2) van het voorontwerp werd aangepast door het woord 'laatstelijk' toe te voegen. Op die manier wordt tegemoetgekomen aan de opmerking van de Raad.

Opmerking 28

Het advies van de Raad wordt hier gevolgd: artikel 36 (wijzigingsartikel decreet integrale jeugdhulp – toevoeging artikel 75/2) wordt gewijzigd in de zin dat nu overal wordt verwezen naar de term 'dienstverlener' zoals dat ook in de rest van het decreet Integrale Jeugdhulp het geval is.

Opmerking 29

In antwoord op deze opmerking wordt artikel 38 (inwerkingtreding) weggelaten.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap

Dit ontwerp van decreet heeft betrekking op gemeenschapsaangelegenheden.

II. Toelichting bij de artikelen**Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen****Artikel 1**

Dit ontwerp van decreet heeft betrekking op gemeenschapsaangelegenheden.

Het ontwerp van decreet regelt een aangelegenheid die behoort tot het domein van de persoonsgebonden aangelegenheden die artikel 128 van de Grondwet aan de gemeenschappen heeft toevertrouwd.

Op basis van artikel 128, §1, van de Grondwet en artikel 5, §1, I en II, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen behoren de bijstand aan personen en het gezondheidsbeleid tot de bevoegdheid van de gemeenschappen. Daaronder valt de materie die door dit ontwerp van decreet wordt geregeld.

Volgens artikel 128, §2, van de Grondwet hebben de Vlaamse decreten op het stuk van de persoonsgebonden aangelegenheden kracht van wet in het Nederlandse taalgebied, alsmede ten aanzien van de instellingen gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die wegens hun organisatie moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 2 definities

In dit artikel worden een aantal basisbegrippen gedefinieerd. Omdat dit ontwerp van decreet een welzijnsbreed gedragen en samenhangende rechtsbasis moet vormen naast andere sectorale welzijnsdecreten is het vanzelfsprekend dat de definities in dit decreet overeenkomen of sterk aanleunen bij bestaande definities uit andere (welzijns)decreten. Een aantal definities in dit ontwerp zijn daarom ook overgenomen uit het decreet preventieve gezinsondersteuning, het decreet integrale jeugdhulp en andere welzijnsdecreten.

Een actor is elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg of ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context organiseert of

aanbiedt. Het kan dus ook om een voorziening of organisatie gaan. De term 'aanstaande ouder' moet hier begrepen worden zoals bepaald in Boek I titel VII (afstamming) van het Burgerlijk Wetboek.

De definitie van de term 'context' komt overeen met de definitie van deze term in het decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. De context van een kind of jongere is het sociale netwerk rond dit kind of jongere en rond diens ouders en in voorkomend geval diens opvoedingsverantwoordelijken, dat in functie van de ondersteuningsvraag van betekenis is. Er wordt verduidelijkt dat steunfiguren ook deel uitmaken van het sociale netwerk. Een kind of jongere kan immers ondersteund worden door zelfgekozen, informele steunfiguren die het kind of jongere omringen en waarbij het kind of jongere terecht kan. Het kan gaan om vertrouwenspersonen, familie, (minderjarige) vrienden, een jeugdwerker, een sportcoach. Het kan hierbij ook om één of meerdere personen gaan.

Soms hebben kinderen en jongeren extra ondersteuning nodig om op te groeien. Een specifieke ondersteuningsbehoefte moet begrepen worden als de mate waarin een kind of jongere behoefte heeft aan specifieke ondersteuning die is ontstaan ten gevolge van een aandoening, een beperking, (het vermoeden van) een handicap, of eender welke andere omstandigheid die een beperking met zich meebrengt voor het kind of jongere of voor zijn context. Het gaat dan bijvoorbeeld over kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie, zoals armoede of sociale uitsluiting, kinderen en jongeren met een migratieachtergrond of die tot een etnische minderheid behoren, kinderen en jongeren met een handicap, dakloze kinderen en jongeren of kinderen en jongeren die kampen met ernstige woningnood, kinderen en jongeren met geestelijke-gezondheidsproblemen, of kinderen die van hun ouders gescheiden zijn.¹

De definitie van geïntegreerde zorg en ondersteuning is analoog aan deze uit het decreet over de organisatie van de eerstelijnszorg.

Preventie wordt omschreven als de maatregelen en acties die tot doel hebben de gezondheid of het welzijn te bevorderen, te beschermen of te behouden. Gezondheid moet hierbij begrepen worden als een toestand van lichamelijk, geestelijk en sociaal welbevinden bij de mens zoals bepaald in het decreet van 21 november 2003 betreffende het preventieve gezondheidsbeleid. Preventie omvat alle initiatieven die doelbewust en systematisch een probleem voorkomen en heeft tot doel kwaliteit van leven te bevorderen. Een kenmerk van generalisme is immers dat er niet alleen op 'cure' en 'care' wordt ingezet, maar ook op preventie en gezondheidspromotie. Het gaat dan zowel over universele, selectieve en geïndiceerde preventie als over primaire, secundaire als tertiaire preventie.²

De overige definities behoeven geen specifieke commentaar.

Hoofdstuk 2 Toepassingsgebied, missie en doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

¹ Zie EU Child guarantee en slotbeschouwingen VN-comité 2019.

² Nota "9 jaar beleidsadviesing over welzijn, gezondheid en gezin. Het referentiekader van de SAR WGG: uitgangspunten voor de toekomst" van de Strategische Adviesraad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, p. 80 over 'generalistische zorg'; In de reflectienota eerstelijnszorg (4 november 2010) beschrijft de Strategische Adviesraad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de verschillende vormen van preventie.

Artikel 3 toepassingsgebied

Het derde artikel bepaalt het materiële toepassingsgebied van het ontwerp van decreet.

Het ontwerp van decreet is van toepassing op de samenwerking tussen actoren in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid wat betreft de zorg en ondersteuning die zij aanbieden en organiseren voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Dit decreet heeft enkel een uitwerking in de dienstverlening van deze actoren ten aanzien van individuele gebruikers indien zij voortvloeit uit de aangegane samenwerking. Alle sectorale decreten blijven op zichzelf bestaan.

Het eerste en tweede lid van artikel drie sommen de regelgeving op betreffende de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Alle actoren die binnen deze regelgeving gevat zijn, vallen onder het toepassingsgebied van het decreet wat de samenwerking op het vlak van zorg en ondersteuning betreft in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De actoren die gevat zijn door het tweede lid van artikel drie zijn enkel gevat wanneer het over samenwerking in het kader van zorg en ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context gaat. Meer specifiek gaat het hier enerzijds om alle actoren die momenteel al gevat zijn binnen de integrale jeugdhulp en de preventieve gezinsondersteuning en anderzijds worden andere welzijnsactoren hier breder ook door gevat.

Wat de actoren binnen de preventieve gezinsondersteuning betreft, wordt benadrukt dat de uitbetaler Groeipakket eveneens een actor is binnen de preventieve gezinsondersteuning en bij uitbreiding dus ook binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De uitbetaler van het Groeipakket oefent een loketfunctie uit in het Huis van het Kind als sterke partner in dit brede gezinsbeleid.

Wat de actoren betreft die binnen de integrale jeugdhulp gevat zijn door het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, wordt in het laatste lid van artikel drie uitdrukkelijk vermeld dat uitsluitend de centra voor leerlingenbegeleiding gevat zijn binnen het toepassingsgebied van het ontwerp van decreet. Samenwerking met partners zoals scholen, internaten en leersteuncentra is slechts gevat onder het derde lid van artikel drie.

De actoren kunnen samenwerken met partners buiten het beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin, vermeld in het derde lid van artikel drie. Het kan daarbij onder meer gaan over geestelijke gezondheidszorgbevordering, werk, sociale economie, jeugdwerk, onderwijs, ... Een dergelijke samenwerking kan onder meer waardevol zijn in het kader van laagdrempeligheid, toegankelijkheid, preventie, vroegdetectie of vroeginterventie, zoals dat bijvoorbeeld ook in de OverKophuizen gebeurt. Ook vanuit andere laagdrempelige vindplaatsen kan verbinding worden gemaakt met bepaalde vormen van zorg en ondersteuning (individuele ondersteuning).

Ook andere partners, zoals vrije beroepen, kunnen ervoor kiezen om deel uit te maken van de netwerken die gevat zijn binnen het ontwerp van decreet om op die manier bij te dragen aan een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

De decreetgever benadrukt dat ook lokale besturen vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheden betrokken zijn en worden in het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Artikel 4 missie

Het vierde artikel beschrijft de missie van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid wil zorg en ondersteuning organiseren met het oog op het vrijwaren van de ontplooiingskansen van alle kinderen en jongeren, waar ze ook geboren zijn en hoe ze ook opgroeien, en met het oog op het bevorderen van hun welzijn en gezondheid om op die manier hun recht op kansrijk opgroeien te garanderen. Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid beoogt een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor elk kind en elke jongere te realiseren, waarin kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte op voet van gelijkheid met andere kinderen en jongeren alle mensenrechten en fundamentele vrijheden ten volle kunnen genieten.

Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid onderschrijft de bepalingen van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989, de bepalingen van het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, aangenomen in New York op 13 december 2006, en het Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, aangenomen in Rome op 4 november 1950, en helpt deze verdragen mee te realiseren.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken vanuit de principes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind³, vanuit het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap⁴ en vanuit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens⁵. Elk kind en elke jongere heeft het recht om kansrijk op te groeien, ook wanneer het over kinderen of jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, ontstaan door bijvoorbeeld het opgroeien in een kwetsbare situatie of door een beperking of handicap gaat (artikel 23 IVRK). Het Kinderrechtenverdrag waarborgt het recht op een veilige omgeving waarin kinderen zich goed kunnen ontwikkelen en ongestoord kunnen opgroeien. (artikel 6 IVRK), maar garandeert ook het recht op bescherming tegen mishandeling, psychisch, lichamelijk of seksueel (artikel 19 IVRK). Beide verdragen leggen er de nadruk op dat de belangen van het kind de eerste overweging⁶ moeten zijn bij alle beslissingen of maatregelen die kinderen aangaan.

Binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gaat bijzondere aandacht naar eigen regie, eigen kracht en verantwoordelijkheid van, en participatie en co-creatie door aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Hierbij hebben

³ De rechten van het kind zijn op 20 november 1989 vastgelegd in het Internationaal Verdrag betreffende de rechten van het kind van de Verenigde Naties.

⁴ Het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap werd aangenomen door de Verenigde Naties op 13 december 2006. In België is dit verdrag sinds 1 augustus 2009 van kracht.

⁵ Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, tot stand gekomen op 4 november 1950 te Rome.

⁶ Cf. art. 22bis Gw: Er is een vertaalfout geslopen in de Nederlandstalige vertaling van de wettekst (IVRK). De teksten in het Engels spreken over "a primary consideration". Art. 22bis Gw. heeft deze vertaalfout meegenomen en spreekt ook van "de" eerste overweging.

kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte het recht vrij blijk te geven van hun opvattingen over alle aangelegenheden die hen betreffen, waarbij ze op voet van gelijkheid met andere kinderen en in overeenstemming met hun leeftijd en ontwikkeling ondersteuning krijgen die bij hun specifieke ondersteuningsbehoefte en leeftijd past om dat recht te realiseren.

Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid beoogt aan aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context een continuüm van toegankelijke en kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning te bieden, zo vroeg als nodig en zo nabij als mogelijk in de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen en jongeren, hun gezin en context. Het belang van een kwalitatieve, generalistische universele zorg en ondersteuning, preventie, vroegdetectie en vroeginterventie wordt in de organisatie van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid sterk naar voor geschoven. Wanneer dat nodig is, worden bijkomende of aanvullende zorg en ondersteuning bijgeschakeld of op samenhangende, ononderbroken en geïntegreerde wijze aangeboden. Ondersteuning kan ook vormen van materiële of financiële ondersteuning omvatten.

In lijn met eerdere beleidsinitiatieven binnen de Vlaamse overheid rond geïntegreerde zorg en ondersteuning, wordt in voorliggend ontwerp van decreet vertrokken vanuit het gedeeld begrippenkader rond doelgerichte, geïntegreerde zorg en ondersteuning. Universele zorg impliceert een generalistische benadering waarbij een sterke preventieve functie inherent aanwezig is. Preventie omvat alle initiatieven die doelbewust en systematisch een probleem voorkomen en heeft tot doel kwaliteit van leven te bevorderen. Een kenmerk van generalisme is immers dat er niet alleen op 'cure' en 'care' wordt ingezet, maar ook op preventie en gezondheidspromotie. Het gaat dan zowel over universele, selectieve en geïndiceerde preventie als over primaire, secundaire als tertiaire preventie.⁷ Het inzetten op deze verschillende vormen van preventie betekent dat andere of (soms) meer gespecialiseerde of aanvullende vormen van expertise worden bijgeschakeld.

Ook wanneer aanvullende, specifieke of gespecialiseerde zorg of ondersteuning op een bepaald moment in het leven van een kind of jongere nodig zijn, is het belangrijk dat deze ondersteuning niet totaal geïsoleerd wordt aangeboden. Ook wanneer exclusieve zorg nodig is, moet er een brug naar de samenleving en leefomgeving gelegd worden en moet een geïsoleerde aanpak vermeden worden waarbij kinderen en jongeren zo veel als mogelijk in de samenleving zelf betrokken blijven.

De individuele ondersteuningsnood en -behoefte van kinderen, jongeren en gezinnen is hét vertrekpunt voor de organisatie van zorg en ondersteuning, waarbij er uiteraard aandacht is voor hun bredere leefomgeving. Het recht op kansrijk opgroeien impliceert ook de mogelijkheid en zelfs de plicht om in te grijpen wanneer dat nodig is, zoals dat bijvoorbeeld gebeurt in toepassing van hoofdstuk 8 van het decreet integrale jeugdhulp (verontrustende situaties). Hierbij wordt rekening gehouden met de diverse startposities en kwetsbaarheden van kinderen en moet er geanticipeerd worden op het individuele, vaak onvoorspelbare, traject

⁷ Nota "9 jaar beleidsadvisering over welzijn, gezondheid en gezin. Het referentiekader van de SAR WGG: uitgangspunten voor de toekomst" van de Strategische Adviesraad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, p. 80 over 'generalistische zorg'; In de reflectienota eerstelijnszorg (4 november 2010) beschrijft de Strategische Adviesraad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de verschillende vormen van preventie.

dat elk kind en elke ouder doorloopt. Dit vraagt naast een inclusieve samenleving met toegankelijke en kwaliteitsvolle voorzieningen, óók een organisatie van geïntegreerde zorg en ondersteuning die al van voor de zwangerschap begint.

Artikel 5 strategische doelstellingen

Dit artikel bepaalt de strategische doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Deze strategische doelstellingen worden in de volgende artikelen verder verfijnd in operationele doelstellingen.

Het is aan de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (artikel 3) om deze strategische (artikel 5) en operationele doelstellingen (artikel 6 tot en met 14), samen te verwezenlijken, en om hierbij vanuit de principes (artikel 14 tot en met 23) te handelen. Zij doen dit door samenwerking, door afstemming – al dan niet binnen netwerken – bovenop en naast de huidige doelstellingen en opdrachten die zijn vastgelegd binnen hun eigen sectorale decreten. Enkele van die doelstellingen, opdrachten en principes zullen gelijklopen met deze in het ontwerp van decreet, andere zullen een bredere of alternatieve aanpak vergen. Op langere termijn is het de bedoeling om deze verschillende sectorale doelstellingen, opdrachten en principes meer te stroomlijnen met het oog op het ten volle realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in relatie tot de noden van de populatie. De omschakeling van middelenregelgeving naar doelregelgeving veronderstelt dat er in dialoog met de actoren een voor de (lokale) praktijk hanteerbaar kader uitgewerkt wordt.

Het is hierbij uitdrukkelijk niet de verwachting dat alle actoren die zorg of ondersteuning organiseren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid op elk moment alle doelstellingen verwezenlijken. Niet elke specialist moet een generalist worden en niet elke organisator van universele dienstverlening moet alle bijkomende, aanvullende of gespecialiseerde expertise aanbieden. Het gaat er net om dat de strategische en operationele doelstellingen en principes, zoals vastgelegd in dit ontwerp van decreet, op een geïntegreerde manier gerealiseerd worden.

Het is hierbij uitdrukkelijk de bedoeling dat, door samenwerking, door gedeelde verantwoordelijkheid, door intersectorale afstemming, door het bijschakelen van expertise, alle actoren die zich engageren om mee te werken aan het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zich achter deze gedeelde doelstellingen en principes scharen en dat ze vanuit hun eigen krachten en mogelijkheden bijdragen aan het realiseren ervan. Dit betekent dat zij hiervoor verantwoordelijkheid opnemen, dat zij zich hierop organiseren, en ook dat zij keuzes moeten maken in de bijsturing van hun werking. De actoren kunnen hiertoe krachten bundelen en elkaar ondersteunen binnen de netwerken van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Operationele doelstellingen

Artikel 6 positieve, rijke en inclusieve leefomgeving

Artikel zes omschrijft de doelstelling rond het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving biedt de (reële) mogelijkheden voor ouders om hun ambities als ouder waar te maken en biedt voor kinderen en jongeren de reële mogelijkheden om optimaal te ontwikkelen en

op te groeien, zowel in het hier en nu als met het oog op de toekomst. Leefomgeving verwijst hier naar het informele netwerk, de aanwezigheid van formele (basis)voorzieningen en de ruimtelijke infrastructuur.⁸ Het is vergelijkbaar met wat in Nederland de 'pedagogische basis' wordt genoemd⁹. Hierbij wordt vertrokken van een proportioneel universele benadering.

De informele omgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context omvat familie, vrienden- en kennissenkring, de buurt en geloofsgemeenschappen, en ook cultuurgemeenschappen. De formele omgeving voor kinderen en jongeren omvat allerhande (basis)voorzieningen. De ruimtelijke omgeving gaat over infrastructuur zoals bijvoorbeeld plekken voor ontmoeting en spel, ruimtelijke inrichting zoals bijvoorbeeld veilige voetpaden of groene plekken, veiligheid, mobiliteit zoals bijvoorbeeld openbaar vervoer en fietspaden en wonen.¹⁰

In de doelstelling rond positieve, rijke en inclusieve leefomgeving wordt bepaald dat actoren zich engageren om een bijdrage te leveren in het realiseren van kwaliteitsvolle, inclusieve en toegankelijke plekken en aanbod waarbinnen zorg en ondersteuning aangeboden of bijgeschakeld worden en waarbij actoren ook aandacht hebben voor externe omgevingsfactoren (zoals bijvoorbeeld infrastructuur, veiligheid, mobiliteit of wonen) en dat zij hierrond ook politiserend werken en vanuit of binnen hun netwerk invloed proberen hebben op deze omgevingsfactoren. Deze plekken worden soms omschreven als 'groeiplek' of, 'vindplaats' en worden binnen de leefomgeving zowel formeel als eerder informeel vormgegeven.

Een groeiplek is daarbij de brede verzameling van zorgzame en veilige leefomgevingen¹¹ van een kind, thuis en extern, waar het kan opgroeien met geïntegreerde en inclusieve aandacht voor zijn ontwikkeling, zorg én opvang. Ook de vele vrijwilligersorganisaties die Vlaanderen op het terrein van het gezins- en jeugdhulpbeleid rijk is, alsook de diverse vormen van gezins- en familie­zorg spelen hierbij een wezenlijke rol.

Het beleidsdomein welzijn beschikt over krachtige instrumenten om de realisatie van deze opdrachten te faciliteren. De Huizen van het Kind, de OverKop­huizen en de welzijnsvoorzieningen hebben allemaal het potentieel om door onderlinge kruisbestuiving te evolueren naar dergelijke groeiplekken.

Het principe van proportioneel universalisme staat daarbij centraal. Dat wil zeggen: zorg en ondersteuning wordt voorzien voor álle gezinnen en tegelijkertijd worden daarnaast specifieke praktijken ontwikkeld op maat van kinderen, jongeren en hun ouders die een specifieke aanpak nodig hebben.

Informele en formele actoren, die zich vandaag al verenigen in buurtgerichte netwerken, perinatale netwerken en voorzieningen, worden nog sterker aangemoedigd om elkaar te vinden, in het bijzonder in de context van de Huizen van het Kind of voor de doelgroep van de jongeren en de jongvolwassenen in de OverKop­huizen. Ook de vele vrijwilligersorganisaties die Vlaanderen en Brussel op

⁸ Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

⁹ Pedagogische basis | Nederlands Jeugdinstituut (nji.nl).

¹⁰ Snijder, 2015; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

¹¹ Zie bv. ook https://www.expoo.be/sites/default/files/atoms/files/2016-02-26%20Visietekst-investeren-in-de-*omgeving-van-jonge-kinderen.pdf

dit terrein rijk zijn, alsook de diverse vormen van gezins- en familie­zorg spelen een wezenlijke rol in het leven van kinderen, jongeren en gezinnen.

In een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving bestaan er voldoende van dit soort vindplaatsen, met voldoende verbinding met vormen van zorg en ondersteuning of worden deze zorg en ondersteuning georganiseerd of bijgeschakeld in deze plekken zelf. Kinderen en jongeren en gezinnen worden op een kindvriendelijke wijze betrokken bij de uitbouw van deze plekken zodat ze zelf betekenis en invulling kunnen geven aan hun leefomgeving.

Binnen een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving wordt ingezet op preventie door het versterken van beschermende factoren. Preventie betekent dat er aandacht is voor beschermende factoren zoals ouderbetrokkenheid en of een sterk sociaal netwerk rond een gezin, waardoor dreigende problemen voorkomen en aangepakt kunnen worden samen met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Die aandacht voor beschermende factoren zorgt ervoor dat preventie niet leidt tot een eenzijdige kijk op en aandacht voor alle mogelijke risico's voor gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Versterking van positieve factoren kan allerlei risico's compenseren. Dat geeft een veel grotere kans op een omvangrijk en duurzaam resultaat. Uit onderzoek blijkt dat preventie alleen werkt als de inzet doelgericht en gedegen gebeurt.¹²

In een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving vertrekken alle actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in hun handelen vanuit een generalistische rechtenbenadering. Dit betekent dat zij inzetten op het realiseren van rechten van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Het gaat hierbij uitdrukkelijk ook over het recht van broers en zussen om niet gescheiden van elkaar op te groeien (bijvoorbeeld bij uithuisplaatsing), waarbij actoren zich engageren om dit recht mee te helpen realiseren vanuit hun eigen aanbod en dienstverlening.

Ten slotte moet er worden benadrukt dat ook lokale besturen een ontzettend belangrijke rol spelen in het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor alle kinderen en jongeren.

Artikel 7 tot en met artikel 13 Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten

Een tweede belangrijke doelstelling binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, complementair aan de eerste doelstelling, is het voorzien van zorg en ondersteuning op het juiste moment. Zelfs binnen een rijke, positieve en inclusieve leefomgeving kan er binnen het leven van elk kind en elke jongere op een bepaald moment nood zijn aan een bepaalde vorm van ondersteuning. Het is dan belangrijk en noodzakelijk dat deze ondersteuning tijdig gerealiseerd wordt en dat deze toegankelijk, inclusief, continu, participatief, effectief en adequaat is.

De artikelen 7 tot en met 13 verankeren de doelstellingen inzake het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten. Inclusie, participatie, integrale toegankelijkheid en continuïteit zijn de rode draad doorheen deze bepalingen. Bij de organisatie van zorg en ondersteuning wordt vertrokken vanuit een proportioneel universele benadering.

¹² Van Yperen, van de Maat., Prakken, 2019; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

Eén van de werkpunten die geformuleerd werden bij de evaluatie van het decreet Integrale Jeugdhulp in 2020 was het feit dat rechtstreeks toegankelijke hulpverlening zowel voor hulpverleners als voor kinderen en jongeren erg gefragmenteerd is. Een ander werkpunt handelde over het feit dat het decreet vooral aandacht heeft voor continuïteit in processen en minder voor relationele continuïteit (vasthouden van gezinnen), wat volgens onderzoek en praktijk net essentieel is. Wat toegankelijkheid betreft, kwam uit deze evaluatie bovendien ook voort dat de toegang tot de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp er voor jongeren met enkelvoudige problematieken minder op vooruit leek te zijn gegaan en dat er werk aan de winkel is wat de (on)beschikbaarheid van het hulpaanbod betreft.

Hoewel deze werkpunten specifiek over het decreet integrale jeugdhulp gaan, groeide, precies omdat de evaluatie wijst op enkele uitdagingen in het rechtstreeks toegankelijke luik, de voorbije periode consensus over het feit dat ons gehele gezins- en jeugdhulpbeleid nog beter en effectiever kan en moet worden.

Als ons gezins- en jeugdhulpbeleid beter en effectiever moet worden, dan gaat het óók over het integreren van beleid en het integreren van universele en generalistische vormen van ondersteuning en specifieke vormen van ondersteuning. Het gaat over een welzijnsbrede aanpak met een beter en effectiever gezins- en jeugdhulpbeleid als gemeenschappelijk doel.

De decreetgever schuift de continuïteit en integrale toegankelijkheid van zorg en ondersteuning, inclusie en participatie naar voor als belangrijke doelstellingen. Het gaat daarbij over de toegankelijkheid van eender welke (universele of meer gespecialiseerde) vorm van (financiële of materiële) zorg en ondersteuning. Concepten zoals de trajectondersteuner en het bijschakelen zijn middelen om meer continuïteit en toegankelijkheid te kunnen realiseren.

Participatie

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en in co-creatie met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Inclusie

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zorgen ervoor dat zorg en ondersteuning inclusief is. Hierbij gaat bijzondere aandacht naar aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context met een specifieke ondersteuningsbehoefte, in een kwetsbare situatie, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek.

Adequate en effectieve zorg en ondersteuning

Adequate en effectieve zorgen ondersteuning bieden, betekent dat er een aanbod op maat van het kind, de jongere, hun gezin en context wordt uitgewerkt, en dat dit aanbod flexibel, vraaggestuurd en inclusief is, ook voor kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, voor kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie, of kinderen en jongeren met een meervoudige of complexe problematiek.

Heel wat kinderen en gezinnen zullen al van bij het begin nood hebben aan aanvullende ondersteuning. Die nood kan voortvloeien uit een handicap, een aandoening of uit de specifieke situatie waarin het gezin zich bevindt, zoals

bijvoorbeeld het opgroeien in armoede. Maar ook aanvullende zorg en ondersteuning zet een continuüm aan mogelijke interventies op.

In het kader van adequate en effectieve trajecten moet (zeker wat betreft de verwachting rond de performantie van zorg en ondersteuning) worden verwezen naar de verwachtingen die geformuleerd zijn ten aanzien van actoren binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin in het kader van het Kwaliteitsdecreet van 3 mei 2023. Het kwaliteitsdecreet schetst de grote lijnen voor het werken aan kwaliteit van zorg en maakt het mogelijk om flexibel in te spelen op evoluties in zorg en ondersteuning en op maatschappelijke tendensen.

Het decreet formuleert belangrijke principes en verwachtingen ten aanzien van voorzieningen die zorg verlenen. 'Zorg' wordt daarbij breed gedefinieerd: het gaat over de activiteiten in het kader van het gezondheids-, welzijns-, of gezinsbeleid, en omvat dus zowel hulp, ondersteuning, zorg, ...¹³ Het is niet de bedoeling om in voorliggend ontwerp van decreet zaken dubbelop te regelen met het kwaliteitsdecreet, maar het is wel belangrijk om uitdrukkelijk te regelen dat zorg en ondersteuning adequaat en effectief moeten zijn en om hierbij te vermelden dat deze zorg en ondersteuning hoe dan ook kwaliteitsvol moeten zijn zoals vastgelegd in het kwaliteitsdecreet. De bepalingen van voorliggend ontwerp van decreet zijn in die zin complementair aan de bepalingen van het kwaliteitsdecreet.

Het is hierbij de ambitie om kinderen, jongeren en gezinnen met specifieke ondersteuningsnoden maximaal mobiel of ambulant te ondersteunen. Dit betekent ook dat gespecialiseerde actoren zich bewegen "in de richting van de gezinnen" en zich positioneren binnen de rijke, positieve en inclusieve leefomgeving. Wanneer het niet mogelijk is om mobiel of ambulant te ondersteunen, en kinderen en jongeren (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen en residentiële ondersteuning nodig is, dan is het de bedoeling dat ook deze ondersteuning in de toekomst zo nabij, zo kort en zo "thuis" mogelijk wordt vormgegeven, met zo weinig mogelijk impact voor continuïteit op andere levensdomeinen. Hierbij wordt ook verwezen naar het recht van broers en zussen om niet gescheiden van elkaar op te groeien, zoals vermeld in artikel 6. Voorzieningen werken vandaag al faciliterend in de constructieve samenwerkingsrelatie met de kinderen, jongeren en hun context. Zo vermijden we trauma's en loyaliteitsconflicten bij kinderen, jongeren en context. Verblijf wordt flexibel afgesproken in functie van de noden in een begeleidingstraject (handicap, onveiligheid, verontrusting, ontwikkeling, ...).

Binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken de actoren die zorg en ondersteuning aanbieden vraag- en behoeftegericht. Ze vertrekken steeds van de zorg- of ondersteuningsvraag of -nood van het kind, de jongere, hun gezin en context. Hierbij wordt het idee van het kind of de jongere als autonome hulpvrager uitdrukkelijk naar voor geschoven.

Om de zorg- of ondersteuningsvraag of -nood in kaart te brengen, wijst de decreetgever op het belang van diagnostiek. Diagnostiek omvat het proces van aanmelding tot advies en bestaat uit verschillende analyses¹⁴:

- 1° een klachtenanalyse, namelijk het proces waarbij samen met de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, de klachten worden verhelderd om de expliciete hulpvragen van de aanstaande ouder,

¹³ [Kwaliteitsdecreet | Departement Zorg \(departementwvg.be\)](#).

¹⁴ Deze omschrijving is gebaseerd op het werk van De Bruyn, Ruijsenaars, Pameijer & Van Aarle, 2003. De diagnostische cyclus: Een praktijkleer.

- het kind, de jongere, zijn gezin en context te formuleren als aanknopingspunt voor verder onderzoek;
- 2° een probleemanalyse die de beschrijving, ordening, benoeming en taxatie van de ernst en de aard van het probleem bevat;
 - 3° een verklaringsanalyse waarin wetenschappelijk onderbouwde, alternatieve verklaringen voor het onderkende probleem worden opgesteld en getoetst;
 - 4° een indicatieanalyse waarin de best passende aanpak van een probleem wordt gekozen, rekening houdend met de aard van het specifieke probleem.

Actoren gebruiken diagnostiek als middel (en dus niet als doel op zichzelf) om zicht te krijgen op de vraag of nood. Het diagnostisch proces zoals dat omschreven wordt in het ontwerp van decreet moet in brede zin begrepen worden. Onder diagnostiek worden met andere woorden zowel vraagverheldering, beeldvorming, een verkenning van noden en een bredere indicatiestelling begrepen. Wanneer de problematiek dit vereist dan kunnen deze vraagverheldering, beeldvorming, verkenning van noden en bredere indicatiestelling aangevuld worden met classificerende diagnostiek. Er moet worden benadrukt dat deze omschrijving van diagnostiek afwijkt van de klassieke betekenis van het woord.

Als het gaat over diagnostiek, dan moet worden benadrukt dat deze brede definitie van diagnostiek, óók "procesdiagnostiek" of "handelingsgerichte" en "klinische" diagnostiek omvat. Bij diagnostiek zoals verankerd in het ontwerp van decreet worden ook positieve elementen en positieve en protectieve factoren meegenomen. Het gaat om een cyclisch zoek- en beslissingsproces waarbij informatie over het individu en zijn omgeving wordt verzameld, geïntegreerd en afgewogen met als doel de problemen, de onderwijsnoden of de hulpvragen te objectiveren, te analyseren en te verklaren met het oog op adequate advisering voor het handelen. Voor de analyse wordt gebruikgemaakt van wetenschappelijk verantwoorde methoden, en als die voorhanden zijn, van vastgelegde standaarden.

De zorgtoeslagevaluatie in het kader van een financiële ondersteuning van zorgtoeslag voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte kan het product zijn van (vroeg)diagnostiek.

Het klopt dat er bij contacten in bijvoorbeeld een Huis van het Kind vaak zelfs geen sprake is van vragen of noden. Wanneer er enige indicatie of signaal bestaat, dan komt diagnostiek wel in het verhaal om die bredere indicatiestellingen en verkenning van noden te kunnen doen (zijnde diagnostiek zoals hierboven in brede zin omschreven). Er wordt ook een delegatie naar de Vlaamse regering opgenomen op basis waarvan deze de kwaliteitsnormen voor diagnostiek bepaalt.

Adequate en effectieve zorg- en ondersteuningstrajecten garanderen, betekent ook dat actoren in gedeelde verantwoordelijkheid, al dan niet binnen een netwerk waar zij deel van uitmaken, actief en impactgericht interveniëren in zorg- of ondersteuningstrajecten en dat ze die trajecten ook monitoren en bijsturen als blijkt dat de gestelde doelen niet bereikt worden of als de interventie niet effectief of adequaat blijkt te zijn.

Toegankelijkheid

De decreetgever hanteert een breed begrip van toegankelijkheid waarbij niet enkel de toegang tot diensten en hulpverlening, maar vooral het realiseren van rechten centraal staat. Toegankelijkheid is dus meer dan iemand naar een juiste "voorziening" brengen. Werken aan toegankelijkheid houdt niet alleen het

verzekeren van de toegang tot de rechten in, maar behelst de effectieve realisatie ervan. Het vormt een dynamisch gegeven dat vanuit verschillende perspectieven bekeken kan worden.¹⁵

Een rechtenbenadering wordt gehanteerd om na te denken over collectieve vraagstukken die de minimale levensbehoeften overstijgen. Dean (2010) verwijst hier naar '*thick needs*' en doelt met dit meer omvattend begrip van noden op wat nodig is niet enkel om te overleven, maar om te floreren. Het zijn universele noden. Dit wordt ook door Nussbaum (2000) benadrukt. Zij stelt dat een rechtvaardige samenleving er niet enkel voor moet zorgen dat mensen kunnen voorzien in hun minimale levensbehoeften. Volgens haar staat floreren of het volwaardig kunnen ontplooiën en participeren aan de samenleving centraal.¹⁶

Nussbaum formuleert in dit kader tien universele reële mogelijkheden die samen invulling geven aan een menswaardig bestaan. Het gaat om de mogelijkheden om gezond te kunnen leven, te wonen en op te groeien, te kunnen spelen, leren en denken, elkaar te kunnen ontmoeten en relaties aan te gaan, beschermd te worden in je integriteit en mee vorm te geven aan je omgeving.¹⁷

Als het over financiële drempels gaat, dan is het Groeipakket een instrument om deze drempels weg te werken. In de toekomst zal het Groeipakket nog meer verankerd worden in de Huizen van het Kind. De uitbetalers van het Groeipakket hebben ook een decretale opdracht om een loketfunctie te vervullen binnen de Huizen van het Kind.

In het beschrijvend en evaluerend onderzoek naar het Geïntegreerd Breed Onthaal wordt erop gewezen dat het realiseren van toegankelijkheid kan worden gezien als een belangrijke hefboom om tot een rechtvaardig hulp- en dienstverleningsaanbod te komen waarbinnen gelijkheid en gelijkwaardigheid centraal staan.¹⁸ In realiteit is het recht op hulp- en dienstverlening echter een recht met beperkingen doordat de middelen om zorg aan te bieden beperkt zijn¹⁹, maar ook omwille van factoren die toegankelijkheid beïnvloeden op het niveau van (1) de organisatie en de welzijnssector in zijn totaliteit, (2) de cliënt en (3) de relatie tussen hulpvrager en hulpverlener.²⁰ Organisatorische factoren belemmeren de toegankelijkheid aan de aanbodzijde van de hulp- en dienstverlening. Toegankelijke hulp- en dienstverlening moet dienstverlening zijn die bekend, bereikbaar, beschikbaar, begrijpbaar, betrouwbaar, betaalbaar en bruikbaar is.²¹

Continuïteit²²

De decreetgever pleit voor een ruime benadering van continuïteit van zorg en ondersteuning. Continuïteit van zorg en ondersteuning geldt voor alle kinderen en jongeren, zowel tijdens het opgroeien als in de transitiefase naar volwassenheid.

¹⁵ Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

¹⁶ Hermans, Roose, Raeymaeckers, Vandekinderen, 2018; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

¹⁷ Nussbaum, 2011; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

¹⁸ Piessens, 2008; Boost e.a., 2018; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

¹⁹ Piessens et al., 2008, Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

²⁰ Boost, Elloukmani, Hermans, Raeymaeckers, 2018; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

²¹ Hubeau & Parmentier, 1991; Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

²² Eindnota strategische cirkel 'continuïteit'; Eindnota strategische cirkel 'bovenlokale netwerken'.

Door het opnemen van deze bepalingen wil de decreetgever van continuïteit voor een stuk een afdwingbaar verhaal maken.

Continuïteit gaat doorheen de vastgelegde structuren, systemen of verwachtingen. Centraal staan de ontmoetingen die iedere dag, maar telkens op een andere manier plaatsvinden en die openstaan voor wat opnieuw mogelijk is. Sommige kinderen, jongeren en gezinnen hebben al bijzonder slechte ervaringen met het ontmoeten en vertrouwen van mensen achter de rug. Het is dan nodig om vanuit een gedeelde motivatie in verbinding te kunnen gaan. Hierbinnen moet daarom ook ruimte zijn voor discontinuïteit en exit-strategieën die niet als afstraffing worden gebruikt.

Breuklijnen in zorg en ondersteuning moeten zoveel als mogelijk vermeden worden, ongeacht de leeftijd of het scharniermoment. Continuïteit van een zorg- of ondersteuningstraject staat op die manier in functie van een goede kwaliteit van leven van het kind, de jongere en zijn gezin en context. Concreet kunnen we dan onder meer volgende situaties onderscheiden waarbij het realiseren van continuïteit cruciaal is:

- Scharniermomenten tijdens het leven van kinderen en jongeren waarbij tijdelijk meer of minder zorg en ondersteuning, meer of minder gespecialiseerde zorg en ondersteuning, of andere zorg en ondersteuning nodig is en er dus vlot door-, bij-, af- of teruggeschakeld moet kunnen worden;
- Situaties waarin jongeren omwille van hun leeftijd niet langer verplicht kunnen worden tot jeugdhulpverlening en ervoor kiezen om de zorg en ondersteuning stop te zetten;
- Situaties waarbij er voor jongeren die als minderjarige al langdurig zorg en ondersteuning hebben gekregen een naadloze overgang naar meerderjarigenzorg nodig is;
- Situaties waarbij jongvolwassenen als minderjarige weinig tot geen gespecialiseerde, professionele zorg of ondersteuning hebben gebruikt, maar wel willen instappen in functie van de nakende overstap naar meerderjarigenzorg.

Voor een aantal kinderen en jongeren bestaat een bijzonder grote urgentie omdat zij in een situatie verkeren waar vandaag continuïteit van zorg en ondersteuning erg moeilijk of niet gerealiseerd wordt. Het gaat dan over volgende situaties:

- Kinderen en jongeren met een complexe multi-problematiek. Het gaat over kinderen en jongeren met een verstandelijke beperking maar ook over jongeren met ernstige psychische stoornissen, in combinatie met ernstige gedrags- en emotionele problemen en/of middelenmisbruik);
- Jongeren in situaties waarbij er sprake is van een 'kunstmatige' sectorgrens (bv. leeftijd 18 jaar in GGZ, tot 21 jaar in VAPH en tot 25 bij Opgroeien, ...) en situaties waarbij een bepaalde kwetsbaarheid van proportie verandert (bv. middelengebruik; feiten plegen; mentale gezondheid...) en er een 'inhoudelijke' sectorgrens/samenwerking/doorverwijzing op handen is;
- Jongeren in een situatie van dak- en thuisloosheid (1 op 5 is tussen 18 en 25), jongeren met een verhoogd risicoprofiel (jongeren die meestal door de jeugdrechtsbank worden opgevolgd en door de jeugdrechter in een jeugdhulpvoorziening jeugdhulp en/of VAPH-voorziening zijn geplaatst).

De term continuïteit behelst verschillende deelaspecten. Een belangrijk aandachtspunt is dat deze vormen van continuïteit elkaar niet tegenwerken of gedomineerd worden door een logica waarin de organisatie primeert op de praktijk.

Informatiecontinuïteit omvat meer dan enkel de informatieoverdracht tussen voorzieningen en hulpverleners en relevante betrokkenen. Kinderen en jongeren geven aan dat iedereen bij cruciale momenten in hun traject zoals de start van (nieuwe) hulpverlening, stopzettingen, crisissen en afronding van de hulp lijkt te weten wat er gebeurt en wanneer, terwijl zij net die informatie missen. Net op die cruciale momenten willen jongeren steun ervaren, op de hoogte zijn en niet het verlies aan controle moeten ervaren. Het gaat ook over het meebeslissen over het delen van informatie. Ze dienen de kans te krijgen om 'te herbeginnen', hun eigen verhaal te kunnen doen op het moment dat zij dat zien zitten. Het traject dat de informatie aflegt moet ook voor de jongere en het gezin toegankelijk en kindvriendelijk zijn.

Managementcontinuïteit wordt vooral omschreven als het streven naar consistentie in personeel en flexibiliteit van het aanbod in functie van veranderende noden. Continuïteit wordt vaak verengd tot die managementcontinuïteit. De nadruk ligt dan op het vereenvoudigen van overgangen tussen verschillende zorgsystemen, het afstemmen tussen jeugdhulp en volwassenenzorg, afstemming tussen soorten aanbod die gelijktijdig aangeboden worden of het beëindigen van hulpverlening.

Vanuit het standpunt van het kind, de jongere, hun gezin en context kan dit bevreemdend werken, het proces speelt zich vaak af boven hun hoofden. Het gevoel van eigenaarschap of mede-eigenaarschap ontbreekt dan vaak. Dat leidt tot frustratie en een gevoel van onbehagen. Het gevoel van continuïteit wordt versterkt wanneer er connectie is tussen de hulpverlening en die andere contexten in het leven. De houding van hulpverleners en de invulling van de hulpverleningsopdracht is sterk bepalend voor de continuïteitsbeleving, en werkt in vele gevallen ook preventief ten aanzien van een mogelijke escalatie.

Relationele continuïteit realiseer je als je als hulpverlener of organisatie zelf nooit de relatie met het kind, de jongere, het gezin en context verbreekt en de relatie met zijn natuurlijk netwerk niet doet verbreken (maar integendeel versterkt). Een kind, de jongere, het gezin en context kan of mag de relatie met de hulpverlener of organisatie verbreken, maar dit wordt door die laatsten nooit beschouwd als een definitieve of onomkeerbare keuze en wel als een tijdelijke onderbreking van de samenwerking.

De hulpverlener of organisatie alle factoren die tot een breuk kunnen leiden zo sterk mogelijk weg: het eigen handelen, de organisatiestructuur en -cultuur, sectorale en intersectorale protocollen, modules, werkvormen, huishoudelijke reglementen en regelgeving. De hulpverlener of organisatie zet maximaal in op het implementeren en versterken van de 'participatieve basishouding' omdat hierin alles vervat ligt om de relationele continuïteit te garanderen. Relationele continuïteit en zorgcontinuïteit zijn verschillende dingen.

Ervaren continuïteit gaat over het feit dat het perspectief van de cliënt een belangrijke factor is om continuïteit te beoordelen. Zorgverstrekker en de zorgvrager staan in een partnerschap met elkaar. Continuïteit wordt dan gezien als resultaat van een interactie tussen cliënt en hulpverlener. Doorheen de verschillende vormen van continuïteit is het noodzakelijk om kinderen, jongeren en hun gezinnen niet langer als passieve ontvangers van zorg, maar als actieve

partners te zien die controle (kunnen) verwerven over hun eigen zorgtraject. De mate van controle over het eigen traject verhoogt ook het gevoel van continuïteit, onafhankelijk van de duur van zorg of ondersteuning.

Trajectondersteuner als één van de middelen om continuïteit en toegankelijkheid te bevorderen²³

Artikel 12 verankert het concept van de trajectondersteuner. De decreetgever schuift de trajectondersteuner naar voor als één van de middelen om toegankelijkheid en continuïteit te bevorderen. De implementatie van het concept van de trajectondersteuner moet er uiteindelijk ook toe bijdragen dat kinderen en jongeren, óók kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, ten volle participeren aan onze samenleving. Dit concept wordt gezien als een middel om doelen te bereiken, en niet als doel op zich.

Het welzijnslandschap is voor gezinnen, kinderen en jongeren vaak een kluwen. Problemen zijn soms complex en brengen meerdere uitdagingen met zich mee, zowel voor gezinnen als voor verschillende diensten en professionals. Het is dan ook logisch dat cliëntenorganisaties, gezinnen, ouders, jongeren vragen naar een vast ankerpunt. Een vast baken, die mee volgt en ook actief mee kan ondersteunen, biedt voor alle betrokkenen tijdens gelijk welke transitie een rustpunt en kan de verschillende vormen van continuïteit helpen verzekeren.

Trajectondersteuners zijn cruciaal voor het gezin, omdat ze kunnen helpen om de regie in handen van de cliënt te laten en aan te sluiten bij het gezin. Ook kunnen ze bijdragen aan continuïteit in het zorg- of ondersteuningstraject. Eén iemand of één organisatie die samen met een jongere of gezin het hele traject doorloopt, kan een enorme steun zijn voor een jongere of een gezin.

Bij de implementatie van het concept van de trajectondersteuner moet het duidelijk zijn dat er vandaag de dag al verschillende professionals een rol opnemen of functie uitvoeren die nauw aanleunt bij wat een trajectondersteuner voor een gezin, kind of jongere kan betekenen. Het is de bedoeling dat in netwerken en samenwerkingsverbanden wordt bekeken wie de functie van trajectondersteuner kan opnemen voor een bepaald kind of gezin. Heel wat van de bestaande figuren, zoals bijvoorbeeld gezinscoaches, doen vandaag de dag in feite al wat een trajectondersteuner doet. In uitvoering van dit decreet zal door de Vlaamse Regering een specifiek kader uitgewerkt worden dat de specifieke verwachtingen ten aanzien van een trajectondersteuner omschrijft. Dit impliceert onder meer dat sommige bestaande rollen 'bijgestuurd' kunnen worden om daadwerkelijk aan de kwaliteitsvoorwaarden van de trajectondersteuner te voldoen.

Zoals hierboven geschetst, bestaan er al diverse praktijken die het idee van trajectondersteuner in meer of mindere mate concretiseren. Het gaat dan bijvoorbeeld om medewerkers van de CAW en de JAC (JongerenAanbod van het CAW), of om verschillende sociaal werkers, zorgcoördinatoren, zorgregisseurs, gezinscoaches, outreachers, de trajectgezel (Arktos vzw), verbinders, brugfiguren, casemanagers, ondersteuners zoals bedoeld in Lus/Plan en DOP methodiek, etc. die vandaag al op een bepaalde manier (gedeeltelijk) invulling geven aan dit concept. Sommige hiervan zijn wetenschappelijk onderzocht (vb. Mission Kortrijk), voor andere is er onderzoek lopend (vb. gezinscoaches WVG), nog andere zijn dan

²³ Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'; Nota "Reflecties vanuit het CAW in verband met het concept trajectondersteuning".

weer beschreven (bv. Gezinscoaches Mechelen, interventies vanuit lokale netwerken Kinderarmoede). Het zijn veelbelovende praktijken, die lokaal vroegtijdig in actie kunnen komen. Ook het concept van de zorgcoördinator of casemanager, zoals verankerd in het eerstelijnsdecreet²⁴, vertoont gelijkenissen met wat onder trajectondersteuner verstaan moet worden.

De trajectondersteuner komt in beeld wanneer het gezin, de jongere daar behoefte aan hebben, en blijft in beeld, zoals de trajectondersteuner en het gezin of de jongere oordelen dat er een behoefte blijft. De decreetgever erkent hierbij uitdrukkelijk de regie van de jongere als autonome cliënt of zorg- of ondersteuningsvrager. Een trajectondersteuner moet er zijn voor elk gezin, elke jongere die daar behoefte aan heeft. De betrokkenen voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien kunnen vanzelfsprekend mee bepalen wie die rol voor hen zal opnemen. Het gaat daarbij evident om een persoon die hun vertrouwen geniet.

Hierbij moet worden benadrukt dat het belangrijk is dat een trajectondersteuner intensieve ondersteuning biedt of kan bieden op maat van kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse, vaak complexe problemen. Ondersteuning via lokale gezinscoaches is bijvoorbeeld bedoeld voor de meest kwetsbare gezinnen die kampen met noden en vragen op meerdere levensdomeinen tegelijk, bv. ernstige huisvestingsproblemen, lage tewerkstellingsgraad, grote gezinnen met vragen rond opvoeding, ... en die een integrale en intensieve ondersteuning nodig hebben. Echter moet het ook mogelijk zijn om, als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, contact te kunnen blijven hebben, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning.

Het Kinderrechtencommissariaat (2021) vraagt nadrukkelijk naar een vaste trajectondersteuner om continuïteit te bewerkstelligen. Ook vanuit de cliëntenorganisaties (Cachet, 2015; Ouderspunt) wordt de vraag gesteld naar een vaste begeleider – een trajectondersteuner. Zij verwachten van deze vaste begeleider dat het iemand is die:

- in relatie gaat met jongeren en hun gezin en die ze vertrouwen;
- nabij, integer, betrouwbaar, betrokken, menselijk, vasthoudend is;
- hun hele traject opvolgt;
- hun dossier bij elkaar houdt wanneer zij dit niet kunnen;
- hun stem versterkt;
- ze kunnen bereiken wanneer ze met vragen zitten;
- mee nadenkt en helpt zoeken naar oplossingen (praktisch, organisatorisch, sociaal, emotioneel);
- mee met hen op stap gaat en contacten met andere hulpverleners ondersteunt en faciliteert;
- samen met hen beslissingen neemt (rekening houdend met het verleden, maar met de blik op de toekomst).

In het decreet betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013 zitten de concepten 'continuïteit' en 'trajectbegeleiding' momenteel reeds vervat. Ook in het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswork wordt in artikel 10 expliciet de opdracht omschreven op basis

²⁴ Decreet van 26 april 2026 over de organisatie van de eerstelijnszorg.

waarvan het CAW voor specifieke doelgroepen de functie van trajectbegeleiding kan opnemen. In dit besluit wordt trajectbegeleiding als volgt gedefinieerd: *“Trajectbegeleiding betreft het vertalen van complexe, meervoudige hulpverleningsnoden van een gebruiker naar een samenhangend en voor de gebruiker gepast hulpverleningstraject en het coördineren, opvolgen en evalueren van dat hulpverleningstraject tot de gebruiker geen hulp meer nodig heeft.”*

Met de invoering van het concept van de trajectondersteuner in voorliggend ontwerp van decreet wil de decreetgever een stap verder gaan om continuïteit en toegankelijkheid binnen het volledige zorg- en ondersteuningstraject van een kind, jongere, gezin en context werkelijk te kunnen garanderen. Dit concept gaat dus breder dan de trajectbegeleiding in het kader van jeugdhulpverlening zoals gevat in het decreet integrale jeugdhulp, dat vooral op casusregie inzet. De trajectondersteuner is er ook wanneer er geen formele jeugdhulpverlening (meer) is, en is ook een terugvalbasis voor de jongere, hun gezin en context wanneer het zorg- en ondersteuningstraject afgerond was. Het concept verschilt in die zin dus ook van het concept van trajectbegeleiding zoals gevat in het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk.

Het loslaten van de idee dat trajectondersteuning zinvol is indien zorg- en ondersteuningsnoden complex, meervoudig of een combinatie van beide zijn, is cruciaal om de doelstelling die de decreetgever beoogt om meer preventief te werken, en om vanuit de principes van vroegdetectie, zo vroeg en nabij mogelijk te zorg en ondersteuning te installeren, of in geval van ‘herval’ tijdig te kunnen bijschakelen.

Hiernaast moet ook worden benadrukt dat er een verschil bestaat met de vertrouwenspersoon in de jeugdhulp, gevat binnen het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. Deze vertrouwenspersoon kán de rol van trajectondersteuner opnemen, maar niet elke vertrouwenspersoon uit de jeugdhulp zal ook de rol van trajectondersteuner opnemen en omgekeerd zal ook niet elke trajectondersteuner een vertrouwenspersoon uit de jeugdhulp zijn. De verwachtingen ten aanzien van en het mandaat van beide figuren (“vertrouwenspersoon in de jeugdhulp” en “trajectondersteuner”) lopen niet gelijk. Een trajectondersteuner is een figuur die bijvoorbeeld in beeld kan komen nog vooraleer er zelfs sprake is van (jeugd)hulpverlening en ook ondersteunend kan bieden nadat (jeugd)hulpverlening afgerond is.

Het is uiteraard belangrijk dat een trajectondersteuner het vertrouwen geniet van een gezin of een jongere en in die zin een ‘vertrouwensfiguur’ is, maar dit maakt een trajectondersteuner niet automatisch een vertrouwenspersoon in de jeugdhulp. Omgekeerd is het ook niet zo dat elke vertrouwenspersoon of steunfiguur van een gezin of jongere (vb. een jeugdwerker, een leerkracht, een familielid) de rol van trajectondersteuner kan opnemen omdat hier bepaalde competenties of verwachtingen aan vasthangen die niet elke vertrouwenspersoon of steunfiguur zomaar kan of wil opnemen.

De onpartijdigheid en onafhankelijkheid van een trajectondersteuner bij de ondersteuning die hij biedt, is belangrijk. Een trajectondersteuner kan (en zal meestal) verbonden zijn aan een bepaalde organisatie en zal in sommige gevallen ook rechtstreeks betrokken zijn op (een fractie van) het zorg- en ondersteuningstraject. Het spreekt hierbij voor zich dat een trajectondersteuner

zich bij de ondersteuning zelf en bij het uitvoeren van zijn opdrachten, onpartijdig opstelt, met de blik naar buiten en naar het brede partnerschap binnen het netwerk, en niet enkel naar eigen aanbod of organisaties toeleidt.

Een trajectondersteuner is, met het gezin, een schakel naar hulpverleningsorganisaties, iemand die overzicht behoudt, in beeld blijft voor het gezin gedurende het hele traject, ook in crisissituaties. Hij is een terugvalbasis, ook wanneer andere hulp gestopt is. Het is vanzelfsprekend dat de persoon die de rol van trajectondersteuner opneemt, hierbij geen levenslang engagement aangaat of dat er een absolute garantie kan gegeven worden om gedurende het hele traject of het hele opgroeien van een kind dezelfde persoon deze rol te laten opnemen. Om continuïteit zo goed als mogelijk te garanderen, is het belangrijk de rol van trajectondersteuner vorm te geven vanuit een samenwerking tussen diverse betrokken actoren.

Wat het engagement van de trajectondersteuner ten aanzien van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, hun gezin en context betreft, is het eveneens belangrijk om te benadrukken dat de trajectondersteuner ook aandacht heeft voor (het versterken van) de context, het informeel netwerk van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context. In dit verband kan ook verwezen worden naar de vijf concentrische cirkels van ondersteuning: (1) de persoon zelf, (2) zijn familie en vrienden, (3) informele contacten zoals collega's, burens of vrijwilligers, (4) algemene zorg- en dienstverlening en (5) gespecialiseerde zorg- en dienstverlening. Het achterliggend idee hierbij is dat ondersteuning 'zo gewoon waar mogelijk' moet zijn, rekening houdend met de mogelijkheden en sterktes van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en in de samenleving aanwezig zijn. Dat neemt niet weg dat – als de diagnose duidelijk is en de situatie dat vereist – onmiddellijk kan bijgeschakeld worden met meer specifieke, aanvullende of gespecialiseerde zorg en ondersteuning. De trajectondersteuner legt linken, neemt een verbindende rol op en bemiddelt met het gezin en de hulpverlening en is een verbinder tussen meer generalistische zorg en aanvullende specialistische zorg en ondersteuning.

Wanneer we patroon-doorbrekend willen werken, dan is het cruciaal dat elk gezin dat behoefte heeft aan een trajectondersteuner, effectief op iemand kan rekenen die met het gezin mee op weg gaat. Het is niet de bedoeling om een nieuwe en geïsoleerde 'functie' te creëren, maar het gaat om een rol die eenieder met de nodige competenties of eenieder die professioneel betrokken is ten aanzien van een kind, jongere of gezin kan opnemen. Het spreekt voor zich dat de trajectondersteuner de nodige tijd zal moeten kunnen spenderen met het gezin, met de jongere. Overheid en actoren zullen zich hierop binnen een netwerk moeten organiseren.

In ontwerp van decreet wordt de opdracht voor het opnemen van de rol van 'trajectondersteuner' bij de netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gelegd. Het netwerk neemt ook een rol op vlak van vorming en ontwikkeling van trajectondersteuners.

Het is belangrijk om te verduidelijken dat een trajectondersteuner over bepaalde professionele competenties beschikt, maar dat hierbij geen uitspraak wordt gedaan over het arbeidsstatuut van deze persoon. Wat vaststaat, is dat er zekere verwachtingen en opdrachten bestaan ten aanzien van een trajectondersteuner, die niet zomaar door elke vrijwilliger of steunfiguur opgenomen kunnen worden.

Zoals eerder vermeld, zal de Vlaamse Regering bijkomende richtlijnen en voorwaarden bepalen. Binnen de netwerken zal over de verdere concrete realisatie van dit concept een degelijk afsprakenkader moeten bestaan. Een leidraad, uitgewerkt door de verschillende betrokken agentschappen, kan richtinggevend zijn bij het uitwerken van dit afsprakenkader. Het inspiratiekader voor lokale gezinscoaches²⁵, dat in oktober 2023 afgerond zou moeten zijn, kan hier inspiratie bieden.

Bijschakelen als één van de middelen om continuïteit te bevorderen²⁶

Dit artikel regelt het principe van bijschakelen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Cruciaal in de uitbouw van een geïntegreerde aanpak is het verschuiven van een cultuur van 'doorverwijzen' naar een cultuur van 'bijschakelen' (en daarmee ook 'terugschakelen' of 'afschakelen').

Bijschakelen is, net als het concept van de trajectondersteuner, geen doel op zichzelf en slechts een middel om een doel te bereiken. Bijschakelen moet ervoor zorgen dat aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context een geïntegreerd en gecontinueerd antwoord krijgen op maat van hun zorg- en ondersteuningsvraag. Ook wanneer er bijgeschakeld wordt, zijn participatie en co-creatie en eigen regie belangrijke principes.

Bijschakelen vertrekt vanuit het principe 'samen doen wat nodig is'. Gedeelde verantwoordelijkheid in het samenbrengen van expertise is in dit opzicht belangrijk. Het is aan zorg- en dienstverleners binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid om zich zo te organiseren dat de ondersteuning die gerealiseerd wordt, maximaal kan vertrekken van de noden of vragen van het gezin (versus vertrekken van wat elke organisatie kan aanbieden). Bijschakelen betekent dat een kind of jongere 'niet wordt losgelaten'.

Er wordt benadrukt dat niet enkel andere, bijkomende of aanvullende expertise kan worden bijgeschakeld, maar dat ook eenzelfde vorm van expertise kan worden bijgeschakeld.

Bijschakelen wordt gezien als een flexibel en proactief samenwerkingsproces tussen generalistische, laagdrempelige, vaak lokaal (op vertrouwde plekken) aanwezige, vormen van generalistische ondersteuning en dienstverlening, en meer specifieke vormen van ondersteuning en dienstverlening, en dit zowel op casusniveau als op teamniveau. Dit betekent dat niet enkel 'aanvullende of specifieke zorg' bijgeschakeld kan worden, maar dat omgekeerd ook 'generalistische, basiszorg' bijgeschakeld kan worden.

Bijschakelen sluit niet uit dat er van bij de start – en vanuit een duidelijke diagnose – specifieke en gespecialiseerde zorg en ondersteuning wordt voorzien.

Bijschakelen betekent wel dat meer specifieke vormen van expertise zich outreachend opstellen tot meer generalistische vormen van expertise. Dit betekent ook dat ondersteuning structureel en op alle niveaus ingebouwd moet zijn in samenwerking. Specifieke of aanvullende vormen van expertise zijn in belangrijke mate ondersteunend voor lokaal aanwezige, generalistische en laagdrempelige

²⁵ Zie SWVG-onderzoek "Een kader voor lokale gezinscoaches in Vlaanderen" dat loopt van 1 november 2021 tot en met 31 oktober 2023 (Centrum voor Sociologisch Onderzoek, KU Leuven).

²⁶ Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'; Nota "Reflecties vanuit het CAW in verband met het concept trajectondersteuning".

zorg en ondersteuning. Dat ondersteunen betekent niet alleen advies geven of antwoorden op vragen, maar gebeurt dus ook proactief en outreachend. De bedoeling is om samen met andere betrokken professionals en gezinnen op weg te gaan en samen trajecten uit te bouwen. Organisaties met specifieke expertises zetten mee in op het voorkomen van het escaleren van hulpverlening. Tegelijkertijd zijn dergelijke escalaties nooit volledig te vermijden. Ook in die gevallen is het de gedeelde verantwoordelijkheid van de meer specifieke vormen van expertise om samen met gezinnen geïntegreerde trajecten uit te bouwen.

Bijschakelen betekent ook dat er “terug- of afgeschakeld” kan worden, maar zonder, als het traject dat vraagt, helemaal los te laten. Ondersteuning kan meer of minder intensief worden in functie van de veranderende behoeften en de evolutie binnen het zorg- en ondersteuningstraject, zonder bijkomende administratieve drempels.

Bijschakelen betekent ook dat alle expertises en knowhow (specifiek en generalistisch) elkaar ondersteunen. Er is geen hiërarchie in expertises.

Het principe van bijschakelen vertaalt zich ook binnen de ‘feedbacklus’ tussen organisaties en binnen netwerken: bijschakelen moet er uiteindelijk voor zorgen dat er binnen organisaties en netwerken tussen alle actoren aan deskundigheidbevordering, vorming en intervisie wordt gedaan, die de casus zelf overstijgen. Op die manier kan het bijschakelen bijdragen tot duurzame verandering in een beweging naar een meer preventieve aanpak.

Bijschakelen betekent dat de oorspronkelijke betrokken professional er niet alleen voor blijft staan. Het betekent dat degene die bijgeschakeld wordt, het traject niet automatisch overneemt. Er wordt samen gekeken naar wat er voor een cliënt, kind, jongere, gezin en context én voor de betrokken hulpverlener nodig is om verder te kunnen, hoe de bijgeschakelde expertise daartoe ingezet kan worden, en wanneer de expertise ook weer kan terug- of afgeschakeld worden. Deze ‘vloeibare’ manier van werken moet ervoor zorgen dat gezinnen op een geïntegreerd zorg- en ondersteuningsaanbod kunnen rekenen. Het impliceert ook dat er voor dezelfde vragen, mogelijk verschillende antwoorden kunnen geformuleerd worden.

Hoofdstuk 3 Principes binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Artikel 14

Dit artikel bepaalt in het algemeen dat, met het oog op het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, de actoren, zoals opgesomd in artikel 3, in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in de zorg en ondersteuning van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, vertrekken vanuit onderstaande principes.

Wat in de toelichting bij artikel 5 wordt benadrukt als het over de verwachtingen ten aanzien van actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gaat, geldt ook hier i.v.m. de principes van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid en de verwachtingen hierbij ten aanzien van actoren.

Er wordt benadrukt dat deze principes sterk samenvallen met de principes van sociaal werk zoals vermeld in bijvoorbeeld het “Eindrapport van de Sociaal Werk Conferentie van 2018” of de principes van het samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal zoals vermeld in artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 november 2018 betreffende het lokaal sociaal beleid.

Zonder de volledige tekst van het Eindrapport van de Sociaal Werk Conferentie van 2018 over te nemen in deze memorie van toelichting, moet wat dit hoofdstuk betreft, uitdrukkelijk verwezen worden naar wat in dit eindrapport over deze principes wordt uiteengezet, met dien verstande dat de principes, vermeld in hoofdstuk 3 van het ontwerp van decreet, van toepassing zijn op elke vorm van zorg en ondersteuning gevat door het ontwerp van decreet, gaande van basisaanbod- en ondersteuning tot meer specifieke, gespecialiseerde of aanvullende vormen van zorg en ondersteuning. Het spreekt voor zich dat deze werkingsprincipes ook daar gelden, zij het dan in een andere context waarin deze actoren soms opereren, bv. in geval van situaties van verontrusting, waarbij andere accenten gelegd zullen worden wanneer deze werkingsprincipes in de praktijk vertaald worden.

Artikel 15 Proactief handelen

Proactief handelen verwijst naar het actief opzoeken van ondersteuningsnoden en situaties van onderbescherming om toegankelijkheid te realiseren in de leefomgeving van kinderen, jongeren en gezinnen, en indien nodig ook de nodige ondersteuning bijschakelen. Proactief handelen is een sleutel voor preventie en vroegdetectie. Concreet gaat het zowel om het informeren van (kwetsbare) kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders over hun rechten om op die manier hun kennis te verhogen als om het helpen realiseren van die rechten.

Artikel 16 Nabijheid van zorg en ondersteuning

Nabijheid impliceert dat zorg en ondersteuning aanwezig zijn in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, ook wanneer deze zich in een kwetsbare situatie bevinden. Nabijheid impliceert ook de tijd en ruimte hebben om relaties op te bouwen. Nabij zijn verwijst evenwel niet enkel naar de fysieke betekenis van het woord. Nabijheid gaat in eerste instantie om relationele nabijheid. Relationele nabijheid vraagt continuïteit in de relatie, samen de agenda bepalen, en het vraagt ook aansluiting bij de hedendaagse leefomgeving van kinderen, jongeren en gezinnen. Digitale media kunnen bij het realiseren van nabijheid een belangrijke toegevoegde waarde hebben.

Artikel 17 Outreachend werken

Outreachend werken verwijst naar de actieve inspanningen van hulpverleners om 'uit hun kot' te komen als zij contact zoeken met gezinnen, ouders, kinderen, jongeren, vrijwilligers, derden en andere hulpverleners. Het is enerzijds een essentiële benadering om vroegdetectie en vroeginterventie, en ook om moeilijker bereikbare gezinnen, kinderen en jongeren toch te bereiken, en anderzijds om andere betrokken hulpverleners daadwerkelijk te ondersteunen.

Artikel 18 Generalistisch werken

Werken aan toegankelijkheid vanuit een rechtenbenadering vraagt een generalistische manier van werken binnen de relatie met het kind, de jongeren, hun gezin en context. Ook wanneer er specifieke expertise ingezet wordt, is het belangrijk om inzicht te verwerven vanuit een integraal perspectief op de diverse levensdomeinen waar gezinnen, jongeren en kinderen problemen ervaren. Niet elke professional moet alles kunnen, maar vanuit het perspectief van kinderen, jongeren en gezinnen worden drempels verlaagd door informatie te verstrekken

en expertise bij te schakelen wanneer nodig, maar ook weer af te schakelen wanneer mogelijk.

Onder levensdomeinen begrijpen we levensdomeinen zoals de materiële en financiële situatie, opleiding, arbeid, lichamelijke en psychologische gezondheid, huisvesting en sociale relaties.

Een integraal perspectief betekent dat ook kinderen, jongeren en gezinnen als geheel bekeken worden en dat zowel positieve als negatieve elementen uit verschillende levensgebieden in kaart gebracht worden, en dat samen met kinderen, jongeren en ouders bekeken wordt wat ze willen en kunnen veranderen.

Artikel 19 Politiserend handelen

Binnen een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid is er ruimte om politiserend te handelen, om hiaten en drempels zichtbaar te maken en hierover in dialoog te gaan met zowel het lokale (we verwijzen hier onder meer naar de regierol van de lokale besturen inzake lokaal sociaal beleid) en bovenlokale beleid als het Vlaamse beleid. Ook binnen hun eigen organisatie is er dialoog over wat dit betekent voor hun eigen werking. Politiserend werken betekent ook de sociale positie en het welzijn van mensen in kwetsbare situaties proberen versterken en streven naar een meer sociaal rechtvaardige samenleving.

De signaal- en belangenbehartigingfunctie van actoren binnen een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid is belangrijk. Een belangrijke opdracht van hulpverleners is het aankaarten en signaleren van bepaalde schendingen van rechten aan (overheids)organisaties: lokale en Vlaamse overheid, Kinderrechtencommissariaat, ombudsdiensten, sectoroverleggen, ... Actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gaan ook binnen de eigen organisatie aan de slag met deze signalen wat het verbeteren van de hulp- en ondersteuningsprocessen betreft. Er zou binnen de netwerken van het gezins- en jeugdhulpbeleid bijvoorbeeld met een (jaarlijkse) signalennota gewerkt kunnen worden, opdat die processen op korte en langere termijn versterkt kunnen worden.

Artikel 20 Oplossings- en krachtgericht werken

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken oplossings- en krachtgericht, wat betekent dat ze, vanuit gelijkwaardigheid, samen met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context bekijken wat deze kinderen, jongeren, hun gezin en context willen en kunnen veranderen en dat ze hierbij vertrekken vanuit de positieve en werkzame factoren in het leven van het kind, de jongere, hun gezin en context.

Artikel 21 Impactgedreven handelen

Impactgedreven handelen vraagt in de eerste plaats voldoende handelingsruimte voor professionals om op casusniveau met het gezin acties af te spreken en uit te voeren. Vervolgens maken professionals in samenwerking met de kinderen, jongeren en gezinnen op frequente tijdstippen de impact en het proces naar de impact zichtbaar en transparant naar de aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, waaraan zij zorg en ondersteuning verlenen, binnen de eigen organisatie, naar het netwerk waarvan zij deel uitmaken, ten aanzien van de overheid en de samenleving. Dit cyclische proces zorgt voor reflectie en leerprocessen over hoe de praktijk beter kan afgestemd worden op de noden en

verwachtingen van de doelgroepen. De resultaten zijn bruikbaar als input voor de eigen strategie van netwerken en de betrokken actoren en kunnen de basis vormen voor beleidsaanbevelingen richting overheid.

Artikel 22 en artikel 23 Eigen regie, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, participatie en co-creatie

Eigen regie, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, (cliënt)participatie en co-creatie vormen de rode draad en toetssteen doorheen zowel de dagelijkse praktijk en ondersteuning, als doorheen de aansturing en organisatie van het zorg--en ondersteuningslandschap. Ook in situaties waarin de samenleving beslist om in te grijpen, gaan we het proces aan sámen met de ouders en met het netwerk om de situatie van kinderen en jongeren te verbeteren. We streven ernaar om de regie voor de zorgen ondersteuning bij het kind, de jongere en het gezin te leggen.

Soms zal het zinvol zijn om actoren of partners die eerder bij het zorg- of ondersteuningstraject betrokken waren, opnieuw te betrekken. Het is niet steeds nodig om vanaf nul te vertrekken, maar ook hier is het dan belangrijk om de stem van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, hun gezin en context hierover te horen en de eigen regie te respecteren. (Cliënt)participatie en co-creatie worden op maat en op een kindvriendelijke wijze vormgegeven. Kinderen en jongeren moeten zich maximaal kunnen ontwikkelen. Professionals zijn hierbij gelijkwaardige partners van kinderen, jongeren en gezinnen, maar hebben ook de verantwoordelijkheid om aan de slag te gaan met de zorgen die er zijn wanneer de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren in het gedrang komen, met situaties van onveiligheid van kinderen en jongeren, of situaties waarbij de integriteit van een kind of jongere in gevaar komt als absolute ondergrens.²⁷

In geval van de voormelde uitzondering komt de regie, in toepassing van hoofdstuk 8 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, in de mate dat de situatie dat vereist in handen te liggen van de actor die zorg en ondersteuning aanbiedt. De actor is daarbij steeds transparant waarover de betrokkenen wel nog regie hebben.

Hoofdstuk 4 Samenwerking en netwerkvorming binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Artikel 24 Samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid

De uitdaging om een goede zorg en ondersteuning voor zowel eenvoudige als complexe vragen te realiseren, is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid die actief met de kinderen, jongeren en gezinnen aan de slag zijn. Dit artikel verankert het principe van gedeelde verantwoordelijkheid bij de samenwerking tussen individuele actoren van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Om de doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid ten volle te kunnen realiseren, moet er samengewerkt worden, krachten gebundeld en gedeelde verantwoordelijkheid opgenomen. Dat is bijvoorbeeld nodig om te kunnen werken volgens het principe van het 'bijschakelen'.

Een gedeelde verantwoordelijkheid voor het realiseren van doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid impliceert ook een

²⁷ Eindnota strategische cirkel 'lokale netwerken'.

medeverantwoordelijkheid in de uitvoering en organisatie van zorg en ondersteuning.

De Vlaamse Regering kan aan actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid voorwaarden opleggen om de samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid te realiseren. Het gaat hier over voorwaarden met betrekking tot het samenwerken en het opnemen van verantwoordelijkheid op zich, terwijl het in artikel 25 gaat over voorwaarden met betrekking tot andere zaken dan het samenwerken of het opnemen van verantwoordelijkheid in het kader van het realiseren van de doelstellingen (bijvoorbeeld het realiseren van het concept van de trajectondersteuner), zoals verder toegelicht bij artikel 25.

Artikel 25 opdrachten binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

De Vlaamse Regering kan aan actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nadere regels opleggen over de invulling van opdrachten in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, waaronder bijvoorbeeld het realiseren van het concept van de trajectondersteuner, vermeld in artikel 12, en het realiseren van het concept van bijschakelen, vermeld in artikel 13.

Artikel 26 netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Het decreet biedt een rechtsbasis voor de erkenning en financiering van netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. In eerste instantie gaat het over een rechtsbasis voor de OverKopnetwerken en de netwerken Eén Gezin Eén Plan. Ook het hulpprogramma Geblokkeerde ontwikkelingstrajecten krijgt met dit decreet een duurzame decretale rechtsgrond.

Op termijn kan de netwerkbepaling ook een alternatieve rechtsgrond bieden voor de huidige samenwerkingsverbanden Huizen van het Kind, al dan niet in verbinding met de OverKopnetwerken en de samenwerkingsverbanden Eén Gezin Eén Plan.

Samenwerken is belangrijk binnen een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, maar het opzetten van netwerken is geen doel op zich. Het is niet de bedoeling om zomaar nieuwe netwerken, structuren of *praatbarakken* te creëren. Het organiseren van een netwerk moet altijd gebeuren vanuit het oogpunt om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren, wat moet leiden tot een meer inclusieve samenleving waarin elk kind en elke jongere kansrijk opgroeit en volwaardig participeert. Naast het belang van hygiëne in netwerken, is het ook van belang te benadrukken dat samenwerken, expertise bijschakelen en het opnemen van een engagement binnen een netwerk, enkel in een logische samenstelling, enkel in functie van duidelijke doelstellingen en opdrachten, en enkel in het belang van de cliënt, aanstaande ouders, het kind, jongere, gezin en context moet gebeuren. In hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met hun partners vertrekken de actoren van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid vanuit gedeelde doelstellingen. Netwerken zijn slechts een middel om die doelstellingen te bereiken. Het is hierbij vanzelfsprekend niet de bedoeling dat netwerken een op zichzelf staande 'dienst' of 'voorziening' worden met een eigen bestaansreden, maar dat zij slechts bestaan omdat dit nodig of nuttig is om de doelstellingen te kunnen realiseren.

Wat de implementatie van deze decreetbepaling betreft, is er nood aan een fijnmazig implementatiekader dat de noodzakelijke beleids- en organisatorische randvoorwaarden definieert opdat professionals, vrijwilligers, hun organisaties en het netwerk in samenwerking en co-creatie met gezinnen, kinderen, jongeren en

hun ouders de opdrachten kunnen vervullen. Het gaat hier dan onder meer over governance, ondersteuning, opleiding, supervisie, coördinatie en financiering binnen deze netwerken. Deze aspecten worden verder uitgewerkt binnen de implementatie van deze decreetbepaling door de Vlaamse Regering.

Artikel 27 Financiering van netwerken

Dit artikel biedt een rechtsgrond voor de financiering van netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De Vlaamse Regering kan de netwerken financieren binnen een model van enveloppefinanciering. Ze bepaalt in dat geval nadere regels over deze subsidie.

Met de invoering van dit artikel creëert de decreetgever de mogelijkheid om te kiezen voor het model van een duurzame financieringsenveloppe voor de financiering van netwerken. Deze wijze van financiering geeft organisaties binnen netwerken de mogelijkheid om een gezond, duurzaam sociaal ondernemerschap op te nemen. De enveloppe zal tot stand komen in dialoog (zie ook hoofdstuk 6), en gebaseerd zijn op de doelstellingen die men wil bereiken in relatie tot populatiegegevens in het werkingsgebied van het netwerk. De principes van doelregelgeving en resultaatgerichte financiering staan daarin centraal. Kenmerkend voor doelregelgeving is dat de uitkomst of het te bereiken doel wordt geformuleerd, zonder explicitering van hoe de middelen moeten worden ingezet of welke handelingen moeten worden verricht om het doel te behalen. Het netwerk heeft alle handelingsvrijheid om zelf te bepalen hoe het doel behaald moet worden. Bij resultaatgerichte financiering wordt de financiering (deels) gekoppeld aan de mate waarin de doelstellingen, zoals bepaald in de regelgeving behaald worden. Hier speelt ook dat andere terreinen te verkennen zijn, zoals het realiseren en in kaart brengen van soms moeilijk meetbare processen van sociale inclusie, extra inspanningen voor maatschappelijk kwetsbare doelgroepen, ...

Dit moet ervoor zorgen dat de dienstverlening binnen de enveloppe flexibeler en op maat kan worden ingezet. Tegelijk moet het de actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid voldoende comfort geven om verder te investeren in de eigen expertise, maar ook in dienstverlening waarvoor men de krachten zal moeten bundelen en gedeelde verantwoordelijkheid moet opnemen, bijvoorbeeld om te kunnen werken volgens het principe van het 'bijschakelen' of om betere zorg te geven aan cliënten, kinderen, jongeren en gezinnen, in complexe en minder complexe situaties.

Omdat een initiatief zelf veel sterker zal kunnen variëren in haar aanbod, zal deze financieringsdynamiek meer vraagsturing vanwege de cliënt en zorg op maat mogelijk maken. De financiering wordt zo gebruikt als hefboom voor impactgericht werken op basis van de doelstellingen die werden afgesproken.

Artikel 28 en 29 Programmatie van netwerken

Dit artikel regelt een delegatie naar de Vlaamse Regering op basis waarvan deze de netwerken van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid kan programmeren.

De programmatie bepaalt het maximale aantal netwerken aan de hand van objectief meetbare criteria, met het oog op een evenredige spreiding afhankelijk van de zorg- en ondersteuningsnoden en - behoeften, of afhankelijk van de nood aan uitwisseling en de nood aan het samen inzetten van expertise van netwerkpartners.

De Vlaamse Regering bepaalt het bestuurlijke en geografische organisatieniveau van de netwerken van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De grenzen van regio's zijn afhankelijk van de schaal waarop men de samenwerking dient te organiseren om tegemoet te komen aan de zorg- en ondersteuningsnoden van aanstaande ouders, kinderen, jongeren en gezinnen. De kadernota regiovorming van 12 maart 2021 stipuleert dat de Eén gezin Eén plan' samenwerkingsverbanden moeten worden afgestemd op de regionale zorgzones. Bij een afstemming van de eerstelijnszones en de regionale zorgzones op de referentieregio's zitten deze samenwerkingsverbanden ook mee in de scope. Het uitvoeringsbesluit bij voorliggend decreet (decreet geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid) zal stipuleren dat de regioconformiteit als financieringsvoorwaarde voor zowel de netwerken Eén gezin Eén plan, als voor de andere netwerken, vermeld in artikel 26 van dit decreet, wordt opgenomen.

Hoofdstuk 5 Innovatie en experimenteerruimte binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Artikel 30 Experimenten en regelluwte

Artikel 30 biedt de mogelijkheid om proeftuinen op te zetten om op die manier innovatieve ideeën of praktijken uit te proberen in een regelluw kader. Deze kunnen een belangrijke motor vormen voor het installeren van nieuwe aspecten van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Het biedt de mogelijkheid om te onderzoeken welke werk- en organisatievormen of -structuren ons helpen om de doelstellingen van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid efficiënter, effectiever en beter te realiseren. Het doel van deze proeftuinen is dus dat zij na evaluatie de basis vormen om nieuwe regelgeving te maken, bestaande regelgeving aan te passen, nieuwe praktijken te introduceren of bestaande praktijken bij te sturen. Het gaat hier om een rechtsgrond naar analogie van en nauw aansluitend bij de bepalingen rond proeftuinen die zijn opgenomen in het Kwaliteitsdecreet.

Experimentwetgeving en experimenteerruimte zijn een mogelijk middel om het doel van 'meer innovatie' en 'nieuwe ontwikkelingen' te stimuleren en dit zowel via de creatie van een nieuwe (juridische) ruimte – naast de bestaande regelgeving – waarbinnen kan worden geëxperimenteerd, als via experimenten van de overheid zelf waarbij bepaalde actoren worden onderworpen aan nieuwe/aangepaste regelgeving. In de literatuur worden diverse functies van experimentwetgeving en regelluwe zones onderscheiden: innovatie stimuleren, ruimte voor onderbouwing en leren met het oog op betere beleidsbeslissingen, betere wetgevingskwaliteit, faciliteren van consensus, creëren van een maatschappelijk draagvlak, en het verminderen van regeldruk en reparatiewetgeving.²⁸

Met artikel 30 neemt de decreetgever een specifieke decretale regeling op voor experimentregelgeving en regelluwe zones binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De algemene decretale regeling die werd opgenomen in het bestuursdecreet, sluit evenwel een decretale regeling ad hoc of per beleidssector, zoals hier voorgesteld voor het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid niet uit.

De specifieke decretale regeling die in het ontwerp van decreet wordt opgenomen, volgt wel de principes van de regeling in het bestuursdecreet, gebaseerd op het

²⁸ SERV-advies van 31 oktober 2016 "Experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen".

SERV-advies van 31 oktober 2016 "Experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen".

Concreet wil de decreetgever een experimenteerruimte creëren waarbinnen afwijkingen van bepalingen mogelijk zijn. Het gaat om bepalingen binnen bestaande de decreten die er vandaag voor zorgen dat het voor actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid moeilijk of onmogelijk is om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid ten volle te realiseren. Het gaat over bepalingen inzake erkennen, financieren en de monitoring. Het gaat ook over bepalingen specifiek binnen de integrale jeugdhulp: indicatiestelling, diagnostiek, toegangspoort, continuïteit, modulering en onderscheid, jeugdhulpregie, het onderscheid tussen rechtstreekse en niet-rechtstreekse toegankelijke jeugdhulpverlening. Ook binnen de huidige decretale bepalingen inzake preventieve gezinsondersteuning en kinderopvang wordt het mogelijk gemaakt om in het kader van de proeftuinen door een bepaalde regelluwte méér geïntegreerd te werken. Wat rechtszekerheid voor gebruikers en aanbieders betreft, is het belangrijk dat een expliciete garantie wordt ingeschreven voor gebruikers en aanbieders die instappen in proeftuinen waarbinnen afgeweken kan worden van bestaande regelgeving. De Vlaamse Regering kan bijvoorbeeld een gunstig beoordeelde risico-inschatting als voorwaarde stellen voor het opzetten van een proeftuin.

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de Vlaamse Regering zou kunnen afwijken van de decretale regeling van essentiële elementen van die verwerking van persoonsgegevens, die een aan de decreetgever voorbehouden aangelegenheid uitmaken.

Artikel 31 Subsidiegrond voor innovatieve projecten

Met dit artikel wordt in de mogelijkheid voorzien om financiële ondersteuning toe te kennen aan tijdelijke innovatieve of experimentele projecten in het kader van (het realiseren van doelstellingen binnen) een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Op die manier wil de decreetgever het uitwerken en uitproberen van vernieuwende ideeën in een concrete praktijksetting stimuleren en mogelijk maken.

Het artikel regelt hierbij een delegatie aan de Vlaamse Regering op basis waarvan deze de nadere regels met betrekking tot de subsidie, in het bijzonder het bedrag en de duur van de subsidie, alsook de bijkomende voorwaarden waaraan het initiatief moet voldoen om in aanmerking te komen voor de subsidie, moet bepalen.

Hoofdstuk 6 Monitoring en evaluatie

Op basis van dit artikel wil de decreetgever het mogelijk maken om het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te monitoren en te evalueren.

Het agentschap Opgroeien, het Departement Zorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap monitoren en evalueren het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid en richten hiertoe gezamenlijk een stuurgroep op waarbinnen zij ook de bevoegde kabinetten betrekken.

Het recentste kwaliteitsdecreet (goedgekeurd door het Vlaams Parlement op 3 mei 2023) biedt al handvaten voor een beleid waarin samen met alle belanghebbenden wordt afgesproken welke gezondheids- en welzijnsdoelstellingen binnen welzijn,

volksgezondheid en gezin worden nastreven en hoe deze doelstellingen opgevolgd worden.

Nadien volgt dan een evaluatie van de mate waarin de actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid er in slagen de geformuleerde verwachtingen ook in de praktijk te realiseren. Die evaluatie zal de dialoog voeden over het succes en de valkuilen van de gekozen aanpak en het debat voeden voor de bijstelling van de aanpak door de actoren, de inzet van (personeels)middelen door de betrokken actoren en de noodzakelijke investeringen vanuit de overheid en aanpassingen van het beleid.

Populatiemanagement helpt om de behoeften, het aanbod en de resultaten van welzijns- en gezondheidszorg te monitoren en te sturen voor een specifieke regio of bevolkingsgroep.

Hoofdstuk 7 Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

De artikelen 33 en 34 bepalen dat actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid bepaalde (persoons)gegevens kunnen verzamelen, verwerken en uitwisselen, en daarbij ook passende maatregelen nemen ten aanzien van de betrokkenen waarvan zij de informatie delen.

De actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid kunnen in het kader van hun samenwerking onderling gegevens delen en kunnen hiertoe specifiek bepaalde persoonsgegevens verwerken, voor zover de verwerking van die persoonsgegevens noodzakelijk is om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren en voor zover de informatie relevant en proportioneel is in functie van de finaliteit van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Als geanonimiseerde gegevens volstaan, worden de gegevens alleen in deze vorm bezorgd. Als dat noodzakelijk is, kunnen gegevens ook in gepseudonimiseerde vorm worden bezorgd. De verwerking van deze gegevens dient te gebeuren conform de algemene verordening gegevensbescherming en artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

Wat het eerste adviespunt in het advies van de VTC betreft over de verwijzing naar artikel 6.1 punt e) AVG moet verduidelijkt worden welke taak van algemeen belang of openbaar gezag bedoeld wordt. We bevestigen dat de rechtvaardigingsgrond inderdaad ingeroepen wordt omdat het dossierbeheer betreft.

Wat de punten 18-21 in het advies betreft, bevestigen we dat in de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet, steeds ingeschat zal moeten worden of de beoogde verwerking een meer uitgewerkte rechtsgrond nodig heeft. Daarbij zal in eerste instantie gekeken worden naar de graad van inmenging van de overheid in het privéleven.

Wat het tweede adviespunt betreft, wijst de VTC op het onvoldoende transparant omschrijven van de doelstellingen. In het voorontwerp van decreet wordt in artikel 33 van de decretale tekst verwezen naar de doelstellingen in artikel 5 tot en met 13 van het voorontwerp van decreet.

Wat het derde adviespunt betreft, bevestigen we dat de kwalificatie van de verwerkingsverantwoordelijke herbekeken zal worden in het licht van het voorontwerp van decreet dat zal worden voorgelegd ter definitieve goedkeuring. Het adviespunt rond het ontwikkelen van een beheerssysteem dat op de samenwerking en gegevensdeling toeziet, wordt meegenomen in de verdere uitwerking.

Wat het vierde adviespunt betreft, wordt bevestigd dat de decreetgever, de Vlaamse Regering en de verwerkingsverantwoordelijken zullen nagaan of het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (GEB - artikel 35, AVG) voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk is.

Wat het vijfde adviespunt betreft, wordt de bewaartermijn verantwoord als volgt: Het registreren van deze gegevens zal gekoppeld zijn aan het dossier van het kind of de jongere. We koppelen hier dan dezelfde bewaartermijn aan als tot wanneer het betrokken kind of jongere de leeftijd van vijfendertig jaar bereikt hebben. De bewaartermijn - tot 35 jaar sluit aan bij de bewaartermijn die nu al gehanteerd wordt voor dossier van voorzieningen jeugdhulp, maar ook voor dossiers bij de toegangspoort, sociale dienst en het ondersteuningscentrum jeugdzorg.

Wat het zesde adviespunt betreft, wordt tegemoetgekomen aan de opmerking van de VTC door het toevoegen van een bepaling in artikel 33, §5 van de decreettekst van het ontwerp van decreet rond het actualiseren van persoonsgegevens zodat deze juist zijn.

Wat het zevende en laatste adviespunt betreft, bevestigen we dat de nodige transparantiemaatregelen uitgewerkt zullen worden in het licht van de uitvoering en implementatie van het ontwerp van decreet en dat het belangrijk is dat betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

Er moet worden verduidelijkt dat deze regeling betrekking heeft op doorgifte in het kader van samenwerking en aan te geven welke gegevens van welke actor naar welke actoren mogen worden doorgegeven. Voor de gegevensverwerking voor en na de doorgifte is de sectorregelgeving van toepassing. Wat de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens en de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens betreffen, gelden de bepalingen uit de toepasselijke sectorregelgevingen.

Hoofdstuk 8 toezicht

Artikel 35 toezicht

Dit artikel delegeert de organisatie van het toezicht op de naleving van de bepalingen van het decreet en zijn uitvoeringsbesluiten aan de Vlaamse Regering. Hierbij wordt ook het verlenen van medewerking aan toezicht door de actoren uit een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid decretaal vastgelegd. De actoren stellen hiertoe alle gegevens ter beschikking die voor het toezicht noodzakelijk zijn.

Hiernaast delegeert het artikel de mogelijkheid aan de Vlaamse Regering om, met het oog op het toezicht, te bepalen welke gegevens de actoren uit het geïntegreerd

gezins- en jeugdhulpbeleid dienen te verzamelen en te registreren en op welke wijze ze die gegevens moeten verzamelen, registreren en ter beschikking stellen, met behoud van de toepassing van de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens.

Hoofdstuk 9 wijzigingsbepalingen

Artikel 36

Artikel 36 voorziet ten slotte in een vlottere gegevensuitwisseling over de begeleiding van ouders of opvoedingsverantwoordelijken in situaties waar de sociale dienst van de jeugdrechtbank gevat wordt.

Om in het belang van het kind een adequaat hulpverleningstraject te kunnen voorzien, moeten sociale diensten van de jeugdrechtbank zich een goed beeld kunnen vormen van de situatie van het gezin, met name ook van begeleidingen die ten aanzien van de ouders lopen.

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid om op vraag van de sociale dienst een vlottere gegevensuitwisseling te voorzien voor dossiers die naar de jeugdrechtbank worden verwezen, en waar al hulpverlening geïnstalleerd was ten aanzien van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken.

Het gedrag van ouders bepaalt in grote mate de situatie van de kinderen. Opdat er gepaste gerechtelijke jeugdhulpverlening kan geboden worden aan kinderen en jongen, hun ouders of opvoedingsverantwoordelijken is het noodzakelijk om ook de zorgen, problematieken of ondersteuningsnoden van ouders of opvoedingsverantwoordelijken in beeld te hebben. Binnen het vrijwillige hulpverleningskader kan er doormiddel van de figuur van het gedeeld beroepsgeheim, mits voldaan aan de voorwaarden, informatie tussen hulpverleners gedeeld worden. Voor informatiedeling tussen vrijwillige hulpverleningsactoren en gerechtelijke actoren kan er echter geen beroep gedaan worden op het gedeeld beroepsgeheim, daar er gewerkt wordt vanuit een verschillende finaliteit.

Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp biedt met de artikelen 75 en 75/1 enkel een uitzonderingsgrond op het beroepsgeheim voor gemandateerde voorzieningen en jeugdhulpaanbieders, opdat zij op vraag van jeugdmagistraten of de sociale diensten informatie kunnen delen met het oog op het bieden van gepaste jeugdhulpverlening.

Met artikel 75/2 creëert de decreetgever in het belang van het kind een uitzonderingsgrond op het beroepsgeheim, dat o.a. wordt opgelegd door artikel 458 Sw, door hulp-, zorg- of dienstverleners die zorg en ondersteuning bieden aan ouders of opvoedingsverantwoordelijken, de mogelijkheid te geven informatie te delen met de sociale diensten jeugdrechtbank in het belang van het verdere hulpverleningstraject.

Dit artikel biedt de mogelijkheid om, naar analogie van artikel 75 en artikel 75/1 van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp, zonder instemming van de betrokken ouder of opvoedingsverantwoordelijke basisgegevens met betrekking tot identificatie en de status van de hulp-, zorg- of dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke te delen. Met instemming van de betrokken ouder of opvoedingsverantwoordelijke kan er ook meer relevante informatie gedeeld worden met de sociale diensten.

Hoofdstuk 10 slotbepalingen**Artikel 37**

Dit artikel bepaalt dat, uiterlijk tegen 31 december 2027 en vervolgens om de vijf jaar, de Vlaamse regering bij het Vlaams Parlement een rapport indient waarin de uitvoering van het decreet wordt geëvalueerd.

Artikel 38

Dit artikel regelt de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van het decreet waarvan het ontwerp voorligt.

Brussel, 16 april 2024

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS

VOORONTWERP VAN DECREET
van 17 november 2023

Ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Op voorstel van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° actor: elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg of ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context organiseert of aanbiedt;
- 2° beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin: het beleidsdomein, vermeld in artikel 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005 met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie;
- 3° bijschakelen: het extra inzetten van al ingezette expertise of het betrekken van andere expertise om een beter antwoord te bieden op een zorg- of ondersteuningsvraag en om discontinuïteit te vermijden, zo lang als dat nodig is;
- 4° context: het sociale netwerk rond de minderjarige en rond de ouders van die minderjarige en, in voorkomend geval, de opvoedingsverantwoordelijken van die minderjarige, dat afhankelijk van de zorg- of ondersteuningsvraag van die personen van betekenis is. Het sociale netwerk omvat ook steunfiguren;
- 5° continuïteit: de voortzetting zonder onderbreking van het zorg- of ondersteuningstraject;
- 6° diagnostiek: het proces, voor, tijdens en na een zorg- of ondersteuningstraject, van het in kaart brengen en analyseren van een zorg- of ondersteuningsvraag met als finaliteit zorg en ondersteuning te kunnen waarmaken;
- 7° geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid: het geheel van integrale, systematische en samenhangende beleidsmaatregelen van geïntegreerde zorg en ondersteuning die steunen op deskundigheid, strategische aanpak

- en participatie en die een waarneembaar effect beogen op de het gezins- en jeugdhulpbeleid;
- 8° geïntegreerde zorg en ondersteuning: de samenwerking op operationeel en organisatorisch niveau van alle betrokken zorg- en welzijnsactoren en initiatieven van vrijwillige en informele zorg- en welzijnsactoren in het streven naar een samenhangende en continue zorg voor en ondersteuning van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood en zijn mantelzorgers, waarbij de zorg- en ondersteuningsnood en de context van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood het uitgangspunt vormen tijdens de hele levensloop;
- 9° netwerk: een geformaliseerd samenwerkingsverband van actoren die zorg of ondersteuning organiseren of aanbieden in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid;
- 10° preventie: maatregelen en acties die tot doel hebben de gezondheid of het welzijn te bevorderen, te beschermen of te behouden;
- 11° regie: de controle uitoefenen op of de leiding nemen over de zorg of ondersteuning en die zorg of ondersteuning procesmatig en inhoudelijk laten aansluiten bij de levensdoelen en de levenskwaliteit van de gebruiker van zorg en ondersteuning;
- 12° specifieke ondersteuningsbehoefte: de mate waarin een kind of jongere behoefte heeft aan specifieke ondersteuning ten gevolge van een aandoening, een beperking, een handicap of het vermoeden van een handicap, of om het even welke andere omstandigheid die een beperking met zich meebrengt voor het kind of jongere of voor zijn omgeving;
- 13° traject: de toegang tot, de organisatie, de bepaling van de inhoud, de uitvoering, de voortgangsbewaking, de afronding en het nader regelen van de zorg en ondersteuning;
- 14° vroegdetectie: het geheel van activiteiten om een aandoening of problematiek in een zo vroeg mogelijke fase van de ontwikkeling of een verhoogd risico op die aandoening of problematiek op te sporen;
- 15° vroeginterventie: het geheel van activiteiten die uitgevoerd worden door zorgaanbieders om adequaat te reageren op de signalen die bij de vroegdetectie worden opgevangen.

Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied, missie en doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Afdeling 1. Toepassingsgebied

Art. 3. Dit decreet is van toepassing op de samenwerking tussen actoren in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid wat betreft de zorg en ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context die betrekking heeft op de volgende regelgeving:

- 1° het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Opgroeien regie;
- 2° het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters;
- 3° het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp;
- 4° het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning;

- 5° het decreet van 3 mei 2019 houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten.

Dit decreet is eveneens van toepassing op de samenwerking tussen de actoren, vermeld in het eerste lid, en de actoren die zorg en ondersteuning bieden met toepassing van volgende regelgeving, voor zover deze zorg en ondersteuning betrekking hebben op aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context:

- 1° het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap;
- 2° het decreet van 5 april 2019 betreffende de organisatie en ondersteuning van het geestelijke gezondheidsaanbod;
- 3° het decreet van 26 april 2019 betreffende de organisatie van de eerstelijnszorg, de regionale zorgplatformen en de ondersteuning van de eerstelijnszorgaanbieders;
- 4° het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2023 over het Departement Zorg.

De actoren, vermeld in het eerste en tweede lid, kunnen om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren, samenwerken met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland.

Vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheden worden ook lokale besturen betrokken in het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13.

Vanuit hun draaischijffunctie, met name toeleiding en terugkoppeling naar de schoolcontext, worden ook de Centra voor Leerlingenbegeleiding betrokken in het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13.

Afdeling 2. Missie

Art. 4. Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid wil zorg en ondersteuning organiseren met het oog op het vrijwaren van de ontplooiingskansen van kinderen en jongeren, waar ze ook geboren zijn en hoe ze ook opgroeien, en met het oog op het bevorderen van het welzijn en de gezondheid van alle kinderen en jongeren om op die manier hun recht op kansrijk opgroeien te garanderen.

Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid onderschrijft de bepalingen van de volgende verdragen en helpt die verdragen te realiseren:

- 1° het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989;
- 2° het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, aangenomen in New York op 13 december 2006;
- 3° het Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, aangenomen in Rome op 4 November 1950.

Binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid wordt vertrokken vanuit de eigen regie, de eigen kracht en verantwoordelijkheid van en de participatie en cocreatie door aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte hebben het recht vrij blijk te geven van hun opvattingen over alle aangelegenheden die hen betreffen, waarbij ze op voet van gelijkheid met andere kinderen en jongeren en in overeenstemming met hun leeftijd en ontwikkeling ondersteuning krijgen die bij hun specifieke ondersteuningsbehoefte en leeftijd past om dat recht te realiseren.

Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid beoogt een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor elk kind en elke jongere te realiseren, waarbij kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte op voet van gelijkheid met andere kinderen en jongeren alle mensenrechten en fundamentele vrijheden ten volle kunnen genieten.

Het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid beoogt aan aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context een continuüm van integraal toegankelijke en kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning te bieden, zo vroeg als nodig en zo nabij mogelijk in hun leefomgeving. Het belang van kwalitatieve en toegankelijke zorg en ondersteuning door preventie, vroegdetectie en vroeginterventie wordt in de organisatie van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid sterk naar voren geschoven. Als dat nodig is, worden zorg en ondersteuning bijgeschakeld en op samenhangende, ononderbroken en geïntegreerde wijze aangeboden. Als de bijgeschakelde zorg en ondersteuning niet meer nodig is, wordt die af- of teruggeschakeld.

Afdeling 3. Strategische doelstellingen

Art. 5. De Vlaamse overheid beoogt de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid door interdisciplinaire samenwerking, in gedeelde verantwoordelijkheid tussen actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid die zorg en ondersteuning aanbieden, en door intersectorale afstemming van het zorg- en ondersteuningsaanbod.

De organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid heeft de volgende doelstellingen:

- 1° het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, met het oog op het kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere;
- 2° het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Afdeling 4. Operationele doelstellingen

Onderafdeling 1. Een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving

Art. 6. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid dragen bij tot de realisatie van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Onder het bijdragen tot de realisatie van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving, vermeld in het eerste lid, wordt verstaan dat actoren zich engageren om:

- 1° een bijdrage te leveren aan de realisatie van kwaliteitsvolle, inclusieve en integraal toegankelijke plekken en kwaliteitsvol, inclusief en integraal toegankelijk aanbod binnen de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aandacht hebben voor omgevingsfactoren die de toegang tot die plekken al dan niet belemmeren, en waarbij actoren de toegang tot zorg en ondersteuning in voorkomend geval helpen faciliteren;
- 2° binnen de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context in te zetten op:
 - a) de realisatie van hun rechten, met inbegrip van het recht van broers en zussen om niet gescheiden van elkaar op te groeien;
 - b) preventie door beschermende factoren te versterken en risicofactoren te verminderen;
- 3° binnen de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context tegemoet te komen aan hun ondersteuningsbehoeften en daarbij te vertrekken vanuit een proportioneel universele benadering. Dat betekent ook dat, als dat nodig is, zorg en ondersteuning aangeboden of bijgeschakeld worden binnen de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context;
- 4° de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context vorm te geven in participatie en co-creatie met hen, met aandacht voor hun context en de versterking van hun context, en voor de inzet en de ondersteuning van vrijwilligers.

Onderafdeling 2. Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg-, en ondersteuningstrajecten

Art. 7. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en in co-creatie met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context conform de werkingsprincipes, vermeld in artikel 22 en 23.

Art. 8. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zorgen ervoor dat zorg en ondersteuning inclusief is. Dit houdt in dat ze bijzondere aandacht hebben voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context met een specifieke ondersteuningsbehoefte, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek.

Art. 9. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid spannen zich in om ervoor te zorgen dat de zorg- en ondersteuningstrajecten die ze organiseren, integraal toegankelijk zijn. Dit houdt in dat actoren zich inspannen om ervoor te zorgen dat ze bij het organiseren van zorg- en ondersteuningstrajecten:

- 1° inzetten op het wegwerken van fysieke, organisatorische, sociale, culturele, emotionele, psychologische, talige en communicatieve, en financiële drempels voor de toegang tot zorg en ondersteuning;

- 2° ervoor zorgen dat de zorg en ondersteuning beschikbaar, bereikbaar, betaalbaar, bruikbaar, betrouwbaar, bekend en begrijpbaar zijn.

Art. 10. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zorgen ervoor dat zorg- en ondersteuningstrajecten effectief en adequaat zijn. Dit houdt in dat actoren:

- 1° zorg- en ondersteuningstrajecten behoefte- en vraaggestuurd, doelgericht, op maat van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en zo nabij mogelijk organiseren, en dat ze de zorg- en ondersteuningstrajecten bijsturen op basis van geregelde evaluaties van die trajecten;
- 2° bij het organiseren van zorg en ondersteuning bijzondere aandacht hebben voor de behoeften van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context met een specifieke ondersteuningsbehoefte, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek, en dat ze daarbij vertrekken van een proportioneel universele benadering;
- 3° bij het organiseren van zorg en ondersteuning altijd vertrekken van de zorg- of ondersteuningsvraag of -nood van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en dat ze daarnaast ook proactief aan de slag gaan nog voor een bepaalde zorg- of ondersteuningsvraag geformuleerd wordt. Actoren gebruiken diagnostiek als middel om zicht te krijgen op de zorg- of ondersteuningsvraag of -nood;
- 4° actief en impactgericht interveniëren in zorg- of ondersteuningstrajecten en dat ze die trajecten ook monitoren en bijsturen als blijkt dat de gestelde doelen niet bereikt worden of als de interventie niet effectief of adequaat blijkt te zijn.

De Vlaamse Regering bepaalt de kwaliteitsnormen voor de diagnostiek, vermeld in het eerste lid, 3°.

Art. 11. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid hebben aandacht voor continuïteit tijdens het zorg- en ondersteuningstraject van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Dit houdt in dat breuklijnen in het zorg- en ondersteuningstraject vermeden worden, ongeacht de leeftijd of het scharniermoment in het leven van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, kunnen aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context rekenen op ondersteuning door een trajectondersteuner als ze daar behoefte aan hebben.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid organiseren zich zodanig of werken met elkaar samen opdat de ondersteuning, vermeld in het eerste lid, effectief gerealiseerd wordt, en de betrokkenen voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien mee kunnen bepalen wie die rol voor hen zal opnemen

De trajectondersteuner, vermeld in het eerste lid:

- 1° stelt zich onpartijdig en onafhankelijk op;
- 2° beschikt over professionele competenties;

- 3° ondersteunt de aanstaande ouders, het gezin en de context, het kind, de jongere;
- 4° handelt actief en proactief om de rechten van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, en de doelstellingen, vermeld in artikel 5 tot en met 13 van dit decreet, te helpen realiseren;
- 5° kan een kind of jongere ook afzonderlijk ondersteunen, los van de ondersteuning van een gezin. Als de trajectondersteuner een kind of jongere afzonderlijk ondersteunt, gebeurt dat altijd met aandacht voor het gezin en de context. De trajectondersteuner van het kind of de jongere is niet noodzakelijk dezelfde als die van het gezin of context;
- 6° ondersteunt aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context tijdens het volledige zorg- en ondersteuningstraject, met inbegrip van diagnostiek, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3;
- 7° zorgt ervoor dat de regie over het zorg- en ondersteuningstraject in handen van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context blijft liggen;
- 8° behoudt het overzicht over de verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten;
- 9° kan ook zelf generalistische of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden;
- 10° opereert als gids in het netwerk van actoren, aanbod en expertise, heeft grondige kennis van de sociale kaart, heeft vanuit een generalistische blik zicht op de mogelijke zorg en ondersteuning en op de actoren die die zorg en ondersteuning organiseren of weet zich hierover te informeren;
- 11° fungeert als aanspreekpunt en brugfiguur ten aanzien van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context;
- 12° zet in op het versterken en ondersteunen van de context van de aanstaande ouder, het kind, of de jongere.

De Vlaamse Regering kan bijkomende richtlijnen of voorwaarden bepalen waar de trajectondersteuner, vermeld in het eerste lid, aan voldoet.

Art. 13. Met het oog op het bieden van een geïntegreerd antwoord op een zorg- of ondersteuningsvraag en met het oog op de continuïteit van het zorg- of ondersteuningstraject kan van al ingezette expertise extra capaciteit ingezet worden of kan andere expertise betrokken worden, in het bijzonder als de kennis of expertise bij actoren zelf ontoereikend is, of als er vragen of behoeften zijn op verschillende levensdomeinen bij de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context.

Onder het bijschakelen van expertise, vermeld in het eerste lid, wordt verstaan dat:

- 1° de actor binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid of een partner waarmee wordt samengewerkt, met expertise die wordt bijgeschakeld, consult en advies geeft, ondersteuning biedt, en proactief en outreachend aanwezig is;
- 2° bij het aanbieden van zorg en ondersteuning en bij het bijschakelen van expertise wordt vertrokken van wat de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context nodig heeft, dat de regie bij het kind, de

- jongere, zijn gezin en context blijft, en dat er proactief op zoek gegaan wordt naar mogelijke ondersteuningsnoden;
- 3° er wordt samengewerkt met de trajectondersteuner als die er is;
- 4° de actor of partner met expertise die wordt bijgeschakeld, als het niet de actor is die al ondersteuning biedt, het traject niet automatisch overneemt.

De Vlaamse Regering kan bijkomende richtlijnen bepalen voor het bijschakelen en afschakelen van expertise.

Hoofdstuk 3. Principes binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 14. Om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld artikel 5 tot en met 13 te realiseren, hanteren alle actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid de principes, vermeld in artikel 15 tot en met 23, in de organisatie van zorg en ondersteuning, in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland.

Art. 15. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid handelen proactief. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren ondersteuningsbehoeften en situaties van onderbescherming actief opzoeken om:
- a) toegankelijkheid te realiseren in de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context;
 - b) aan preventie en vroegdetectie te kunnen doen;
- 2° de actoren aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context informeren over hun rechten om op die manier hun kennis te verhogen, en hen te ondersteunen om die rechten te realiseren;
- 3° de actoren, als ze de zorg- of ondersteuningsvraag niet zelf kunnen beantwoorden, expertise bijschakelen, en dat in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland antwoorden proberen te formuleren op de zorg- of ondersteuningsvraag van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Art. 16. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zetten in op fysieke en relationele nabijheid van zorg en ondersteuning, wat betekent dat ze er samen voor zorgen dat de zorg en ondersteuning zo nabij als mogelijk aanwezig is in en aansluit bij de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Art. 17. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken outreachend. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren vanuit een participatieve basishouding actieve inspanningen leveren om aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context te bereiken, in het bijzonder als die aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context moeilijk bereikbaar en kwetsbaar zijn. Ze doen dat door zich te begeven in de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context;

- 2° de actoren vanuit de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context mogelijke ondersteuningsbehoeften proberen te detecteren, ook als aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context nog geen ondersteuningsvraag gesteld hebben, en dat ze, als dat nodig is, ook actief aan de slag gaan en zorg en ondersteuning bijschakelen;
- 3° de actoren elkaar ondersteunen in het outreachend werken door kennis- en gegevensdeling.

Art. 18. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken generalistisch binnen de relatie met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Dit houdt in dat, ook als er bijkomende of aanvullende expertise wordt ingezet, de actoren werken vanuit een integraal perspectief op diverse levensdomeinen waar aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context ondersteuning bij nodig hebben.

Art. 19. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid handelen politiserend. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren hiaten en drempels op het vlak van beleid en hun eigen werking en aanbod en op administratief en regelgevend vlak zichtbaar maken om de doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren;
- 2° de actoren over de hiaten en drempels, vermeld in punt 1°, in dialoog gaan binnen hun eigen organisatie en binnen het netwerk waar ze deel van uitmaken, en met de betrokken overheden;
- 3° de actoren de sociale positie en het welzijn van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context in kwetsbare situaties proberen te versterken en streven naar een meer sociaal rechtvaardige samenleving.

Art. 20. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken oplossings- en krachtgericht. Dit houdt in dat de actoren vertrekkend vanuit gelijkwaardigheid, samen met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context bekijken wat die aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context willen en kunnen veranderen, en dat de actoren daarbij vertrekken vanuit de positieve en werkzame factoren in het leven van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context.

Art. 21. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid handelen impactgedreven. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren op frequente tijdstippen het proces en de impact van hun handelen zichtbaar en transparant maken naar de aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, waaraan zij zorg en ondersteuning verlenen, binnen de eigen organisatie, naar het netwerk waarvan zij deel uitmaken, ten aanzien van de overheid en de samenleving en dat de actoren dat in samenwerking doen met de aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context;
- 2° de actoren reflecteren en leren over de wijze waarop de praktijk, het aanbod en de dienstverlening beter afgestemd kunnen worden op de behoeften en verwachtingen van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context;

- 3° de actoren hun beleid en praktijk effectief aanpassen aan de behoeften en verwachtingen, op basis van continue impactmeting.

Art. 22. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid vertrekken bij het aanbieden van zorg en ondersteuning vanuit de eigen regie, de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Art. 23. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en in co-creatie met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren altijd in dialoog gaan met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context over de stappen die mogelijk zijn binnen het zorg- en ondersteuningstraject;
- 2° de actoren het kindperspectief altijd in rekening brengen, ongeacht de leeftijd van het kind;
- 3° de actoren voor transparantie van het zorg- en ondersteuningstraject zorgen;
- 4° de actoren het zorg- en ondersteuningstraject niet overnemen of niet eenzijdig bepalen.

De regie van de zorg en ondersteuning ligt bij aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, behalve in verontrustende situaties of situaties waarin de veiligheid of integriteit van het kind, de jongere of de context in het gedrang komt. In geval van de voormelde uitzondering komt de regie, in toepassing van hoofdstuk 8 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, in de mate dat de situatie dat vereist in handen te liggen van de actor die zorg en ondersteuning aanbiedt.

Hoofdstuk 4. Samenwerking en netwerkvorming binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Afdeling 1. Samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid

Art. 24. Elke actor binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid engageert zich om intersectoraal en interdisciplinair samen te werken vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13 en de eventuele specifieke doelstellingen van het netwerk in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren, en neemt daarbij de principes, vermeld in artikel 14 tot en met 23, in acht.

De Vlaamse Regering kan aan actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid voorwaarden opleggen om de samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid te realiseren.

Afdeling 2. Opdrachten binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 25. De Vlaamse Regering kan aan actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid naast de voorwaarden, vermeld in artikel 24, bijkomende

voorwaarden opleggen in het kader van de uitvoering van opdrachten in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de invulling van opdrachten, met inbegrip van de omschrijving van deelopdrachten.

Afdeling 3. Netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Onderafdeling 1. Erkenning van netwerken

Art. 26. §1. Om specifieke opdrachten binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren, kan de Vlaamse Regering netwerken erkennen. De volgende netwerken worden binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid erkend:

- 1° Huizen van het Kind;
- 2° OverKop;
- 3° Eén gezin één plan;
- 4° Geblokkeerde ontwikkelingstrajecten.

De actoren binnen een netwerk zijn niet hiërarchisch ten opzichte van elkaar gepositioneerd.

§2. De Vlaamse Regering kan naast de netwerken, vermeld in paragraaf 1, eerste lid, andere netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid erkennen.

De Vlaamse Regering kan opdrachten toekennen aan de netwerken, vermeld in paragraaf 1 en paragraaf 2, eerste lid, om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de erkenningsvoorwaarden, met inbegrip van de actoren die, al dan niet verplicht, deel uitmaken van het netwerk;
- 2° de duur van de erkenning;
- 3° de regels voor de toekenning, weigering, eventuele verlenging, schorsing en intrekking van de erkenning, inclusief de mogelijkheid om bezwaar aan te tekenen bij de Adviescommissie voor Voorzieningen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en (Kandidaat-)pleegzorgers, vermeld in artikel 12 van het decreet van 7 december 2007 houdende de oprichting van een Adviescommissie voor Voorzieningen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en (Kandidaat-)pleegzorgers.

Onderafdeling 2. Financiering van netwerken

Art. 27. De Vlaamse Regering kan de netwerken financieren aan de hand van een enveloppefinanciering. De principes van doelregelgeving en een resultaatgerichte financiering staan daarbij centraal.

De Vlaamse Regering bepaalt nadere regels voor de subsidiëring, vermeld in het eerste lid.

Onderafdeling 3. Programmatie van netwerken

Art. 28. De Vlaamse Regering kan de netwerken programmeren.

De programmatie, vermeld in het eerste lid, gebeurt aan de hand van objectief meetbare criteria met het oog op een evenredige spreiding, afhankelijk van de zorg- en ondersteuningsbehoeften en de ondersteuningsbehoeften in het werkingsgebied van het netwerk.

Art. 29. De Vlaamse Regering bepaalt het bestuurlijke en geografische organisatieniveau van de netwerken van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Hoofdstuk 5. Innovatie en experimenteerruimte binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Afdeling 1. Experimenten en regelluwe zones binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 30. Om de doelstellingen in het kader van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te verwezenlijken, kan de Vlaamse Regering, in afwijking van het Bestuursdecreet van 7 december 2018, voor een maximale duurtijd van vijf jaar proeftuinen installeren die inzichten en beleidsaanbevelingen opleveren. In de voormelde proeftuinen kunnen vernieuwende ideeën in een concrete praktijksetting en in een regelluw kader uitgetoetst worden.

De Vlaamse Regering kan tijdens de duurtijd van een proeftuin op gemotiveerde aanvraag van de initiatiefnemer volledige of gedeeltelijke afwijkingen toestaan van de volgende bepalingen:

- 1° hoofdstuk 2, en hoofdstuk 3, van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters;
- 2° hoofdstuk 6, 7 en 9, en hoofdstuk 12, afdeling 5, van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp;
- 3° artikel 8 en 9, en hoofdstuk 3, afdeling 3 en 4, van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning.

Op de bepalingen, vermeld in het derde lid, staat de Vlaamse Regering geen afwijkingen toe als de veiligheid en integriteit van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders door de organisatie van de proeftuin in het gedrang zouden kunnen komen.

Als de Vlaamse Regering een proeftuin binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid installeert, bepaalt ze:

- 1° de inhoud en het toepassingsgebied van de experimentregelgeving of de regelluwe zone;
- 2° de motivering en de doelstellingen;
- 3° de tijdsduur en de voorwaarden voor eventuele verlenging of vroegtijdige beëindiging;

- 4° de wijze waarop de experimentregelgeving of regelluwe zone wordt geëvalueerd.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden en modaliteiten voor de proeftuinen, vermeld in het eerste lid, waaronder in elk geval de financiering ervan, en de waarborgen voor de rechtszekerheid bij de uitvoering van die proeftuinen voor actoren die zorg en ondersteuning aanbieden en voor gebruikers van zorg en ondersteuning.

In het vijfde lid wordt verstaan onder:

- 1° experimentregelgeving: tijdelijke regelgeving met een geldingsduur van maximaal vijf jaar, die geldt voor een specifieke ruimte of voor een specifieke doelgroep of in een specifieke situatie, en die bij wijze van experiment wordt ingevoerd;
- 2° regelluwe zone: tijdelijke regelgeving met een geldingsduur van maximaal vijf jaar, die bestaande regelgeving voor een specifieke ruimte of voor een specifieke doelgroep of in een specifieke situatie buiten toepassing stelt.

Afdeling 2. Subsidiegrond voor innovatieve projecten binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 31. De Vlaamse Regering kan een subsidie toekennen aan elke actor die een innovatief project wil uitwerken op het vlak van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de subsidie, vermeld in het eerste lid, met betrekking tot het bedrag en de duur van de subsidie, en de bijkomende voorwaarden waaraan het initiatief moet voldoen om in aanmerking te komen voor de subsidie.

Hoofdstuk 6. Monitoring en evaluatie van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 32. Het agentschap Opgroeien, het Departement Zorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap monitoren het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

In het eerste lid wordt verstaan onder:

- 1° agentschap Opgroeien: het intern verzelfstandigd agentschap, opgericht bij het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Opgroeien regie;
- 2° Departement Zorg: het departement, opgericht bij het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2023 over het Departement Zorg;
- 3° Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap: het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

De monitoring, vermeld in het eerste lid, gebeurt in functie van een objectieve datagedreven en behoefte- en vraaggestuurde organisatie en

programmatie van zorg en ondersteuning binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, waarbij populatiemanagement ingezet kan worden om behoeften, aanbod en resultaten binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te monitoren.

De Vlaamse Regering ontwikkelt een gedeeld inhoudelijk kader voor de monitoring van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid door het agentschap Opgroeien, het Departement Zorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, en bepaalt voorwaarden en indicatoren waarop gemonitord wordt.

Hoofdstuk 7. Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 33. §1. In dit artikel wordt verstaan onder algemene verordening gegevensbescherming: verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

§2. De actoren van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid kunnen in het kader van hun samenwerking gegevens delen en kunnen daarvoor de volgende persoonsgegevens verwerken, als de verwerking van die persoonsgegevens noodzakelijk is om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren, en als de informatie relevant en proportioneel is voor de doelstelling van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid:

- 1° identificatie- en contactgegevens, waaronder het rijksregisternummer;
- 2° leeftijd, geslacht;
- 3° gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject, waaronder de ontvangen zorg en ondersteuning, en de begin- en einddatum van de ontvangen zorg en ondersteuning.

De personen van wie de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, kunnen worden verwerkt, zijn aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

De verwerking van persoonsgegevens beperkt zich tot:

- 1° het delen van persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid, op voorwaarde dat de betrokkene instemt met het delen van de persoonsgegevens;
- 2° het registreren van de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, die worden gedeeld in het eigen dossier.

Als geanonimiseerde gegevens volstaan, worden de gegevens alleen in die vorm bezorgd. Als dat noodzakelijk is, kunnen gegevens ook in gepseudonimiseerde vorm worden bezorgd. De voormelde gegevens worden verwerkt conform de algemene verordening gegevensbescherming en artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

§3. De verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, is noodzakelijk om een taak van algemeen belang te vervullen als vermeld in artikel 6, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming.

§4. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid treden elk individueel op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nemen passende maatregelen ter beveiliging van de persoonsgegevens, conform de beveiliging van de verwerking, vermeld in artikel 32 van de algemene verordening gegevensbescherming. In voorkomend geval worden de bepalingen, vermeld in artikel 9 en 10, §2, van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, toegepast.

De Vlaamse Regering kan de maatregelen, vermeld in het tweede lid, nader specificeren.

§5. De persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, worden niet langer bewaard dan noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, en worden gewist of vernietigd zodra de bewaring niet langer noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid.

De persoonsgegevens worden maximaal bewaard tot de betrokkene de leeftijd van vijfendertig jaar heeft bereikt. Bij het afsluiten van het dossier wordt de betrokkene op de hoogte gebracht van de voormelde maximale bewaringstermijn.

Art. 34. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nemen passende maatregelen voor de transparantie ten aanzien van de betrokken aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. De voormelde maatregelen zorgen ervoor dat de globale regeling voor de gegevensverwerking voldoende duidelijk is voor de betrokkenen. De communicatie wordt ter beschikking gesteld in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal.

Hoofdstuk 8. Toezicht

Art. 35. De Vlaamse Regering organiseert het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid stellen aan de Vlaamse Regering alle gegevens ter beschikking die voor het toezicht, vermeld in het eerste lid, noodzakelijk zijn.

Met het oog op het toezicht, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering bepalen welke gegevens de actoren moeten verzamelen en registreren en op welke wijze ze die gegevens verzamelen, registreren en ter beschikking

stellen, met behoud van de toepassing van de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp

Art. 36. In hoofdstuk 13 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013, gewijzigd bij het decreet van 21 mei 2021, wordt een artikel 75/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 75/2. Met het oog op het bieden van gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken, kan een hulp-, zorg- of dienstverlener die drager is van een geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim en die professioneel betrokken is bij de zorg of het welzijn van een ouder of opvoedingsverantwoordelijke op vraag van de sociale diensten de volgende basisgegevens delen aan de sociale diensten:

- 1° de identificatie van de betrokken partijen;
- 2° het feit of, en welke hulp-, zorg-, of dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd.

Met de geïnformeerde en schriftelijke instemming van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke kan de hulp-, zorg- of dienstverlener, vermeld in het eerste lid, ook andere gegevens dan vermeld in het eerste lid delen aan de sociale diensten, die noodzakelijk is om gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken te bieden.”.

Hoofdstuk 10. Slotbepalingen

Art. 37. Uiterlijk op 31 december 2027 en vervolgens om de vijf jaar dient de Vlaamse Regering bij het Vlaams Parlement een rapport in waarin de uitvoering van dit decreet wordt geëvalueerd.

Art. 38. Dit decreet treedt in werking na het verstrijken van een termijn van tien dagen, die ingaat op de dag na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS

ADVIES VAN DE VLAAMSE JEUGDRAAD

ADVIES 2311

Ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Datum: 6 december 2023

Voorzitter: Amir Bachrouri

Aanwezigen: Amir Bachrouri, Anita Nyame, Fien Morren, Franka Foré, Nick Beerens, Ellen Volon, Loredana Cremery, Priscilla Keuppens, Paulien Herck, Lotus Li, Samuel-Joe Munanga

De Vlaamse Jeugdraad, in vergadering op 6 december 2023, onder voorzitterschap van Amir Bachrouri, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

1. We zijn blij dat kinderen, jongeren en hun organisaties betrokken werden bij de opmaak van dit ontwerpdecreet. Er was veel openheid om over sectoren en domeinen heen afstemming te zoeken. Bewaak dat ook bij de volgende stappen, zodat de eigenheid van elk domein meegenomen wordt. 75
2. Zet kinderen en jongeren overal en altijd eerst, ook letterlijk. 75
3. Zorg dat de shift in beleidsfocus van curatieve zorg naar preventie doordacht en goed omkaderd gebeurt, zodat die zowel kinderen en jongeren ten goede komt, alsook de praktijkwerkers de kans geeft om goed af te stemmen met de andere partners en domeinen. 76
4. Zorg dat jongeren zelf op de hoogte zijn van wat bij een gezonde mentale ontwikkeling hoort via gerichte campagnes en/of psycho-educatie binnen onderwijs. 76
5. Versterk het bijschakelen waarbij er wordt samengewerkt tussen basisvoorzieningen en meer gespecialiseerde hulp. Heb hierbij extra aandacht voor het eigenaarschap van de jongere en werk steeds op maat. Jeugdwerk kan hierin een rol opnemen volgens de eigenheid van de werking. De rol van een jeugdwerker kan verschillen en kan gaan van trajectbegeleider, trajectgezel tot regisseur. 77
6. Zorg ervoor dat het kind/de jongere voldoende wordt gehoord in het oordelen over situaties waarin de veiligheid in het gedrang is. 78
7. Zorg dat er duidelijke afspraken gemaakt worden over gegevensoverdracht, de verschillen in beroepsgeheim naast meldingsplicht of discretieplicht, en wie ingrijpt bij eventuele gevaarlijke situaties. 78
8. Jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk werken al jaren aan een straf beleid gericht op het welbevinden van kinderen en jongeren. Organisaties doen dat elk vanuit hun eigenheid. We nemen hierin onze

- verantwoordelijkheid zonder onze eigenheid los te laten. Respecteer en ondersteun dit, nu en in de volgende legislatuur. 79
- 9.** De kinderen die nú zorg nodig hebben, mogen niet in de kou blijven staan. De shift naar preventie en vroegdetectie zal dubbele middelen vragen. We moeten op dit moment niet alleen investeren in een beter systeem maar tegelijk meer investeren in de jongeren die nu geen zorg krijgen. We hebben dus nood aan garanties op een dubbel groepspad, ook bij de volgende regering. 80
- 10.** Zorg ervoor dat de doelregelgeving de zorg voor kinderen en jongeren versterkt en niet leidt tot willekeur per eerstelijnszone of zorgregio. Elk kind en elke jongere in Vlaanderen en Brussel moet de juiste en nodige zorg kunnen krijgen, onafhankelijk van diens regio. 81
- 11.** Doelregelgeving mag niet doorslaan tot een louter resultaatgedreven blik en financiering waardoor kinderen en jongeren met multiproblematieken uit de boot zouden kunnen vallen. 82
- 12.** Zorg ervoor dat een jongere (met eventuele hulpvraag) steeds centraal blijft staan in een netwerk. Het ontwerpdecreet noemt nu iedereen die betrokken kan zijn, een “actor”. Zorg ervoor dat die actoren betrokken zijn in de mogelijke netwerken, binnen hun eigenheid, en zich flexibel kunnen bewegen naargelang die centrale persoon en eventuele hulpvraag. 83
- 13.** Laat flexibiliteit toe zodat men ook vanuit andere beleidsdomeinen en sectoren kan intekenen op financiering om gemeenschappelijke doelen te realiseren en betrek hen bij de verdere uitwerking van dit ontwerpdecreet. 83
- 14.** De insteek van dit ontwerpdecreet is sterk en vormt een antwoord op verschillende zorgen die we hebben om het welzijn van kinderen en jongeren. Of dit ontwerpdecreet echt tot impact leidt, zal afhangen van enkele cruciale voorwaarden. Pas deze voorwaarden toe in (jeugd)beleid, dit ontwerpdecreet en de volgende uitvoeringsbesluiten. 84

Situering

De Vlaamse Jeugdraad schrijft dit advies op vraag van Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. De adviesvraag ontvingen we op 21 november 2023.

De afgelopen jaren kwam het mentaal welzijn van kinderen en jongeren en de nood aan meer preventie heel regelmatig in de media. Heel wat kinderen en jongeren getuigden over lange wachtlijsten voor hulp, over de nood aan laagdrempelige aanspreekpunten en over het gebrek aan een gemeenschappelijke taal voor welzijn. Kinderen en jongeren vragen zowel om preventief beleid als om reactieve en curatieve sterke zorg. We werken hier met kinderen, jongeren en jeugdorganisaties ondertussen al meer dan tien jaar rond en schreven in 2023 een advies rond mentaal welzijn¹.

We benadrukten hierin enerzijds de hoge nood van kinderen en jongeren die nú hulp en ondersteuning nodig hebben, en anderzijds de belangrijke shift van louter reactieve zorg naar meer preventie en meer focus op het welbevinden van kinderen en jongeren. Dit ontwerpdecreet gaat in op die laatste vraag en wil door de samenwerking van heel wat actoren binnen en buiten preventief gezinsbeleid stappen zetten in preventie en vroegdetectie.

In dit decreet wordt een volgende stap gezet in de richting van een sterker geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad. “De Vlaamse Regering wil met dit decreet meer geïntegreerd

¹ [Vlaamse Jeugdraad advies 2301 Mentaal welzijn](#)

gezins- en jeugdhulpbeleid faciliteren en wil een regelgevend kader scheppen dat ruimte biedt voor meer samenwerking en meer sociaal ondernemerschap in functie van een betere zorg en ondersteuning op maat.”² We zijn blij dat de nood naar die shift gehoord werd en dat we actief betrokken werden bij de opmaak van dit ontwerpdecreet.

Het regeerakkoord spreekt over een warm en zorgzaam Vlaanderen, maar daar zijn we nog niet. De uitdagingen om muren af te breken, samenwerking te versterken, en jongeren zelf doorheen verschillende levensdomeinen centraal te kunnen stellen, mét respect voor de eigenheid van elk domein, zijn nog niet afgerond. In dit advies gaan we dan ook met enkele kritische noten en voorstellen in op het ontwerpdecreet. Daarnaast eisen we ook, opnieuw, een doortastend antwoord op de nog steeds bestaande nood aan investering in de acute tekorten in de jeugdhulp en zorg. Omdat we weigeren die jongeren als ‘verloren generatie’ aan hun lot over te laten. Er werden en worden stappen gezet maar die zijn nog onvoldoende.

We maakten dit advies op in samenwerking met jongeren en jeugdwerkers, de organisaties die dit traject van in het begin opvolgen zoals Arktos, JES, het Kinderrechtencommissariaat, de beleidswerkgroep Welzijn & Integriteit van De Ambrassade, en de betrokken adviseurs van de Vlaamse Jeugdraad. Ook keken we nog even terug naar enkele van de uitspraken van jongeren in focusgroepen die we hielden in 2022 met Arktos, OverKop Gent en Cachet in kader van ons advies Mentaal welzijn.

Advies

Participatie bij dit ontwerpdecreet

We zijn blij dat kinderen, jongeren en hun organisaties betrokken werden bij de opmaak van dit ontwerpdecreet. Er was veel openheid om over sectoren en domeinen heen afstemming te zoeken. Bewaak dat ook bij de volgende stappen, zodat de eigenheid van elk domein meegenomen wordt.

We juichen het proces toe waarin de afgelopen jaren met veel aandacht naar verschillende insteken, domeinen en actoren werd geluisterd om tot het ontwerpdecreet te komen. Die openheid en betrokkenheid is ook de enige manier om hieraan verder te bouwen, om draagvlak te bewaken en ervoor te zorgen dat met respect voor elk domein verder gewerkt kan worden en domeinen zo de bestaande kloven kunnen dichten.

We zijn ook tevreden te zien dat een duidelijke lijst met begrippen en principes toegevoegd werd, zodat met een gemeenschappelijke taal gesproken en gewerkt kan worden. Die hebben we nodig om vooruitgang te boeken. Zorg ervoor dat deze participatie en gemeenschappelijke taal ook bewaakt wordt bij de komende stappen en in de volgende legislatuur. Waak erover dat begrippen zoals outreachend werken ook even actief en vindplaatsgericht begrepen worden doorheen de verschillende sectoren. Wie outreachend werkt, wijst diensten en organisaties op hun taak om zich aan te passen aan hun doelpubliek. Zo voorkom je dat mensen van het kastje naar de muur gestuurd worden.³

De paradigmashift

Zet kinderen en jongeren overal en altijd eerst, ook letterlijk.

Dit decreet is de eerste stap in een grote beweging naar meer preventief werken met kinderen, jongeren en hun leefomgeving. Kinderen en jongeren zullen meer centraal staan. We pleiten daarom om overal in het ontwerpdecreet

² [Nota aan de Vlaamse Regering over het voorontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, 17 november 2023.](#)

³ [Artikel Sociaal.net: "Niet iedereen die het eigen kantoor verlaat, werkt outreachend", Cis Dewaele, 3/11/2022.](#)

de volgorde waarin kinderen, jongeren, hun ouders, en omgeving benoemd worden duidelijk aan te passen en hierin altijd eerst kinderen en jongeren te benoemen. Indien het gaat om kinderen en jongeren en hun welzijn, zouden we immers graag hun positie en eigenaarschap vrijwaren. Kinderen en jongeren centraal, ook in verwoordingen, want taal doet ertoe.

Zorg dat de shift in beleidsfocus van curatieve zorg naar preventie doordacht en goed omkaderd gebeurt, zodat die zowel kinderen en jongeren ten goede komt, alsook de praktijkwerkers de kans geeft om goed af te stemmen met de andere partners en domeinen.

Dit ontwerpdecreet vraagt om een paradigmashift van het beleid, wat vraagt om een overgangperiode bij wie dit beleid waar maakt. Op dit moment is het nog niet duidelijk hoe die shift er zal uitzien. Wij vragen om bij het uittekenen hiervan rekening te houden met de gevolgen voor de kinderen en jongeren. Bij bestaande trajecten hoort de continuïteit voorop te staan zodat jongeren geen harde breuk in hun traject hebben. Het moet voor kinderen en jongeren ook duidelijk blijven waar zij terecht kunnen met hun hulpvraag.

Daarnaast is het belangrijk om tijdens de overgang bijzondere aandacht te hebben voor het informeren én betrekken van praktijkwerkers. Zij zijn degenen die het beleid in praktijk moeten brengen. Ze werken vandaag heel vaak in heel uitdagende omstandigheden, doen vaak crisisopvang die geen crisisopvang heet of zou mogen zijn, en doen dit vaak met héél beperkte mensen en middelen. De omslag is dus broodnodig, maar mét de nodige ruimte voor mensen die vandaag al op hun tandvlees zitten. Als zij hier niet in mee zijn, of de mogelijkheden bij andere actoren niet kennen, dreigen de kinderen en jongeren hier de gevolgen van te voelen. Als zij aanvoelen wat er niet zal werken in de praktijk, moeten die signalen op tijd tot bij het beleid komen. Heel wat praktijkwerkers werken vandaag al heel preventief, en sommigen kennen de sociale kaart al goed, maar gezien de tekorten vandaag qua mensen én middelen, zal er nog veel werk nodig zijn om alle domeinen en potentiële partners goed met elkaar te laten afstemmen. Elk binnen hun eigenheid en rol.

We stellen daarnaast nog vast dat dit ontwerpdecreet een goede eerste stap is, maar er uiteraard nog een lange weg te gaan is om deze principes te implementeren, te financieren en naar een écht preventief gezins- en jeugdhulpbeleid te evolueren. Het betrekken van alle betrokken actoren blijft hierbij belangrijk, zeker nu we op een scharnierpunt zitten tussen twee legislaturen. Blijf dus inzetten op die inspraak en samenwerking.

Zorg dat jongeren zelf op de hoogte zijn van wat bij een gezonde mentale ontwikkeling hoort via gerichte campagnes en/of psycho-educatie binnen onderwijs.

“Je moet al weten dat je je slecht voelt. Ik heb dat tegen niemand gezegd, want ik dacht dat dat normaal was. Er werd gezegd dat ik niet moest wenen, me niet moest aanstellen.” (Jongere tijdens focusgesprek)

“Ik had geen woorden om te zeggen dat het niet goed ging, dus dat uitte zich in mijn gedrag. Ik deed alles om op te vallen. Zo werd ik uiteindelijk van school gestuurd terwijl ik gewoon wilde tonen dat het niet goed ging.” (Jongere tijdens focusgesprek) ⁴

Jongeren geven massaal aan het bos niet door de bomen te zien. Het welzijnsaanbod voor kinderen en jongeren is versnipperd en niet op elkaar afgestemd. We zijn dan ook verheugd om te zien dat met dit decreet ook effectief wordt gewerkt aan dit probleem. Vraaggericht en vindplaatsgericht aan de slag gaan, een trajectondersteuner of -gezel die hierin de weg kan wijzen, en een betere binding tussen verschillende sectoren en organisaties zijn enorm waardevol.

⁴ In aanloop naar het advies Mentaal Welzijn van 1 februari 2023 organiseerden we focusgesprekken met jongeren rond enkele van de centrale thema's binnen het jeugdhulpbeleid: continuïteit, vroegdetectie en cocreatie. Verdere quotes in dit advies komen ook van jongeren uit deze focusgesprekken.

De sleutel ligt in taal hebben over waar je nood aan hebt of wat kan helpen. Campagnes en psycho-educatie rond een gezonde mentale ontwikkeling, wat oké/normaal is en wat niet, wat de rechten zijn van kinderen en jongeren en bij wie je terecht kan is dan ook van wezenlijk belang. Hierin spelen onderwijs, lokale besturen en jeugdinfo een heel belangrijke rol. We vragen dan ook, net als in ons advies Mentaal welzijn⁵, extra aandacht en middelen voor het kenbaar maken van wat er is én voor het inzetten op de kennis over een gezonde mentale ontwikkeling en omgeving. De schoolomgeving vormt hierin een waardevolle kans en noodzakelijke actor in preventief beleid. Daarvoor is uiteraard ruimte nodig, letterlijk en figuurlijk: inzetten op het oplossen van het lerarentekort en een kritisch debat over wie welke rollen opneemt binnen onderwijs, zijn cruciaal.

Versterk het bijschakelen waarbij er wordt samengewerkt tussen basisvoorzieningen en meer gespecialiseerde hulp. Heb hierbij extra aandacht voor het eigenaarschap van de jongere en werk steeds op maat. Jeugdwerk kan hierin een rol opnemen volgens de eigenheid van de werking. De rol van een jeugdwerker kan verschillen en kan gaan van trajectbegeleider, trajectgezel tot regisseur.

We vinden het positief dat de lokale netwerken het actief realiseren van toegankelijkheid voor specifieke ondersteuningsnoden als expliciete opdracht hebben, met inbegrip van schakelen met dienst- en hulpverlening. Wees hierbij wel bewust van de verschillende talen die hier rond gesproken worden in sectoren. Denk aan termen zoals 'multidisciplinair samenwerken'. Zeker wanneer ook preventief op bij- en terugschakelen ingezet wordt, wordt het enorm belangrijk om dit altijd mét de jongere zelf in de regie te doen, om heel erg in te zetten op inclusie, en elke actor/sector de ruimte te geven om daarin samen te groeien. Zoals we ondertussen de toegankelijkheidsparadox kennen: niet elke jongere moet in elk aanbod passen, zolang elke jongere maar vindt en krijgt wat nodig is. Dat geldt ook voor preventie. We vragen om hierin dan ook bewust te zijn van de bestaande culturele en waardegedreven kaders en drempels binnen zorg.

Het is een goede evolutie om in te zetten op de continuïteit van de hulpverlener en het toeleiden naar de juiste ondersteuning. Het principe van de trajectondersteuner juichen we toe, wel willen we hierbij enkele aandachtspunten plaatsen. We doen dit aan de hand van de expertise van Arktos in hun methodiek en boek Missing Link⁶ (ontwikkeld in samenwerking met het HIVA-KU Leuven en Wonen en Werken vzw, en met de steun van het Europees Sociaal Fonds (ESF)). Zoals ze uitgebreid toelichten in dit boek kan een trajectondersteuner verschillende rollen opnemen. Dit is altijd afhankelijk van de context, kennis, ruimte, netwerk, mogelijkheden van deze trajectondersteuner én eigenheid van de organisatie. Ook de bijhorende expertise, diploma's, opleidingen, bekwaamheden of eigenschappen die hiervoor nodig zijn, hangen af van de rol.

Een trajectondersteuner kan een begeleider zijn, een gezelschap in het traject van een jongere, mee onderweg. Centraal daarbij staat de verbinding van jongeren met deze trajectgezel vanuit een gelijkwaardige positie. Deze gezelschap of begeleider hoeft geen specialist te zijn op een bepaald terrein, maar werkt net heel sterk vanuit een generalistisch/holistisch perspectief. Een jongere begeeft zich niet in een welzijnsvacuüm maar in de bredere wereld. Deze trajectgezel werkt aanklappend, is een vast aanspreekpunt voor de jongere en zet heel erg in op de vertrouwensband. Heel wat jeugdwerkverenigingen werken impliciet én expliciet als gezelschap of begeleider voor jongeren.

Daarnaast kunnen trajectondersteuners ook de rol van netwerkregisseur opnemen. Die zet, met kennis van zaken, in op een multidisciplinair team en bouwt actief bruggen tussen verschillende soorten aanbod rond een jongere. Zoals Arktos aangeeft is bij veel complexe problematieken immers expertise én maximale afstemming nodig van en tussen verschillende actoren. Met de jongere centraal worden bv. binnen de methodiek van Missing Link geregeld actoren samen rond de tafel gebracht om het hele netwerk te activeren én duidelijke afspraken te maken. Ook deze rol wordt door heel wat jeugdwerkverenigingen actief opgenomen.

We vragen dan ook om steeds kinderen en jongeren centraal te houden in deze vraagstukken en trajecten. Stem de rollen van jeugdwerkverenigingen af op de noden van jongeren én de mogelijkheden van organisaties, professionele jeugdwerkers of vrijwillige jeugdwerkers. Het doel moet altijd zijn om kinderen en jongeren te laten participeren aan de

⁵ [Vlaamse Jeugdraad, advies 2301, Mentaal welzijn](#)

⁶ [Van Dooren, G. \(Red.\). \(2021\). Missing link. Een integrale begeleiding van moeilijk bereikbare jongeren. Leuven: Arktos vzw](#)

échte samenleving, niet in een bubbel van hulpverlening, maar de bredere wereld. Belangrijk is dan ook om trajectgezellen niet alleen vanuit zorg- of welzijnsaanbod te laten werken, om niet (alleen) vanuit diagnoses te werken, maar de linken met het netwerk ook sterk te houden en altijd de hulpvraag zelf centraal te houden. Zoals Arktos de uitgangspunten beschrijft: steeds met de jongere aan het stuur, vanuit een integrale benadering, met een gecoördineerde lokale aanpak, en met evoluties in beeld. Zo kan een vertrouwensband groeien en sterk zijn, en wordt samen met en op maat van de jongere aan de slag gegaan. Daarvoor is dus ook de nodige vraagverheldering nodig tussen jongeren en de betrokken actoren. Waar ligt de verantwoordelijkheid binnen het netwerk? Wie is het aanspreekpunt? Hoe verhoud je je tot ouders, opgroeisituatie of gezin? Wie heeft een vertrouwensband met het kind/de jongere in kwestie en hoe kan die bewaakt worden? Wiens belangen behartigt deze persoon indien er belangen haaks op elkaar staan?

Zorg ervoor dat het kind/de jongere voldoende wordt gehoord in het oordelen over situaties waarin de veiligheid in het gedrang is.

“Er wordt te vaak met de ouders gewerkt in plaats van naar de jongere geluisterd.” (Jongere tijdens focusgesprek)

“Als ouders gecontacteerd worden, wordt het vaak erger. Je durft niet meer naar huis, je hebt heel veel angst. Je weet dat ze het weten, maar je weet niet tot wat ze in staat zijn.” (Jongere tijdens focusgesprek)

“Als jongere weet je het soms gewoon, maar dan moeten ze luisteren.” (Jongere tijdens focusgesprek)

We lezen dat de stap nemen naar het parket altijd een gedeelde beslissing is tussen betrokken hulpverleners en iemand met specifieke expertise rond veiligheid. We vragen om hier het kind en zeker de jongere aan toe te voegen. De jongeren uit de focusgesprekken erkennen dat het voor een duurzame oplossing belangrijk is om ook aan de slag te gaan met de omgeving. Zij geven wel aan dat dit vaak te lang duurt/te traag gebeurt en dat zij de regie daardoor verliezen over hun eigen traject. In de praktijk luistert men voornamelijk naar de ouders vanwege de leeftijd. Vanaf dat moment verliezen jongeren hun geloof in de hulpverlening omdat men over hun hoofden praat. Zie de jongere daarom ook als de expert van diens eigen situatie en respecteer diens kinderrechten.

Zorg dat er duidelijke afspraken gemaakt worden over gegevensoverdracht, de verschillen in beroepsgeheim naast meldingsplicht of discretieplicht, en wie ingrijpt bij eventuele gevaarlijke situaties.

Om snelheid te kunnen maken, opdat mensen niet tussen de mazen van het net vallen en opdat de samenwerking tussen verschillende organisaties bevorderd wordt, is het goed dat er meer flexibiliteit wordt gecreëerd rond gegevensdeling. Toch vragen we om met zorg en aandacht om te gaan met registratie en gegevensdeling. Waarbij er in het decreet wordt toegevoegd dat hier rond met de nodige ethiek en deontologie wordt gehandeld. Vooral ter bescherming van informatie opdat die niet blijft plakken aan iemand. Het besef dat dit slechts een momentopname is, misschien vanuit een gekleurde blik, is hierbij heel belangrijk. Mensen groeien.

Vb. Een jongere die moeilijk gedrag stelt omdat die zich niet goed in diens vel voelt, zou zo kunnen opgepikt worden door de school die in contact staat met een organisatie die zich inzet voor het mentaal welbevinden. Deze registratie mag de jongere niet op een later tijdstip belemmeren. Wanneer de informatie niet langer belangrijk is, heeft deze jongere het recht om dit digitaal te laten vergeten.

Met oog op het welzijn van kinderen en jongeren, vragen we ook om de [Kindreflex](#) op te nemen in het decreet of het uitvoeringsbesluit. We willen ons intersectoraal en transversaal houden aan de toets rond het welzijn van kinderen en jongeren.

Rol jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk

Jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk werken al jaren aan een straf beleid gericht op het welbevinden van kinderen en jongeren. Organisaties doen dat elk vanuit hun eigenheid. We nemen hierin onze verantwoordelijkheid zonder onze eigenheid los te laten. Respecteer en ondersteun dit, nu en in de volgende legislatuur.

Doorheen de gesprekken en participatieve rondes rond dit ontwerpdecreet kwam vaak de nood naar voren om duidelijk te definiëren welke rol jeugdwerk wel en niet kan opnemen. Jeugdwerk wordt nu niet expliciet meer benoemd in het ontwerpdecreet maar wordt wel mee beoogd bij het omschrijven van de verschillende mogelijke actoren betrokken bij dit geïntegreerde beleid. We nemen hierin graag onze verantwoordelijkheid op. Niet alleen omdat we als jeugdwerkers heel duidelijk en van dichtbij de noodkreten van kinderen en jongeren ervaren, maar ook omdat we vanuit onze jeugdwerkpositie een unieke rol spelen in de leefwereld van kinderen en jongeren. Om die rol te bewaken, om er te kunnen zijn voor kinderen en jongeren en om ook zelf de grenzen te kunnen trekken van wat we kunnen doen en zijn, en wat niet, blijft het van belang om het jeugdwerk niet te instrumentaliseren noch te reduceren.

Eerst en vooral: jeugdwerk heeft een gemeenschappelijke visie. Jeugdwerkers delen een gemeenschappelijk DNA. Vanuit de kracht van jeugdwerk dragen jeugdwerkers bij aan een veilige omgeving voor kinderen en jongeren. Ze creëren een ongedwongen, open sfeer; brengen kinderen en jongeren in verbinding met elkaar, de buurt en de samenleving. Ze geven jongeren ruimte om te experimenteren en werken politiserend. **Jeugdwerk zet, door de manier van werken, kinderen en jongeren altijd centraal en draagt dit uit binnen de samenleving en andere beleidsdomeinen. Jeugdwerk werkt altijd toe naar een betere samenleving voor, door en met kinderen en jongeren.**

De manier waarop jeugdwerkorganisaties dat doen, verschilt. Jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk zetten op uiteenlopende manieren in op kinderen en jongeren. Elk vanuit hun eigenheid: sommige werkingen met een focus op vrije tijd, andere vanuit alle levensdomeinen waar kinderen en jongeren in leven. Soms heel actief rond het welzijn van kinderen en jongeren (collectief en individueel), soms meer vanuit een impliciete rol, net door er te zijn voor kinderen en jongeren. Soms met een heel specifiek doelpubliek, gericht op kinderen en jongeren in kwetsbare situaties, soms met een heel breed publiek. Soms met een hele grote toegankelijkheid en openingsuren elke dag van de week, heel het jaar door, letterlijk en figuurlijk open jeugdwerk, soms met een specifieke vakantie- of weekendwerking. Sommige werkingen met een sterk uitgebouwde professionele omkadering, sommige werkingen bijna uitsluitend met straffe vrijwilligers. Sommige jeugdwerkverenigingen werken heel preventief en actief op vroegdetectie, kennen de volledige lokale sociale kaart en kunnen kinderen en jongeren actief begeleiden in hun welzijnstraject, andere jeugdwerkverenigingen zijn een vrijblijvende plek voor kinderen en jongeren, een plek om even helemaal jong te zijn, te spelen of met andere jongeren te verbinden.

Jeugdwerk is geen hulpverlening, jeugdwerkers zijn geen hulpverleners, maar jeugdwerk neemt haar verantwoordelijkheid op, binnen haar eigenheid. Er wordt elke dag verder gebouwd aan de brug tussen jeugdwerk en hulpverlening, maar daarvoor zijn aan beide kanten sterke pijlers nodig. Blijf jeugdwerk dan ook de ruimte geven om binnen haar eigen kaders te groeien, erkenning te krijgen en tegelijk de samenwerking en nodige banden aan te gaan (of te versterken waar ze al bestaan). Draai besparingen op jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk lokaal terug, investeer in de broodnodige plekken én mensen die er zijn voor kinderen en jongeren. Zet structureel in op jeugdwerkverenigingen en ga verder dan kortlopende projectoproepen. Investeer in plekken en mensen die er zijn vóór het te laat is, die een hand reiken vóór jongeren de connectie verliezen. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor welzijn en de jeugdhulpsector.

Zet de kennis en ervaring van de hulpverleningssector in en ontsluit ze, om het jeugdwerk te ondersteunen in hun noden en zonder van elke jeugdwerker een hulpverlener te maken. Heb daarbij respect voor de eigenheid, het al dan niet vrijwillige karakter en het natuurlijke verloop van jeugdwerkgroepen. Jeugdwerk kan net door haar eigenheid een cruciale rol spelen in preventie en vroegdetectie, en zelfs waar mogelijk, nodig en haalbaar in bijschakeling. Wanneer jeugdwerkers vertrekken vanuit de kracht van het jeugdwerk en vanuit het DNA van een jeugdwerker, spelen ze een preventieve rol bij kinderen en jongeren.

Heel wat jeugdwerkers krijgen nu ook al hulpvragen van kinderen en jongeren. Niet alle vrijwilligers of jeugdwerkers weten hierin hun weg te vinden, en sommige jeugdwerkers weten ook niet hoe ver hun rol daarin moet gaan. Er is behoefte aan ondersteuning en tools voor jeugdwerkers om met deze situaties aan de slag te gaan. **Er is nood aan een sterke brug en mensen die actief vanuit welzijn de brug kunnen oversteken naar jeugdwerkverenigingen.** Ga niet voorbij aan wat al bestaat, maar maak ruimte om die oversteek te kunnen maken. Vaak gaan jeugdwerkers op zoek naar antwoorden vanuit een specifieke hulpvraag. De noden van professionele en vrijwillige jeugdwerkers verschillen hier uiteraard in, maar zeker is: je hebt tijd en mensen nodig om dit te kunnen doen, in jeugdwerk én welzijn.

Vanuit jeugdwerk en jeugdwelzijnswerk is er een grote vraag om op lokaal niveau te kunnen samenwerken met hulpverleners om ad hoc vragen te kunnen stellen, uit te wisselen,... Jeugdwerkers, zowel professionelen als vrijwilligers, willen een groot engagement opnemen ten opzichte van alle jongeren, maar hebben nood aan een sparringpartner. Dit gaat over samen een goede inschatting maken over een jongere, een verontrustende situatie, een doorverwijzing etc. Vandaag zijn er binnen sommige vormen van jeugdwerk te weinig structurele banden tussen jeugdwerk, jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg, etc. of wordt er onvoldoende geïnvesteerd in de brug ertussen. Lokale besturen, netwerken en zorgregio's kunnen hier een zeer belangrijke faciliterende rol in opnemen. Zoals we hierboven aanhaalden: voor een sterke brug heb je sterke pijlers nodig en moeten beide oevers goed en structureel ondersteund zijn.

Jeugdwelzijnswerk zet zich in rond kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties en bevindt zich als toeleiding en brug naar verschillende levensdomeinen, waarbij de concepten van een trajectgezel en bijschakelen met kennis van de regionale sociale kaart hun niet vreemd is. **Erken hen dan ook in hun expertise en cruciale rol in de samenleving.**

De sterkere brug tussen welzijn en jeugdwerk kan er zelfs voor zorgen dat kinderen en jongeren in kwetsbare situaties op verschillende domeinen beter ondersteund worden en kan dus op hun beurt zorgen voor een toeleiding naar hulpverlening én naar jeugdwerk. Om zo werk te maken naar een samenleving waarin geen enkel kind of jongere in de kou blijft op welk levensdomein dan ook.

Financiële noden

De kinderen die nú zorg nodig hebben, mogen niet in de kou blijven staan. De shift naar preventie en vroegdetectie zal dubbele middelen vragen. We moeten op dit moment niet alleen investeren in een beter systeem maar tegelijk meer investeren in de jongeren die nu geen zorg krijgen. We hebben dus nood aan garanties op een dubbel groeipad, ook bij de volgende regering.

"Ik was zeventien, dus ze zetten me niet meer op alle jeugdwachtlijsten, maar ik was te jong voor de volwassenenpsychiatrie." (Jongere tijdens focusgesprek)

*"Jaar na jaar wijzen we op de schrijnende gevolgen van de lange wachtlijsten en het nijpend personeelstekort in de jeugdhulp voor kinderen en jongeren. Dit was het afgelopen werkjaar niet anders. We stelden dit opnieuw vast in de meldingen die we binnenkregen op onze klachtenlijn en in signalen uit het werkveld. Wat ons echter nog meer verontrust is de vaststelling dat de hele keten van de jeugdhulp dreigt uiteen te vallen. Hulpverleners en directies van voorzieningen zijn ontzettend begaan met hun jongeren en doen wat ze kunnen. Maar met kunst- en vliegwerk en ad-hoc oplossingen redden ze het niet meer. De tekorten in de ene schakel doen de volgende schakel barsten. Het wachten duurt steeds langer. Het risico op escalatie wordt met de dag groter, de kans dat er een oplossing komt op maat van de jongere met de dag kleiner."*⁷ – Kinderrechtencommissariaat

Het mag duidelijk zijn: op dit moment spelen er zware tekorten in de jeugdhulpsector. Te weinig mensen, te weinig tijd, te weinig mogelijkheden om preventief te werken waardoor veel situaties escaleren. We herhalen dan ook luid en duidelijk onze oproep uit ons advies Mentaal welzijn van begin 2023: deze crisis vraagt een adequate en snelle aanpak.

⁷Kinderrechtencommissariaat, Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2022-2023: Kinderen tonen de weg

Inzetten op preventie en vroegdetectie is nodig op de lange termijn, maar komt te laat voor deze jongeren. Wij vragen dan ook om meteen een masterplan op te maken om deze situatie aan te pakken. We juichen toe dat dit ontwerpdecreet écht preventiever wilt gaan werken, en ook een decretale basis voorziet voor de financiering van de (nu nog) Huizen van het Kind, de OverKop-netwerken/werkingen, de netwerken rond 1Gezin1Plan, maar merken tegelijk dat op dit moment heel wat hulpverleners zelfs niet tot basiszorg toe komen. Laat staan dat ze de mogelijkheden of tijd zouden hebben om aan sociaal ondernemerschap te doen, om creatieve samenwerkingen aan te gaan of om over muurtjes en beleidsdomeinen heen in netwerken samen te werken. We hebben tegelijk én een oplossing nodig voor de huidige crisis én voor de gigantische uitdaging om veel sterker in te zetten op een preventief gezins- en jeugdhulpbeleid.

We vragen dus een tweesporenbeleid, met een duidelijke, dubbele financiering. Dit gaat verder dan investeren in groeipaden, dit vraagt een historische investering én masterplan om een verschil te kunnen maken in de enorme tekorten. De budgetten zitten niet goed, er is nood aan investering in basisvoorzieningen. Vandaag gaan noodgedwongen heel veel middelen naar gespecialiseerde hulp, nét omdat de basisvoorzieningen niet op tijd of onvoldoende kunnen tussenkomen en daardoor telkens meer gespecialiseerde hulp nodig is. We staan achter de visie van dit ontwerpdecreet, maar het volledige succes staat of valt met het financiële plaatje.

Om terug te komen op de stevige brug die broodnodig is: we hebben aan beide kanten sterke pijlers nodig. Financier partners uit andere sectoren die bijdragen aan preventief gezins- en jeugdhulpbeleid zoals de OverKop-werkingen, de samenwerking met jeugdwerk en de opdracht psycho-educatie. Zet in op het werk van de Huizen van het Kind, én de andere actoren in de netwerken. Investeer structureel in jeugd(welzijns)werk, draai besparingen terug op alle beleidsniveaus en bouw een sterke brug. Anders zullen vragen en noden steeds op één van beide pijlers vallen en kan er géén sterke brug gebouwd worden.

We benadrukken het belang van een werking zoals OverKop in elke eerstelijnszone met bijzondere aandacht voor het outreachende werk. Een goede praktijk om hierbij te benoemen is ook PONT-ON, een proefproject verbonden aan het OverKop-huis in Gent (in samenwerking met CGG Adentro en de jeugddienst) waarbij ingezet wordt op het bouwen van bruggen tussen jeugdwerk, hulpverlening en GGZ. Onderzoek dit soort samenwerkingen verder, leer van wat al er al goed loopt in jeugd(welzijns)werk en zet in op het lokaal faciliteren van samenwerking en outreach tussen jeugdwerk, jeugdhulp en GGZ. Voorzie hier ook financiering voor. Hierbij willen we aantonen dat de structurele verankering en de extra opdracht die de OverKop-werking krijgt van belang is om alle kinderen en jongeren te bereiken. Niet enkel een aanloophuis met verenigde krachten, maar ook de expertise die ze via psycho-educatie kunnen binnen brengen bij het brede jeugdwerk, een overlegplatform dat gecreëerd wordt voor verschillende partners rond een jongere.

Tegelijk zijn OverKop-werkingen niet het enige antwoord als het gaat om jeugdwerk en welzijn dicht bij elkaar brengen. Heel veel kinderen en jongeren vinden hun weg ook vandaag al binnen een jeugdorganisatie, dus het gaat dan vooral om het netwerk rond die organisatie creëren om de lijnen kort te houden (*zonder daarin een hulpverleningsrol op te nemen*) en niet om slechts één organisatie daarin naar voor te schuiven. **Onze vraag mag duidelijk zijn: investeer in jongeren. Op elk betrokken beleidsniveau. Vandaag én in de volgende legislatuur.**

Zorg ervoor dat de doelregelgeving de zorg voor kinderen en jongeren versterkt en niet leidt tot willekeur per eerstelijnszone of zorgregio. Elk kind en elke jongere in Vlaanderen en Brussel moet de juiste en nodige zorg kunnen krijgen, onafhankelijk van diens regio.

We willen geloven in de kracht van doelregelgeving, gezien de opzet ook is om kinderen, jongeren en hun gezinnen of leefsituaties centraler te stellen bij de strategie per niveau. Dat sluit aan bij onze visie. We zien het belang van het werken op basis van doelgroep, specifieke noden en het leggen van lokale of regionale accenten. Wel willen we sterk waarschuwen voor het risico dat kinderen en jongeren hierdoor in elke regio ook op een andere manier zorg zullen kunnen krijgen. Het doel van deze doelregelgeving is focussen op de impact op het leven van kinderen en jongeren. Dat doel moet zijn om kinderen en jongeren beter in onze samenleving te houden, juistere zorg te kunnen geven, te kunnen bijschakelen en terugschakelen tussen verschillende zorgverleners waar nodig mét warme overdracht, om niemand los te laten of tussen de mazen van het net te laten vallen.

We weten ondertussen door de analyse van lokaal jeugdbeleid dat decentralisatie van jeugdbeleid kan leiden tot absolute succesverhalen, maar ook tot meer achterophinkend lokaal jeugdbeleid, bijvoorbeeld op vlak van participatie⁸. Een kind of jongere moet de juiste zorg en ondersteuning krijgen en moet daar ook zelf inspraak in hebben, waar die ook woont. Tendensen en zorgnoden die lokaal spelen moeten ook doorstromen naar het Vlaams beleid en de Vlaamse Overheid moet hierin dan ook verantwoordelijkheid blijven opnemen als inspirator en verbinder, in evenwicht met de lokale autonomie.

We begrijpen het ondervindelen in regio's en denken dat de netwerken die zullen ontstaan op die manier ook samen heel wat expertise kunnen opbouwen. We pleiten er wel voor dat deze regio's geen invloed hebben op waar gezinnen en zeker jongeren hulp kunnen vragen. Jongeren zouden de grenzen van regio's niet mogen ervaren in hun zoektocht naar hulp of ondersteuning. We zien nu bijvoorbeeld in de OverKop-werkingen al dat waar een jongere aanklopt vaak niet gelinkt is aan het domicilieadres, maar van heel wat factoren kan afhangen: de plek waar de jongere school loopt of studeert, waar men al andere jongeren kent, naar waar goed openbaar vervoer is, etc. Het zou een gemiste kans zijn om de zorg- en ondersteuningstrajecten enkel aan te bieden voor wie gedomicilieerd is in een bepaalde regio. Zeker in het licht van de onthutsende cijfers van kinderen en jongeren in dak- en thuisloosheid die we kennen door de extrapolatie van het onderzoek uit 2023 van LUCAS KU Leuven. Door deze cijfers weten we dat zeker een kwart van de mensen in dak- en thuisloosheid (gedefinieerd volgens de ETHOS Light definitie) kinderen en jongvolwassenen zijn⁹. Deze groep heeft dus vaak geen duidelijk (referentie)adres of domicilie en we weten van jongeren in dak- en thuisloosheid dat hun mentaal welzijn een sleutel is tot hun bredere welbevinden en welzijn¹⁰.

Ook doorverwijzen naar een andere regio kan ervoor zorgen dat wordt afgehaakt. De regioafbakening moet er zijn als duidelijke structuur voor de hulpverlening, maar mag geen belemmerende factor vormen voor de jongere. Die heeft hier geen boodschap aan. Zorg er ook voor dat de regioafbakening is afgestemd op andere regiovorming, zoals bijvoorbeeld de Netwerken van de Geestelijke Gezondheid voor kinderen en jongeren (GGKJ) van Volksgezondheid.

In de verschillende focusgesprekken geven jongeren aan dat ze de weg naar het onthaal van OverKop-werkingen vonden net omdat het dichtbij de plekken is waar ze zich normaal bewegen. Als dit zich in een ander dorp (soms zelfs wijk) had bevonden, waren ze niet gegaan. De jongeren uit de focusgesprekken evalueerden de OverKop-werkingen als positief. Meer specifiek het feit dat ze één plaats hebben om gewoon te 'zijn', maar indien nodig ook vragen kunnen stellen. Hier zijn uiteraard lessen te trekken vanuit het jeugd(welzijns)werk dat hier al jarenlang sterk werk op inzet. Via deze plekken krijgen jongeren de tijd en ruimte om op hun eigen ritme aan de slag te gaan met hun mentale welzijnsvragen. Het is daarom belangrijk om tijdens de uitbouw van deze plekken, rekening te houden met de 'beweeglijnen' van jongeren. Erken en leer hierin van het jeugdwerk dat hier al jarenlang expertise in opdoet, en laat deze werkingen goed met elkaar afstemmen. We hebben beide nodig om de brug te bouwen en er moet dus ook actief gezocht worden naar de juiste ankerplekken waar een OverKop-werking een goede samenwerking kan vormen met bestaande werkingen en lokale netwerken.

We vinden de kijk op generalistische diensten waar alle zorg- en ondersteuningsvragen worden behandeld in plaats van door te verwijzen interessant. Zet nog meer in op deze brede onthaalfuncties waarbij verschillende organisaties samenwerken en hun expertise delen. Kan er bv. verder gewerkt worden rond het principe van het geïntegreerd breed onthaal? Ook hierin is de eigenheid en expertise van jeugdwerk belangrijk om mee te nemen.

Doelregelgeving mag niet doorslaan tot een louter resultaatgedreven blik en financiering waardoor kinderen en jongeren met multiproblematieken uit de boot zouden kunnen vallen.

We willen ook wijzen op het risico dat deze doelregelgeving kan leiden tot het louter koppelen van financiering aan outcomes. Doelregelgeving is interessant omdat men vertrekt vanuit de behoeftes van de jongere en/of het gezin over sectoren en beleidsdomeinen heen en niet vanuit een standaard beschikbaar hulpaanbod. Hier een vorm van outcome

⁸ [Tweemeting jeugdbeleid in lokale besturen, departement Cultuur Jeugd Media, 2021](#)

⁹ [Onderzoek LUCAS KU Leuven, 2023, Methodische ondersteuning van lokale tellingen van personen in een situatie van dak- of thuisloosheid](#)

¹⁰ [Vlaamse Jeugdraad, Advies 2302: Wonen](#)

financiering aan koppelen kan de werking verbeteren, maar dit mag niet doorslaan. Het werken met jongeren (en gezinnen) is een proces dat tijd kost, waar echt op maat gewerkt moet worden en waar geen garanties zijn op snelle successen. We zijn blij dat organisaties niet meer elke stap van de 'hoe' zullen moeten verantwoorden. Maar het enkel rapporteren over outcomes en hier ook financiering aan koppelen kan ook het perverse effect hebben dat men aan 'cherry picking' gaat doen of net niet meer gaat inzetten op experiment en innovatie uit schrik geen afdoende resultaten te kunnen voorleggen.

Dat er dus meer flexibiliteit komt om zorgnoden in te vullen kan een hele goede zaak zijn. We steunen het verlagen of wegnemen van drempels om naar meer sociaal ondernemerschap te gaan, maar we benadrukken dus wel dat het centraal stellen van de kinderen en jongeren essentieel is

We staan achter het feit dat er ruimte wordt gecreëerd voor sociaal ondernemers om zelf hun hulpverleningsaanbod te flexibiliseren. Een bezorgdheid hebben we wel over wie er overzicht houdt dat het aanbod voldoende dekkend is voor de doelgroep. Daarbovenop vrezen we dat het tot een punt kan komen waarbij een soort van competitiviteit ontstaat en er zo parallel gelijkaardige organisaties in elkaars vaarwater komen. We vragen dan ook of de Vlaamse regering een blijvend zicht kan behouden en kan bijsturen waar nodig. Doorheen het proces moet dus ook verder gezocht worden naar de juiste mengvormen binnen doelregelgeving om het evenwicht goed te krijgen tussen inspanningen, voorwaarden en resultaten.

Zorg ervoor dat een jongere (met eventuele hulpvraag) steeds centraal blijft staan in een netwerk. Het ontwerpdecreet noemt nu iedereen die betrokken kan zijn, een "actor". Zorg ervoor dat die actoren betrokken zijn in de mogelijke netwerken, binnen hun eigenheid, en zich flexibel kunnen bewegen naargelang die centrale persoon en eventuele hulpvraag.

Dit netwerk moet ervoor zorgen dat het geïntegreerd werken beter lukt, omdat actoren elkaar vinden en zich flexibel kunnen opstellen rond een hulpvraag, en mag niet leiden tot onnodige geformaliseerde regelgeving. Dat zou immers ook volledig het principe achter doelregelgeving fnuiken. Alleen met de jongere met hulpvraag centraal, kan er écht preventief gewerkt worden.

We vragen om hierbij het complexe evenwicht tussen aanbod voorzien en echt vanuit het individu werken te bewaken. We leven in een tijd waarin hulp te schaars is, en waarin we de omslag willen maken naar preventief werken. Als we dan geen jongeren tussen de mazen willen laten vallen, moeten we allemaal weten welke rollen en verwachtingen er voor ons zijn, doorheen de verschillende niveaus, van lokaal tot Vlaams beleid. Dit alles met de jongere zelf centraal en zonder dat netwerk te laten verstenen. Zeker met de nieuwe evolutie naar doelregelgeving. We moeten kwetsbaar leren zijn als actoren bij elkaar, onze feedbacklussen versterken, onze handelingsverlegenheid verminderen, zodat we sneller aan vroegdetectie kunnen doen en we ons netwerk op een snelle en flexibele manier leren inzetten. Jeugdwerk heeft hierin een andere rol dan onderwijs, en een andere dan jeugdhulp, maar we hebben wel degelijk allemaal een rol.

Het is goed dat hierbij de regie van de jongere zelf en inclusie als centrale waarden worden meegenomen. Bij elke actor en bij elke context moeten hierbij nog stappen gezet worden. Dat geldt zeker ook in het jeugdwerk. Als samenleving moeten we hierin een duidelijk engagement opnemen, drempels wegnemen en hier consistent (en financieel) op inzetten. Trajectondersteuners kunnen bij het flexibel vormgeven en activeren van die netwerken een belangrijke rol spelen, zeker wanneer linken gelegd moeten worden tussen het micro- en mesoniveau. Aanmeldingen hiervoor zijn vandaag immers hoogdrempelig, procedures zijn soms administratief zwaar en heel wat actoren kennen de sociale kaart onvoldoende. Jongeren waarvoor een netwerk opgestart wordt, moeten de regie in handen kunnen houden. Ook hierbij benadrukken we de nood aan adequate investering, anders zijn alle goede voornemens, plannen, preventieve acties en doelregelgeving ten spijt.

Laat flexibiliteit toe zodat men ook vanuit andere beleidsdomeinen en sectoren kan intekenen op financiering om gemeenschappelijke doelen te realiseren en betrek hen bij de verdere uitwerking van dit ontwerpdecreet.

Dit ontwerpdecreet laten slagen kan alleen als intensief wordt samengewerkt met beleidsdomeinen op gemeenschappelijke kruispunten als bijvoorbeeld jeugd, sport, cultuur, justitie, wonen, onderwijs, volksgezondheid, ... Er zijn heel wat organisaties erkend in andere beleidsdomeinen die nu ook reeds welzijnstaken opnemen, bijvoorbeeld in de NAFT trajecten. Dat deze organisaties net op kruispunten staan met andere beleidsdomeinen is van essentieel belang om hulpverlening dichterbij kinderen, jongeren en hun gezinnen te brengen. Zorg ervoor dat ook zij beroep kunnen blijven doen op de financiering vanuit welzijn, al dan niet in samenwerkingsverbanden met andere organisaties en betrek hen ook bij het verdere traject van dit ontwerpdecreet en de bijhorende uitwerking en implementatie.

Minimumvoorwaarden om tot verandering te leiden

De insteek van dit ontwerpdecreet is sterk en vormt een antwoord op verschillende zorgen die we hebben om het welzijn van kinderen en jongeren. Of dit ontwerpdecreet echt tot impact leidt, zal afhangen van enkele cruciale voorwaarden. Pas deze voorwaarden toe in (jeugd)beleid, dit ontwerpdecreet en de volgende uitvoeringsbesluiten.

Een allereerste voorwaarde om dit decreet goed in de praktijk te kunnen brengen is het blijvend investeren in sectoren die met welzijn te maken hebben. We hebben namelijk niets aan een trajectondersteuner die de weg wijst als er eerst nog vijf jaar moet gewacht worden alvorens een Persoonsvolgend Budget wordt uitbetaald of CLB's die niet tot diagnostiek kunnen komen voor een aandachtsonderzoek, of een jongvolwassene die nog 3 jaar moet wachten op een sociale woning, of een niet-begeleide minderjarige waarvoor geen budget meer is om de voogd te ondersteunen. Investeer dus in justitie, onderwijs, migratie, wonen, geestelijke gezondheidszorg, jeugdhulp, VAPH, sport, jeugdwerk, ... Dit opdat de toeleiding naar ondersteuning verzekerd wordt. Als de basis niet in orde is, kunnen de volgende stappen nooit goed landen of echte impact hebben.

Een tweede voorwaarde: in het decreet komen her en der aandachtspunten aan bod rond het concept 'toegankelijkheid'. We zijn hier blij mee, maar ondertussen werden er aan de oorspronkelijke 7 B's nog twee toegevoegd. Het gaat ondertussen om deze 9 B's: bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar, bruikbaar, begrijpbaar, betrouwbaar, bekend, begripvol, betreedbaar. We vragen dus om in het ontwerpdecreet én in de praktijk begrijpbaarheid en betreedbaarheid toe te voegen.

Een derde voorwaarde: durf kritisch zijn en bouw blijvende monitoring in om de kwaliteit te verbeteren. Blijf via onderzoek en verkenning van noden voortdurend het beleid aanpassen waar nodig.

Een vierde voorwaarde: trek de grensleeftijd op tot minstens 25 jaar, ondanks de andere kijk naar kinderen en jongeren van verschillende sectoren. Jongvolwassenen in een kwetsbare situatie zijn een belangrijke doelgroep om ook preventief en reactief voldoende te ondersteunen. Om harde breuken en dus discontinuïteit te vermijden, maar vooral om ervoor te zorgen dat er geen jongeren tussen de mazen van het net vallen is dit van wezenlijk belang. We verwachten hierin een scherpere verwoording en belofte om voldoende aandacht te hebben voor deze groep die al te vaak wordt verwaarloosd.

Een vijfde voorwaarde: geef de netwerken, die met de uitbouw van dit decreet meer mandaat en middelen krijgen, namelijk OverKop, 1G1P en de Huizen van het Kind, structureler vorm. Dit ontwerpdecreet staat of valt met duidelijke overlegplatformen. Waarbij de implementatie van beleid naar praktijk goed kan doorvloeien en waarbij de klanken op praktijkvlak juist vertaald worden in goed beleidswerk. Op lokaal vlak kan het Geïntegreerd Breed Onthaal een scharnierrol spelen. Maar ook op bovenlokaal/regionaal niveau is er een tussennetwerk nodig. Hierbij zouden de zorgregio's een scharnierrol kunnen spelen. Alleen blijft het van belang dat de nulde t.e.m. de vierde lijn hierbij betrokken worden, dat er een juiste vertegenwoordiging is en dat de feedback ook effectief landt daar waar het moet om écht in te zetten op welzijn van alle kinderen en jongeren. De regio-afbakening is dan ook van cruciaal belang. Het gaat dan om verschillende thema's per regio die moeten samenvallen. Alleen dan is uitwisseling mogelijk, alleen dan is een juiste organisatie mogelijk. Om lokale samenwerking op de eerste lijn in goede banen te leiden, ontwikkelde de Vlaamse overheid heel wat nieuwe modellen en concepten die op de eerste lijn uitgerold worden. Leer uit de geleerde lessen van o.a. de Huizen van het kind, spreek duidelijke rollen en linken af, begin niet opnieuw van nul. Er is nood aan

afgestemde beleidskaders op Vlaams niveau en wij bepleiten ook een shift van kortlopende projectfinanciering naar structurele middelen.

Tot slot, een zesde voorwaarde: In de praktijk worden muren tussen werkingen vaak al verlaagd of gesloopt, goede organisatie én het juiste beleid kunnen dit verder bewerkstelligen. **Welzijn van kinderen en jongeren wordt voornamelijk vanuit Vlaanderen behartigd, maar ook op Federaal niveau zijn een aantal bevoegdheden die instaan voor het welzijn van kinderen en jongeren en uiteraard speelt de realiteit van een jongere zich af lokaal. We vragen daarom zowel op beleidsmatig vlak als in de praktijk om voldoende samenwerking tussen lokale, Vlaamse en Federale bevoegdheden en actoren te waarborgen.**

ADVIES VAN DE VLAAMSE TOEZICHTCOMMISSIE
VOOR DE VERWERKING VAN PERSOONSGEGEVENS

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

Advies wetgeving VTC nr. 2023/143 van 12 december 2023

over

tekst	Ontwerp van decreet
van	van de Vlaamse Regering
titel	over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid
roepnaam	(decreet gezins- en jeugdhulpbeleid)
datum	zoals principieel goedgekeurd op 17 november 2023
trefwoorden	Gezins- en jeugdhulpbeleid

De Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "de VTC");

Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "het e-govdecreet"), inzonderheid artikel 10/4, §1;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna AVG), inzonderheid artikel 36, 4, artikel 57, 1, c) en artikel 58, 3;

Gelet op de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van mevrouw Hilde Crevits, Viceminister – president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van 21 november 2023, ontvangen door de VTC op 21 november 2023;

Gelet op de behandeling op de zitting van 12 december 2023 en de beslissing om het dossier af te werken in een schriftelijke procedure;

Brengt op 12 december 2023 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vlaamse minister bevoegd voor Gezin (hierna "de adviesvrager") verzocht om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "VTC") over een ontwerp van decreet *over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid* (hierna "het Ontwerp"), zonder aanduiding van specifieke artikelen.

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, autonome dienst met rechtspersoonlijkheid

2. Aangezien de adviesbevoegdheid van de VTC op grond van artikel 10/4, § 1 van het e-govdecreet betrekking heeft op de verwerkingen van persoonsgegevens, is haar adviesverlening hiertoe beperkt.

Context

3. Het Ontwerp beoogt een volgende stap te zetten in de richting van een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.
4. De Adviesvrager ziet een bijzonder sterk engagement van de vele professionals, vrijwilligers en organisaties die zich dagelijks inzetten voor gezinnen, kinderen en jongeren, en die het recht op kansrijk opgroeien van alle kinderen en jongeren met volle overtuiging helpen realiseren. Ondanks dat waardevolle en belangrijke werk, tekent zich vandaag een brede consensus af, met name dat:
 - het gezins- en jeugdhulpbeleid nog beter, efficiënter en effectiever kan en moet om het recht op kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere te realiseren;
 - een geïntegreerd beleid een antwoord kan bieden op zorg- en ondersteuningsnoden die toenemend complexer worden.
5. Het huidige systeem is volgens de Adviesvrager nog te sterk verkokerd en dat belemmert soms de toegankelijkheid en de onderlinge samenwerking. Het realiseren en duurzaam verder ontwikkelen van inclusieve en toegankelijke geïntegreerde zorg en ondersteuning vraagt om een eigentijds kader met ruimte om te ondernemen en om flexibel zorg op maat te bieden.
6. Vertrekkende vanuit gedeelde doelstellingen en verantwoordelijkheden en vanuit bestaande krachten en goede praktijken op het terrein, wil het decreet daarom een kader bieden om verder te kunnen evolueren naar een transversaal, coherent en geïntegreerd welzijnsbeleid voor alle aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Het doet dit onder meer door:
 - ruimte te scheppen voor de erkenning en financiering van netwerken;
 - een focus op een transparantere ondersteuning die meer samenhang en minder breuklijnen vertoont, en dus meer continuïteit, omwille van de realisatie van een ‘trajectondersteuner’;
 - een sterke focus op gedeelde verantwoordelijkheid, het naadloos aansluiten van meer gespecialiseerde hulpverlening op de universele dienstverlening en het principe van ‘bijschakelen’.
7. Het decreet beoogt daarnaast mogelijkheden te scheppen voor organisaties om een gezond en duurzaam sociaal ondernemerschap op te nemen door een kader te creëren voor het installeren van proeftuinen, evenals voor de financiering van innovatieve projecten en een enveloppefinanciering voor netwerken die voldoende mogelijkheden geeft om flexibel te schakelen in functie van veranderende zorg- en ondersteuningsnoden van kinderen, jongeren en gezinnen.

Tot slot beoogt het decreet ook om een basis te bieden voor een meer geïntegreerd systeem voor monitoring, registratie en gegevensuitwisseling.
8. Met het oog op het bestrijden van de crisis in de jeugdhulp beoogt het Ontwerp ook het decreet integrale jeugdhulp te wijzigen door een vlottere gegevensuitwisseling te voorzien voor dossiers die naar de jeugdrechtbank worden verwezen en waar al hulpverlening geïnstalleerd was ten aanzien van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken.

9. De volgende bepalingen van het Ontwerp hebben betrekking op de verwerking van persoonsgegevens:

Hoofdstuk 7. Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Art. 33.

§1. In dit artikel wordt verstaan onder algemene verordening gegevensbescherming: verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

§2. De actoren van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid kunnen in het kader van hun samenwerking gegevens delen en kunnen daarvoor de volgende persoonsgegevens verwerken, als de verwerking van die persoonsgegevens noodzakelijk is om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren, en als de informatie relevant en proportioneel is voor de doelstelling van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid:

- 1° identificatie- en contactgegevens, waaronder het rijksregisternummer;*
- 2° leeftijd, geslacht;*
- 3° gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject, waaronder de ontvangen zorg en ondersteuning, en de begin- en einddatum van de ontvangen zorg en ondersteuning.*

De personen van wie de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, kunnen worden verwerkt, zijn aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

De verwerking van persoonsgegevens beperkt zich tot:

- 1° het delen van persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid, op voorwaarde dat de betrokkene instemt met het delen van de persoonsgegevens;*
- 2° het registreren van de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, die worden gedeeld in het eigen dossier.*

Als geanonimiseerde gegevens volstaan, worden de gegevens alleen in die vorm bezorgd. Als dat noodzakelijk is, kunnen gegevens ook in gepseudonimiseerde vorm worden bezorgd. De voormelde gegevens worden verwerkt conform de algemene verordening gegevensbescherming en artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

§3. De verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, is noodzakelijk om een taak van algemeen belang te vervullen als vermeld in artikel 6, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming.

§4. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid treden elk individueel op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nemen passende maatregelen ter beveiliging van de persoonsgegevens, conform de beveiliging van de verwerking, vermeld in artikel 32 van de algemene verordening gegevensbescherming. In voorkomend geval worden de bepalingen, vermeld in artikel 9 en 10, §2, van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, toegepast.

De Vlaamse Regering kan de maatregelen, vermeld in het tweede lid, nader specificeren.

§5. De persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, worden niet langer bewaard dan noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, en worden gewist of vernietigd zodra de bewaring niet langer noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid.

De persoonsgegevens worden maximaal bewaard tot de betrokkene de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt. Bij het afsluiten van het dossier wordt de betrokkene op de hoogte gebracht van de voormelde maximale bewaringstermijn.

Art. 34.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nemen passende maatregelen voor de transparantie ten aanzien van de betrokken aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. De voormelde maatregelen zorgen ervoor dat de globale regeling voor de gegevensverwerking voldoende duidelijk is voor de betrokkenen. De communicatie wordt ter beschikking gesteld in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal.

Hoofdstuk 8. Toezicht

Art. 35.

De Vlaamse Regering organiseert het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid stellen aan de Vlaamse Regering alle gegevens ter beschikking die voor het toezicht, vermeld in het eerste lid, noodzakelijk zijn.

Met het oog op het toezicht, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering bepalen welke gegevens de actoren moeten verzamelen en registreren en op welke wijze ze die gegevens verzamelen, registreren en ter beschikking stellen, met behoud van de toepassing van de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp

Art. 36.

In hoofdstuk 13 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013, gewijzigd bij het decreet van 21 mei 2021, wordt een artikel 75/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 75/2. Met het oog op het bieden van gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken, kan een hulp-, zorg- of dienstverlener die drager is van een geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim en die professioneel betrokken is bij de zorg of het welzijn van een ouder of opvoedingsverantwoordelijke op vraag van de sociale diensten de volgende basisgegevens delen aan de sociale diensten:

- 1° de identificatie van de betrokken partijen;*
- 2° het feit of, en welke hulp-, zorg-, of dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd.*

Met de geïnformeerde en schriftelijke instemming van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke kan de hulp-, zorg- of dienstverlener, vermeld in het eerste lid, ook andere gegevens dan vermeld in het eerste lid delen aan de sociale diensten, die noodzakelijk is om gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken te bieden.”.

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG**1. Voorafgaande toelichting**

10. De VTC stelt vast dat de personen van wie gegevens worden verzameld en uitgewisseld de volgende zijn: aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, de minderjarige, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken;

en dat het minstens de volgende gegevens betreft: identificatie- en contactgegevens, gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject, het feit of, en welke hulp-, zorg-, of dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd.

11. Het betreft informatie over natuurlijke personen met onder meer identificatiegegevens en dus gaat het om de verwerking van informatie over geïdentificeerde natuurlijke personen, zijnde persoonsgegevens zoals bedoeld in de AVG. De VTC gaat daarom na in hoeverre het Ontwerp en de bestaande decreten in lijn liggen met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

2. Kwaliteit van de regelgevende grondslag

12. Het komt de stellers van het Ontwerp toe om erover te waken dat – en dit ook voor de bestaande wet- en regelgeving – elke verwerking die in onderhavige context zal plaatsvinden een rechtvaardigingsgrond vindt in artikel 6 AVG.

13. Artikel 33 § 3 van het Ontwerp vermeldt op grond van welke rechtvaardigingsgrond in de AVG de verwerking van persoonsgegevens zal plaatsvinden, met name “taak van algemeen belang”.

14. Een loutere verwijzing naar de tekst van de AVG volstaat niet. Wat de verwijzing naar artikel 6.1 punt e) AVG betreft, moet verduidelijkt worden welke taak van algemeen belang of openbaar gezag bedoeld wordt.

15. De VTC gaat ervan uit dat de rechtvaardigingsgrond ingeroepen wordt omdat het dossierbeheer betreft en vraagt om dit aan te vullen in de memorie.

16. Er is in het Ontwerp het volgende bepaald:

De personen van wie de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, kunnen worden verwerkt, zijn aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

De verwerking van persoonsgegevens beperkt zich tot:

het delen van persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid, op voorwaarde dat de betrokkene instemt met het delen van de persoonsgegevens;

en:

Met de geïnformeerde en schriftelijke instemming van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke kan de hulp-, zorg- of dienstverlener, vermeld in het eerste lid, ook andere gegevens dan vermeld in het eerste lid delen aan de sociale diensten, die noodzakelijk is om gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken te bieden.

17. De VTC onderstreept dat deze toestemming inderdaad schriftelijk en geïnformeerd dient te zijn en dat de betrokkene ze ook op elk moment zonder verantwoording moet kunnen intrekken en daarover ook geïnformeerd dient te worden.

18. De VTC wenst in herinnering te brengen dat elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM¹, artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie samengelezen met artikel 52.1 van het Handvest en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in een 'voldoende precieze wettelijke bepaling' die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de essentiële elementen² van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn.³

19. Voor verwerkingen op basis van artikel 6, lid 1, e), AVG⁴, die niet zozeer betrekking hebben op het privé-leven, maar eerder enkel op de bescherming van persoonsgegevens, moet het doeleinde voldoende duidelijk blijken uit de taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend door unierecht of lidstatelijk recht. Andere elementen van de verwerking die al duidelijk (eventueel impliciet) blijken uit de bestaande wetgeving moeten niet per se herhaald worden. De VTC vindt het niettemin een goede praktijk om dat wel te doen om een uniform kader te creëren waarop verschillende uitvoeringsbesluiten kunnen steunen. Bovendien maakt dit het veel gemakkelijker om de verwerkingen van persoonsgegevens te toetsen aan de AVG, zowel voor de toezichthouder als voor de betrokkenen. Er is dus een onderscheid te maken tussen de legaliteitstoets (eisen waaraan de wettelijke basis moet voldoen om geldig te zijn) en de conformiteitstoets aan de AVG.

20. Aangezien met de vermelding van de essentiële elementen ook minstens gedeeltelijk tegemoetgekomen wordt aan artikel 5, 1, a), AVG, dat bepaalt dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene behoorlijk en transparant is, zal het ontbreken van deze elementen zwaardere transparantiemaatregelen vragen. Er zal immers niet naar wetgeving waarin de verwerking uitdrukkelijk geregeld is, kunnen verwezen worden.

21. De opstellers van de wettelijke en reglementaire teksten zullen moeten inschatten of de beoogde verwerking een meer uitgewerkte rechtsgrond nodig heeft. Daarbij moet in eerste instantie gekeken worden naar de graad van inmenging van de overheid in het privé-leven.

22. De VTC wijst erop dat er ook sprake is van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9, AVG, namelijk gegevens over de gezondheid van de betrokkenen. Bovendien is er ook een bijzondere aandacht vereist omdat bepaalde gegevens betrekking hebben op kinderen.

¹ Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden.

² Artikel 6, AVG vermeldt de volgende elementen:

- het doel van de verwerking;
- de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens; Deze gegevens moeten bovendien beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”);
- de betrokkenen;
- de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
- de opslagperioden;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n).

³ EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000; GWH 23 april 2015, arrest nr. 44/2015, 63; GWH 5 oktober 2017, arrest nr. 100/2017, 17; GWH 15 maart 2018, arrest nr. 29/2018, 26; GwH 14 januari 2021, arrest nr. 2/2021, overw. B.22.1.e.e.; GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, overw. B.6; GwH 9 december 2021, B.53.1-B.53.2; R.v.St, adv. 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp van wet *betreffende maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie*, Parl.St. Kamer, 2020-2021, doc. nr. 551951/001, 94-98; SCHRAM, F., *Privacy & persoonsgegevens. Handboek*, Brussel, Politeia, 2023, 93-116, 155-162; DEGRAVE, E., *"L'é-gouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparence et contrôle"*, Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v.

⁴ “e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;”

23. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van de artikelen 9 en 10, AVG behoeven strengere beveiligingsmaatregelen. De VTC wijst op de toepasselijkheid van de artikelen 9 en 10, §2, WVG die aangeven welke bijkomende veiligheidsmaatregelen moeten voorzien worden:
- de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
 - de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor gegevensbescherming;
 - ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.
24. Andere maatregelen kunnen geformuleerd worden op basis van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (zie verder).

3. Doelbinding

25. Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (artikel 5, 1, b), AVG).
26. De volgende doeleinden worden in het Ontwerp vermeld: de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid realiseren.
27. De VTC meent evenwel dat dit onvoldoende transparant is aangezien niet concreet omschreven is wat die doelstellingen zijn, minstens door verwijzing naar een decretaal tekst. De doeleinden dienen dan ook verduidelijkt te worden.

4. Verantwoordelijkheid

28. Artikel 4, 7), AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de **verwerkingsverantwoordelijke** diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.
29. Het Ontwerp bepaalt dat de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid elk treden individueel optreden als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens.
30. De memorie zegt hierover:
- De actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid kunnen in het kader van hun samenwerking onderling gegevens delen en kunnen hiertoe specifiek bepaalde persoonsgegevens verwerken, voor zover de verwerking van die persoonsgegevens noodzakelijk is om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren en voor zover de informatie relevant en proportioneel is in functie van de finaliteit van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.*
31. De VTC doet opmerken dat het niet is omdat actoren gegevens delen, dat ze ook meteen verwerkingsverantwoordelijke zijn. Een verwerkingsverantwoordelijke bepaalt immers zelfstandig doel en middelen van de verwerking. De kwalificatie van verwerkingsverantwoordelijke kan niet eenvoudig decretaal worden vastgelegd voor alle betrokken organisaties. De VTC meent dat dit herbekeken dient te worden en toegelicht in de

memorie. Het is daarbij zeker aangewezen dat er een beheerssysteem komt dat op de samenwerking en gegevensdeling toeziet.

32. De decreetgever, de Vlaamse Regering en de verwerkingsverantwoordelijken moeten nagaan of het uitvoeren van een **gegevensbeschermingseffectenbeoordeling** (GEB - artikel 35, AVG)⁵ voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk is.
33. De VTC meent alvast dat het uitvoeren van een GEB verplicht zal zijn gelet op **de lijst van de VTC**⁶ met verwerkingen waarvoor een Vlaamse bestuursinstantie een GEB moet uitvoeren conform artikel 35,4 van de AVG.
34. De VTC verwijst in dit kader naar de punten:

3) wanneer er op systematische wijze bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van de AVG, *evenals persoonsgegevens met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen of strafbare feiten zoals omschreven in artikel 10 van de AVG of gegevens van zeer persoonlijke aard (zoals financiële gegevens en gegevens over inkomen en vermogen, werkloosheid, betrokkenheid van jeugdzorg of maatschappelijk werk, gegevens omtrent huishoudelijke en privé-activiteiten, locatiegegevens) worden uitgewisseld tussen meerdere verwerkingsverantwoordelijken. GEVOELIGE GEGEVENS [criteria 4 en 5];*

7) *wanneer er op grote schaal niet gepseudonimiseerde gegevens van kinderen en jongeren ingezameld worden of hun niet gepseudonimiseerde gegevens op systematische wijze worden uitgewisseld tussen meerdere verwerkingsverantwoordelijken en voor de inzameling of uitwisseling niet alle doeleinden onderwijsdoeleinden zijn. KINDEREN EN JONGEREN [criteria 5 en 7];*
35. De VTC wijst erop dat een GEB aan de VTC kan worden voorgelegd voor advies. Bij een hoog risico is de consultatie van de VTC verplicht⁷.

5. Minimale gegevensverwerking

36. Conform artikel 5.1, c), AVG, moeten de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
37. De **categorieën betrokkenen** zijn: aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, de minderjarige, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken;

en de **categorieën persoonsgegevens** zijn: identificatie- en contactgegevens, waaronder het rijksregisternummer; leeftijd, geslacht; gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject, waaronder de ontvangen zorg en ondersteuning, en de begin- en einddatum van de ontvangen zorg en ondersteuning; het feit of, en welke hulp-,

⁵ Voor meer uitleg over en model van GEB, zie:

- <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-dpia>

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/effectbeoordeling-geb>

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248) (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/handleiding-gegevensbeschermingseffectbeoordeling.pdf>)

⁶ Beslissing VTC nr. O/2020/01 van 14 januari 2020 betreffende Aanneaming van de lijst met verwerkingen waarvoor een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling dient te worden uitgevoerd conform artikel 35.4 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming door Vlaamse bestuursinstanties

https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_O_2020_01_DPIA_lijsten_v1_voor_web.pdf

⁷ Artikel 36, AVG bepaalt dit als volgt: "Wanneer uit een gegevensbeschermingseffectbeoordeling krachtens artikel 35 blijkt dat de verwerking een hoog risico zou opleveren indien de verwerkingsverantwoordelijke geen maatregelen neemt om het risico te beperken, raadpleegt de verwerkingsverantwoordelijke voorafgaand aan de verwerking de toezichhoudende autoriteit."

zorg-, of dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd.

38. De VTC heeft daarbij geen opmerkingen.

39. De VTC beoordeelt het als positief dat het Ontwerp vermeldt:

Als geanonimiseerde gegevens volstaan, worden de gegevens alleen in die vorm bezorgd. Als dat noodzakelijk is, kunnen gegevens ook in gepseudonimiseerde vorm worden bezorgd. De voormelde gegevens worden verwerkt conform de algemene verordening gegevensbescherming en artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

40. Wat de **personen die toegang krijgen tot de gegevens** betreft: de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

41. De VTC benadrukt dat de toegang tot de gevraagde gegevens enkel kan open gesteld worden voor de taken en het werkgebied waar iedere medewerker voor bevoegd is. De VTC beoordeelt het daarbij als positief dat het Ontwerp vermeldt dat het moet gaan om een hulp-, zorg- of dienstverlener die drager is van een geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim en die professioneel betrokken is bij de zorg of het welzijn van een ouder of opvoedingsverantwoordelijke.

42. De specifieke bepalingen in de bijzondere jeugdzorg die het mogelijk maken om informatie te delen vormen slechts uitzonderingen op de strafbaarheidsstelling van het beroepsgeheim, maar volstaan op zich niet om gegevensdeling op grond van de AVG mogelijk te maken.

43. De VTC is van oordeel dat er voldaan wordt aan het principe van minimale gegevensverwerking.

44. In het Ontwerp wordt specifiek de **mededeling** geregeld van gegevens. Er zal rekening moeten gehouden worden met artikel 8 van het Vlaams e-govdecreet van 18 juli 2008, dat aan Vlaamse instanties de verplichting oplegt om protocollen af te sluiten voor de mededeling van persoonsgegevens aan andere overheden.

45. De VTC vestigt de aandacht op de artikelen 5 en 8 van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen die een machtigingsvereiste instellen van de minister bevoegd voor Binnenlandse Zaken voor het gebruik van het rijksregisternummer⁸.

46. De VTC wijst erop dat optioneel advies aan haar kan gevraagd worden over een ontwerpprotocol.

47. Krachtens artikel 5.1, e), AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

48. Wat de **bewaartermijn** betreft, bepaalt het Ontwerp:

De persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, worden niet langer bewaard dan noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, en worden gewist of vernietigd zodra de bewaring niet langer noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid.

De persoonsgegevens worden maximaal bewaard tot de betrokkene de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt. Bij het afsluiten van het dossier wordt de betrokkene op de hoogte gebracht van de voormelde maximale bewaartermijn.

⁸ Zie artikelen 5 en 8 van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen

49. De bewaartermijn dient echter verantwoord te worden in de memorie zodat nagegaan kan worden of deze in overeenstemming is met de minimale gegevensverwerking.

6. Juistheid

50. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG).
51. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan dat de verwerkingsverantwoordelijke hiertoe de nodige maatregelen neemt.

7. Rechten van de betrokkenen en transparantie

52. Artikel 12 ,AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.
53. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplichting om de **vermeldingen** zoals bedoeld in randnummer 52, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.

8. Beveiligingsmaatregelen

54. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.
55. De VTC wijst erop dat aangezien de gegevens bijzondere categorieën van persoonsgegevens betreft een bijzondere aandacht vereist is inzake informatieveiligheid.
56. Artikel 32, AVG wijst op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
 - het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.
57. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de VTC op de aanbeveling⁹ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen¹⁰ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. De

⁹ Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2013.pdf>)

¹⁰ Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/nota-inzake-de-beveiliging-van-persoonsgegevens.pdf>)

VTC benadrukt ook het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer¹¹ en een logging van de toegangen zodat de functionaris en de toezichthouders kunnen controleren wie wanneer toegang had tot welke gegevens, wat zijn/haar acties waren en waarom¹².

58. Voor zover er gedacht wordt aan het gebruik van cloudtoepassingen, verwijst de VTC naar haar adviezen en aanbevelingen daarover¹³.
59. In principe moet de specificering van maatregelen niet in de wetgeving worden opgenomen. Wanneer de decreetgever of in een later stadium (mits delegatie), de Vlaamse Regering echter vermoedt dat de gepaste maatregelen niet gerealiseerd zullen worden zonder dit aan de betrokken instanties expliciet op te leggen, dan moet dat wel gebeuren¹⁴.

III. BESLUIT

60. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:
- de rechtvaardigingsgrond aanvullen in de memorie (luik 2);
 - de doeleinden van de verwerking verduidelijken (luik 3);
 - de verwerkingsverantwoordelijke herbekijken en motiveren in de memorie (luik 4);
 - een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling uitvoeren (luik 4);
 - de bewaartermijn verantwoorden in de memorie (luik 5);
 - de nodige maatregelen nemen voor de juistheid van de gegevens (luik 6);
 - de transparantiemaatregelen uitwerken (luik 7).

Hans Graux,
Voorzitter VTC

Getekend door: Hans Graux (Signature)
Getekend op: 2023-12-18 13:48:49 +01:00
Reden: Ik keur dit document goed

¹¹ Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

Versillende instanties kunnen hiervoor aangepaste technologische oplossingen bieden (zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid).

¹² *Audit trailing of beveiligd controlespoor.*

¹³ <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-cloud>

¹⁴ Dit kan eventueel ook in een ministerieel besluit of een omzendbrief.

ADVIES VAN DE VLAAMSE RAAD VOOR WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

OVER DE ORGANISATIE VAN EEN GEÏNTEGREERD GEZINS- EN JEUGDHULPBELEID

Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.vlaamseraadwvg.be – T +32 2 209 01 11 – E info@vlaamseraadwvg.be

Adviesvraag	Voorontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid	
Adviesvrager	Hilde Crevits - Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	
Ontvangst adviesvraag	21 november 2023	
Decretale opdracht	adviesfunctie	
Goedkeuring	Intersectorale kamer op 15 december 2023	
Contactpersoon	Barbara Krekels	bkrekels@serv.be

Inhoud

Advies	106
Situering	106
1. Algemene appreciatie: proces en resultaat	106
2. Enkele inhoudelijke bedenkingen	107

Advies

Situering

De Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna: de raad) ontving op 21 november 2023 een adviesvraag over het voorontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De adviestertermijn bedraagt 30 dagen.

De adviesvraag is binnen de raad behandeld door de intersectorale kamer die het advies bij consensus goedkeurde op 15 december 2023.

Het voorliggende voorontwerp van decreet heeft de ambitie om een volgende stap te zetten in de richting van een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

De strategische oefening 'Vroeg&Nabij', die het decreet voorbereidde, heeft twee jaar gelopen. De Vlaamse Raad WVG bracht in die periode twee maal formeel advies uit. Bij de start van het traject deed hij [aanbevelingen over de inspiratienota Vroeg&Nabij \(27 januari 2022\)](#) en gaf later [advies over de conceptnota 'Vroeg&Nabij' \(27 april 2023\)](#). Tussentijds vond er twee maal een informele gedachtewisseling plaats tussen de raad en het Kabinet van minister Crevits. Vandaag beperkt de raad zich tot een algemene appreciatie van het afgelegde traject en het resultaat en formuleert enkele inhoudelijke bedenkingen.

1. Algemene appreciatie: proces en resultaat

De strategische oefening Vroeg & Nabij startte twee jaar geleden met grote ambities voor de (verdere) ontwikkeling van een kwaliteitsvol en geïntegreerd beleid voor de zorg en ondersteuning aan kinderen, jongeren en gezinnen. De ambities zijn vandaag -om redenen van haalbaarheid- beperkter dan het oorspronkelijke opzet. De Vlaamse Regering wil in eerste instantie binnen het eigen beleidsdomein een aantal belemmeringen wegwerken en initiatiefnemers en professionals de kans te geven om meer geïntegreerd te werken. Het voorontwerp van decreet beperkt zich tot het verankeren van een aantal doelstellingen en principes. De raad vindt het goed dat dit expliciet wordt benoemd als een 'tussenstap' naar een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Het is evident dat er nadien nog bijkomende stappen nodig zijn.

- **Leren uit het proces van co-creatie**

Er werd de voorbije twee jaar hard gewerkt en overlegd. De raad is tevreden dat het proces van co-creatie gaandeweg ten goede is bijgestuurd. De bezorgdheden van de stakeholders¹ zijn gehoord en werden deels gehonoreerd in het voorontwerp van decreet dat vandaag voorligt. De raad meent dat het draagvlak voor de nodige ontwikkelingen naar een geïntegreerd model hierdoor werd versterkt. Het voorontwerp van decreet legt een algemene high-level basis waarop in de toekomst verder kan worden gebouwd.

De raad is zich er van bewust dat het traject intensief was en veel inspanningen heeft gevergd van alle stakeholders. Het zou goed zijn om nu de balans op te maken van dit participatietraject waarbij de geleverde inspanningen en het resultaat in de weegschaal gelegd worden. Zo kan eruit geleerd worden om toekomstige processen van co-creatie nog beter vorm te geven.

- **Doelstellingen en principes breed gedragen**

De doelstellingen en principes in het voorontwerp van decreet worden breed gedragen binnen de raad. Het is sterk dat de kaart van preventie zo duidelijk wordt getrokken en dat de regie bij de kinderen, jongeren en gezinnen wordt gelegd.

De raad waardeert ook de ruimte die gecreëerd wordt voor innovatie en sociaal ondernemerschap.

De focus ligt op het samenbrengen van de sectoren preventieve gezinsondersteuning (PGO) en jeugdhulp. De raad vraagt om hier waakzaam te blijven dat de PGO niet wordt geïnstrumentaliseerd door alles téveel op één leest te willen schoeien. Termen zoals diagnostiek en trajectondersteuning voelen immers erg zwaar voor de laagdrempelige sector die de PGO vandaag is.

Het waarmaken van de doelstellingen en principes van dit voorontwerp van decreet vragen ook een sterk engagement van de onderwijswereld. De raad herhaalt zijn oproep om onderwijs zeer snel te betrekken bij het verdere traject. Daarnaast vraagt de raad dat bij de verdere uitwerking ook aandacht gaat naar de samenwerking tussen welzijn en justitie.

2. Enkele inhoudelijke bedenkingen

- **Belangrijke inspanningsverbintenis voor alle stakeholders**

Artikel 9 van het voorontwerp van decreet bepaalt dat 'actoren' binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zich moeten inspannen om de zorg- en ondersteuningstrajecten die ze organiseren integraal toegankelijk te maken. De raad is tevreden dat deze ambitie niet langer als een

¹ **Stakeholders** zijn de belanghebbende personen of organisaties die invloed ondervinden of zelf invloed kunnen uitoefenen op de realisatie van integrale zorg en ondersteuning in Vlaanderen. Afhankelijk van de context (macro, meso, micro) kan het dus gaan over de overheid, het middenveld, de wetenschap, de initiatiefnemers in zorg en ondersteuning, de professionals, de personen met zorgbehoefte, mantelzorgers, vrijwilligers en de burgers.

resultaatsverbintenis, maar als een inspanningsverbintenis voor actoren geformuleerd is en merkt op dat er daarnaast een sterke overheid nodig is die ruimte en (financiële) omkadering biedt om voor alle kinderen, jongeren en hun gezinnen toegankelijke, integrale zorg en ondersteuning te kunnen garanderen. Alle stakeholders dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen.

- **Financieel groeipad**

De raad vraagt een blijvende inspanning van de Vlaamse Overheid om de nodige randvoorwaarden en financiële middelen te verzekeren die de actoren op het terrein toelaten de doelstellingen na te streven.

Er is een dubbel groeipad nodig. Er moeten middelen zijn om in te zetten op de instrumenten die in dit voorontwerp van decreet voorzien worden. Maar ook naast dit decreet, dat inzet op preventie en samenwerken, moet er verder in bestaand aanbod worden geïnvesteerd. Meer samenwerken kan de continuïteit van de hulpverlening zeker ten goede komen, maar enkel wanneer ook de tekorten worden weggewerkt. Anders zal er veel overlegd worden om vast te stellen dat de gewenste, voor de hand liggende hulpverlening er niet is.

- **Ruimte voor proeftuinen en innovatie**

Het is goed dat het voorontwerp van decreet de nodige experimenteerruimte voorziet voor de actoren op het terrein door proeftuinen en regelluwe zones mogelijk te maken. Het zal bottom-up voor dynamiek zorgen.

De raad is wel bezorgd over een goede stroomlijning van al deze innovaties. Hoe zullen we de stap zetten van proeftuinen naar meer duurzaam netwerkmodel? Het is belangrijk de initiële doelstellingen te blijven bewaken. De proeftuinen moet grondig geëvalueerd worden én omgezet naar structureel beleid, wanneer ze in voldoende mate bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen.

De raad vraagt om te zorgen voor een goede regionale spreiding van de projecten en om erover te waken dat er geen ongewenste drempels ontstaan bij de aanvraag van de projecten (vb. schaalgrootte van initiatiefnemers).

- **Netwerken**

In het voorontwerp van decreet wordt de erkenning van netwerken mogelijk gemaakt. In de eerste plaats wil de decreetgever een rechtsgrond voorzien voor de Huizen van het Kind, de Over-Kop-huizen, Eén gezin, één plan en geblokkeerde ontwikkelingstrajecten. Daarnaast wordt de mogelijkheid open gelaten om in de toekomst ook andere netwerken te erkennen. De raad leest dat de focus duidelijk ligt op het creëren van een legistieke basis voor de vier genoemde netwerken. Dat is een goede zaak. De wenselijkheid van bijkomende netwerken moet steeds in overleg met alle stakeholders bekeken worden.

Er blijven een aantal onduidelijkheden bestaan. Zo blijft de raad zich afvragen wat de geografische reikwijdte van de verschillende netwerken is. Hoe verhouden ze zich tot reeds bestaande structuren (eerstelijnszones, zorgzones, referentieregio's, werkingsgebieden GGZ,...). Welke

specifieke opdrachten zullen hen worden toebedeeld en hoe verhouden ze zich tot het reguliere aanbod? De raad vraagt om zeker ook de samenwerking met de reguliere actoren sterker op te nemen in het voorontwerp van decreet.

Lokale besturen worden aangemoedigd om hun gezinsbeleid verder te ontwikkelen, maar het blijft onduidelijk of het voorzien van aanbod en de financiering lokaal dan wel regionaal moet gebeuren. Er moet duidelijkheid komen over de keuzes die de Vlaamse Regering in deze sectoren wil maken. Veel zaken worden in dit voorontwerp van decreet aan de Vlaamse Regering gedelegeerd. Het is daarom belangrijk om over de verdere uitvoering van de netwerken blijvend met alle stakeholders in dialoog te gaan.

- **Trajectondersteuner**

De rol van de trajectondersteuner krijgt stilaan vorm en wordt goed omschreven in het voorontwerp van decreet. Sommige vragen blijven nog open. Wat is de verhouding van de trajectondersteuner ten opzichte van bestaande functies in gemandateerde voorzieningen? Welke capaciteit aan trajectondersteuning zal nodig zijn? Hoe ver reikt het mandaat van de trajectondersteuner?

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

GEÏNTEGREERD GEZINS- EN JEUDGHULPBELEID

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Advies op eigen initiatief	Voorontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)
Goedkeuring raad	18 december 2023
Contactpersoon	Kristel Bogaerts kbogaerts@serv.be

Mevrouw Hilde Crevits
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Consciencegebouw
Koning Albert II laan 15
B-1210 Sint-Joost-ten-Node

Organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Mevrouw de minister

De SERV brengt op eigen initiatief advies uit over het voorontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, onder meer ter opvolging van het [SERV-advies over de conceptnota Vroeg & Nabij](#).

De SERV dringt er nogmaals op aan om over WVG-materies met sociaaleconomische impact om advies gevraagd te worden. De betrokkenheid van de kinderopvang zorgt voor de sociaaleconomische impact in dit dossier.

Ondanks het moeilijke begin met de verschillende strategische cirkels, stelt de SERV vast dat er ondertussen een breed participatief traject werd gelopen met het middenveld en met andere belanghebbende beleidsdomeinen. De raad ziet de weerslag daarvan in dit voorontwerp van decreet. Er wordt een rechtsgrond gecreëerd voor enkele belangrijke netwerken: OverKopHuizen, Huizen van het Kind, 1G1P en geblokkeerde ontwikkelingstrajecten. Dat maakt dat deze netwerken, die hun nut in de praktijk al hebben bewezen, eindelijk op een structurele manier ondersteund kunnen worden (niet meer ad-hoc). Ook de link met de kinderopvang wordt opnieuw gelegd.

Het is duidelijk dat het hier om een kaderdecreet gaat. Een aantal aspecten zijn daarom nog onvoldoende duidelijk en concreet (bv. rol en reikwijdte van de netwerken, samenwerking met de jeugdrechtbank en de rol van de trajectondersteuners). De raad gaat ervan uit dat er nog uitgebreid overleg met de betrokken sectoren en het middenveld georganiseerd zal worden om een voor iedereen concreet en werkbaar kader uit te werken.

De SERV heeft bij dit voorontwerp van decreet nog volgende opmerkingen en vragen :

- De relatie met 'zorgzame buurten' wordt nog niet gelegd. Deze netwerken én het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpverhaal kunnen elkaar wederzijds versterken. Het lijkt alleszins zinvol om na te denken over mogelijke verbindingen in de praktijk.
- Men kan niet blind zijn voor de huidige tekorten en wachtlijsten in het gezins- en jeugdhulpbeleid. Het is dan ook belangrijk om voldoende financiering te blijven voorzien voor

het huidige aanbod. De netwerken kunnen niet functioneren als het basisaanbod van de diensten al ontoereikend is om de inkomende hulpvragen te beantwoorden.

- Het betrekken van andere beleidsdomeinen in de verdere uitwerking van dit decreet is voor de raad nog steeds belangrijk. Alhoewel de scope van dit decreet zich beperkt tot het beleidsdomein WVG, blijven de linkers met andere domeinen zoals onderwijs, wel relevant. Er dient nog nagedacht en gewerkt te worden aan afspraken rond mogelijke samenwerkingen in de praktijk. De welzijnsactoren zullen in de praktijk voor een werkelijk geïntegreerde aanpak immers ook samen moeten werken met een bredere set van actoren buiten de domeinen welzijn en gezin.
- De netwerken zouden gefinancierd worden op basis van een enveloppefinanciering waarbij principes als doelregelgeving en resultaatsgerichte financiering centraal staan. De veiligheid en de rechtszekerheid voor de gebruikers en de werkbaarheid voor het personeel moeten als minimale voorwaarden ten allen tijden gegarandeerd blijven.
- Via het decreet wordt de organisatie van experimentwetgeving en regelluwe proeftuinen mogelijk gemaakt. Het decreet, noch de memorie van toelichting verduidelijken echter wat de concrete motivatie en doelstellingen zijn voor experimenten en regelluwe zones. Het is nodig dat dit in het decreet verder uitgeklaard wordt, o.a. als kader voor het gunnen van de proeftuinen en het evalueren van de resultaten ervan.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Caroline Copers
voorzitter

ADVIES VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD

Mevrouw Hilde Crevits
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

BIJLAGEN / DATUM 18/12/2023
ONS KENMERK AR-VAST BUREAU-COR-2324-002
CONTACT CARINE.DESMET@VLOR.BE/ 02 227 13 70
BETREFT Antwoord op de adviesvraag bij het voorontwerp van decreet over de organisatie van een
geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Mevrouw de minister

Op 21 november 2023 ontving de Vlor de adviesvraag bij het voorontwerp van decreet.

Via toelichtingen in de commissies Leerlingenbegeleiding en Onderwijs aan Lerenden met Specifieke Noden agenderen we op de Vlor al enige tijd dossiers op het snijvlak van Onderwijs en Welzijn, met name de ontwikkelingen richting de inspiratienota en de conceptnota 'Vroeg en Nabij', de vorige stappen in het traject naar dit ontwerpdecreet. We stellen vast dat het voorontwerp van decreet een stuk minder ambitieus oogt dan de inspiratie- en conceptnota.

Het decreet wil een kader bieden om verder te kunnen evolueren naar een transversaal, coherent en geïntegreerd welzijnsbeleid voor alle aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, met het oog op kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere, is een van de strategische doelstellingen.

Onderwijs wordt niet gevat door het decreet. Samenwerking met onderwijs kan (net als met andere beleidsdomeinen en partners in binnen- en buitenland trouwens), maar wordt in dit decreet niet verankerd/opgelegd. Het ontwerpdecreet benoemt onderwijs niet uitdrukkelijk als actor bij het streven naar kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere.

Het Vast Bureau van de Vlor heeft dan ook beslist om af te zien van advies.

De bezorgdheden en noden vanuit Onderwijs ten gevolge van problematieken inzake het gezins- en jeugdhulpbeleid zijn uiteraard groot. De Vlor heeft heel wat vragen waarover het decreet geen helderheid verschaft:

- Zo zijn er vragen naar opleidingen van professionals en de rol van onderwijsopleidingscentra en hoger onderwijs hierbij, en naar de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt om de nieuwe professionals te vormen.

- Zo zijn er ook vragen over in hoeverre samenwerking kan uitgroeien tot extra taken voor onderwijspersoneel en clb, en of daar incentives voor voorzien zijn.

We verkiezen te reageren via deze brief, met een krachtig signaal dat we ontgoocheld zijn dat dit ontwerpdecreet de samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn niet stimuleert en nog minder verankert. Het ontwerpdecreet bevat weeffouten die een efficiënte samenwerking tussen de beleidsdomeinen in de toekomst hypothekeren. Onderwijs is een cruciale partner in een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, en dit ontwerpdecreet is voor de Vlor een gemiste kans.

De Vlor vond en vindt de samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn cruciaal. Dit blijkt uit [eerder advieswerk](#), dat aandringt op nauwere samenwerking en afstemming tussen beide beleidsdomeinen op diverse echelons en in de verschillende fases van de beleidsvorming. We zullen op het belang van deze samenwerking blijven wijzen in toekomstig strategisch advieswerk. Om te beginnen maken we van mentaal welzijn bij lerenden en het schoolteam een prioriteit in onze beleidsagenda, wat toelaat om hierover een aantal stevige goed uitgewerkte boodschappen mee te geven aan de volgende Vlaamse Regering.

Ten slotte vraagt de Vlor om, in het belang van een goede samenwerking, betrokken te worden bij de uitrol van het decreet.

Met vriendelijke groeten

Leen Van Heurck
algemeen secretaris

Ann Verreth
voorzitter

ADVIES VAN NOOZO – VLAAMSE ADVIESRAAD HANDICAP

Advies ontwerpdecreet organisatie geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Advies op vraag van Hilde Crevits, Vlaams minister
van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Datum van publicatie: 8 januari 2023

Contactpersoon: Veronique Deblon | veronique@noozo.be

Noozo | info@noozo.be | 02 274 00 31 | www.noozo.be

Vooruitgangstraat 323 bus 7, 1030 Brussel

Ondernemingsnr. 0778291475 | RPR Brussel

Inhoud

1. Samenvatting	125
2. Situering	128
3. Toegankelijke zorg en ondersteuning.....	129
3.1 Toegankelijkheid: een gedeelde verantwoordelijkheid	129
Aanbevelingen	130
3.2 Toegankelijkheid op lokaal niveau	131
Aanbevelingen	132
4. Participatie van personen met een handicap	132
Aanbevelingen	133
5. Coördinatie van welzijn en onderwijs.....	134
Aanbevelingen	135
6. Persoonsvolgende financiering	135
Aanbeveling	136
7. Doelregelgeving: nood aan een kader	136
Aanbevelingen	137
8. Begrippenlijst.....	138
9. Eindnoten	140

1. Samenvatting

NOOZO staat positief tegenover het ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Het decreet kwam tot stand via een ruim participatietraject. Een goede uitvoering van het decreet kan een hefboom zijn voor meer inclusie van kinderen en jongeren met een handicap.

Wij zien een aantal sterke punten in het decreet:

- Er zijn hoge ambities voor de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning.
- Er is aandacht voor het recht op kansrijk opgroeien van kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsnood.
- De actoren geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en co-creatie met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en hun context. Ze hebben inspraak over hun zorg en ondersteuning.
- Kinderen, jongeren en ouders hebben controle over de eigen zorg en ondersteuning.
- Continuïteit van de zorg en ondersteuning is belangrijk: er zijn geen onderbrekingen door de inzet van een trajectondersteuner en het principe van bijschakelen (= er komt extra of gespecialiseerde ondersteuning op maat wanneer dat nodig is).
- De actoren werken proactief: ze gaan actief op zoek naar ondersteuningsnood en situaties van te weinig bescherming van kinderen, jongeren en gezinnen.
- De actoren werken outreachend: ze gaan zelf naar de kinderen, jongeren en gezinnen.
- Er is binnen de context aandacht voor informele steunfiguren: personen waarbij het kind of de jongere terecht kan en die van betekenis zijn voor de ondersteuningsvraag.
- De organisatie van de zorg en ondersteuning gebeurt vraag- en behoeftegestuurd. De ondersteuningsnood van kinderen,

jongeren en gezinnen is hét vertrekpunt van zorg en ondersteuning.

- Er is aandacht voor de impact van de beleidsmaatregelen, met de bepaling dat het decreet een evaluatie krijgt.

Op een aantal punten wil NOOZO het decreet versterkt zien:

- De realisatie van integrale toegankelijkheid en inclusie door de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.
- De rol en verantwoordelijkheid van lokale besturen.
- Het belang van persoonsvolgende financiering voor kinderen en jongeren met een handicap als middel om het recht op inclusie te realiseren.
- De brug met het domein onderwijs en de leersteuncentra.
- Participatie van ervaringsdeskundigen met een handicap binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.
- Het bepalen van indicatoren bij de doelregelgeving, met inspraak van personen met een handicap.

Daarom doet NOOZO de volgende aanbevelingen:

- ✓ Verzamel op netwerkniveau cijfermateriaal over de toegankelijkheid van de actoren binnen het gezins- en jeugdhulpbeleid. Dit laat toe om ondersteuningsbehoeften te detecteren en om gericht doelstellingen op te stellen om de toegankelijkheid effectief te verbeteren.
- ✓ Leg het initiatief voor het realiseren van integraal toegankelijke zorg- en ondersteuningstrajecten niet enkel bij de actoren. Integrale toegankelijkheid is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Vlaamse regering.
- ✓ Voorzie een opleiding over toegankelijkheid voor de actoren uit het gezins- en jeugdhulpbeleid. Betrek hierbij personen met een handicap als ervaringsdeskundige.
- ✓ Werk een wettelijk kader uit voor de realisatie van toegankelijke zorg en ondersteuning op lokaal niveau. Dit

kan door duidelijke normen op te stellen, in samenwerking met het agentschap Inter.

- ✓ Stimuleer en coördineer de integrale toegankelijkheid van zorg en ondersteuning op lokaal niveau.
- ✓ Werk bij de opvolging van lokaal beleid samen met de VVSG.
- ✓ Zorg voor een vlotte toegang tot persoonsvolgende financiering voor jongeren en kinderen met een handicap. Dit is een belangrijk middel om de doelstellingen van het decreet te realiseren.
- ✓ Rolmodellen zijn belangrijk voor kinderen en jongeren met een handicap. Onderzoek of ervaringsdeskundigen een rol kunnen opnemen in de zorg- en ondersteuningstrajecten.
- ✓ Neem culturele gemeenschappen op in de definitie van de informele omgeving van de doelgroep.
- ✓ Betrek structureel de leersteuncentra in het geïntegreerde gezins- en jeugdhulpbeleid. Dit laat toe dat leerondersteuners hun rol als brugfiguur tussen de school, leerling en ouders opnemen.
- ✓ Coördineer het zorg- en ondersteuningstraject en het onderwijstraject. Doe dit samen met het beleidsdomein Onderwijs, vanuit gedeelde verantwoordelijkheid.
- ✓ Bepaal een minimum aantal indicatoren binnen de doelregelgeving. Leg vast dat dit gebeurt met inspraak van personen met een handicap.
- ✓ Formuleer de doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid meetbaar en tijdsgebonden. Doelregelgeving werkt alleen als de gestelde doelstellingen controleerbaar geformuleerd zijn.

2. Situering

Het decreet Preventieve gezinsondersteuning en het decreet Integrale jeugdhulp zijn beide tien jaar oud, en aan een update toe. De evaluatie van deze decreten toonde aan dat de zorg en ondersteuning nog te vaak vanuit aparte hokjes vertrekt en langs elkaar heen gebeurt. Dat ontnemt kansen om samen te werken en maakt de zorg en ondersteuning minder toegankelijk.

De Vlaamse regering wil hier met het nieuwe kaderdecreet een antwoord op bieden. Het nieuwe decreet richt zich op aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context. Het vertrekt vanuit twee strategische doelstellingen voor de doelgroep:

- Een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving realiseren.
- Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten realiseren.

Dat vraagt een nieuw kader met:

- De opzet, erkenning en financiering van netwerken.
- De inzet op continuïteit van zorg- en ondersteuningstrajecten. Dit gebeurt door een trajectondersteuner en door het principe van bijschakelen (= er komt extra of gespecialiseerde ondersteuning op maat wanneer dat nodig is).
- Ruimte voor innovatie en sociaal ondernemen.
- Een meer samenhangend systeem voor monitoring, registratie en gegevensuitwisseling.

Het voorontwerp van decreet werd uitgewerkt op basis van de inspiratienota *"Vroeg en Nabij. Naar een geïntegreerd beleid voor kinderen, jongeren en gezinnen binnen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin"*. Dit was het startpunt van "Vroeg en Nabij", een beleidstraject van twee jaar met veel participatie en overleg. Op 17 november 2023 gaf de Vlaamse regering de eerste principiële goedkeuring aan het voorontwerp van decreet. Op 1 december 2023 vroeg Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Hilde Crevits, hierover om advies aan NOOZO.

3. Toegankelijke zorg en ondersteuning

Zorg en ondersteuning is vandaag een recht waar niet alle kinderen, jongeren en ouders beroep op kunnen doen. Dat is deels omdat de zorg en ondersteuning onvoldoende toegankelijk is.

NOOZO is tevreden dat toegankelijke zorg en ondersteuning een strategische doelstelling is van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Wij vinden het positief dat actoren zich moeten inspannen om:

- de drempels voor de toegang tot zorg en ondersteuning weg te werken.
- hun zorg en ondersteuning beschikbaar, bereikbaar, betaalbaar, bruikbaar, betrouwbaar, bekend en begrijpbaar te maken.

3.1 Toegankelijkheid: een gedeelde verantwoordelijkheid

Het is goed dat de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdbeleid gewezen worden op het belang van toegankelijkheid. Personen met een handicap botsen vandaag nog op teveel knelpunten om op een goede manier toegang te krijgen tot zorg en ondersteuning. Ze moeten daarbij nog te vaak zelf drempels signaleren en redelijke aanpassingen aanvragen. Een mentaliteitswijziging bij de actoren is een eerste stap om toegankelijke zorg- en ondersteuningstrajecten te realiseren.

We zijn verheugd met de hoge ambities voor de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning, maar hebben ook nog bezorgdheden:

- De actoren moeten enkel inspanningen doen om toegankelijkheid te realiseren. Er is geen garantie op resultaten.

- Het realiseren van integrale toegankelijkheid gebeurt op initiatief van de netwerken: zij formuleren doelstellingen op basis van de noden die zij detecteren binnen hun regiogrenzen. Dit gaat zowel over ondersteuningsnoden als over de nood tot onderlinge uitwisseling en de inzet van expertise. Dit betekent echter dat er geen garantie is dat de toegankelijkheid effectief verbetert.
- De actoren zijn volledig verantwoordelijk om toegankelijkheid te realiseren. Wij wijzen op de gedeelde verantwoordelijkheid van de actoren én de Vlaamse regering om integrale toegankelijkheid te realiseren.
- De actoren krijgen geen ondersteuning om de grote omslag naar toegankelijke zorg en ondersteuning te realiseren. Een opleidingsaanbod over toegankelijkheid in deze specifieke context kan helpen om de nodige kennis te verwerven.
- Er is nood aan een toegankelijkheidsbeleid om stapsgewijs de toegankelijkheid van de zorg en ondersteuning te verbeteren.

Met hoge ambities alleen kan dit decreet haar missie en doelstellingen niet realiseren. De ambitie moet ook volgehouden worden. Dat is enkel mogelijk als de Vlaamse regering deze ambities vertaalt naar doelstellingen voor toegankelijke zorg en ondersteuning binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Aanbevelingen

- ✓ Verzamel op netwerkniveau cijfermateriaal over de toegankelijkheid van de actoren binnen het gezins- en jeugdhulpbeleid. Dit laat toe om ondersteuningsbehoeften te detecteren en om gericht doelstellingen op te stellen om de toegankelijkheid effectief en adequaat te verbeteren.
- ✓ Leg het initiatief voor het realiseren van integraal toegankelijke zorg- en ondersteuningstrajecten niet enkel bij

de actoren. Integrale toegankelijkheid is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Vlaamse regering.

- ✓ Voorzie een opleiding over toegankelijkheid voor de actoren binnen het gezins- en jeugdhulpbeleid.

3.2 Toegankelijkheid op lokaal niveau

NOOZO is het ermee eens dat lokale besturen een belangrijke rol spelen in het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor alle kinderen en jongeren. Wij steunen het idee dat lokale besturen betrokken worden om de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren. Wij zijn wel bezorgd dat dit gebeurt vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid, zonder een kader vanuit de Vlaamse regering. Wij wijzen op de gedeelde verantwoordelijkheid voor het realiseren van doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. De gedeelde verantwoordelijkheid is niet alleen een belangrijk principe voor de actoren, maar ook voor de Vlaamse regering. De doelstellingen kunnen enkel gehaald worden als iedereen 'samen doet wat nodig is' en medeverantwoordelijk is voor de uitvoering, organisatie en evaluatie van de zorg en ondersteuning.

De lokale besturen krijgen veel autonomie. Die grote vrijheid kan leiden tot een versnippering van het beleid. Dit kan op zijn beurt zorgen voor grote verschillen op vlak van toegankelijkheid van zorg en ondersteuning tussen de verschillende regio's. Dat is niet zonder gevolgen voor kinderen en jongeren met een handicap. De lokale besturen die minder inzetten op toegankelijkheid ondergraven het recht op kansrijk opgroeien. Dat kan en mag niet het gevolg zijn van een beleid dat de inclusiekansen net wil verbeteren. Wij pleiten dan ook voor het formuleren van gedeelde doelstellingen op lokaal en Vlaams niveau. Dit moedigt de lokale besturen aan om, vanuit hun kracht en verantwoordelijkheid, mee te werken aan toegankelijke zorg en ondersteuning.

De Vlaamse regering moet een stimulerende en coördinerende rol hebben om toegankelijkheid van zorg en ondersteuning op lokaal niveau te realiseren. Enkel zo kan de Vlaamse regering garanderen dat lokale besturen de doelstellingen van het decreet realiseren. Hiervoor is er nood aan een wettelijk kader dat toegankelijke zorg en ondersteuning op Vlaams niveau verplicht. Dit kader kan gevonden worden in duidelijke normen. Normen die samen met het [agentschap Inter](#), het Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, uitgewerkt kunnen worden.

NOOZO ziet ook een wakende rol voor de Vlaamse regering om na te gaan of de doelstellingen van het decreet op lokaal niveau behaald worden. Werk bij de opvolging van het lokale beleid samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).

Aanbevelingen

- ✓ Formuleer op lokaal en Vlaams niveau doelstellingen voor toegankelijke zorg en ondersteuning.
- ✓ Werk een wettelijk kader uit voor de realisatie van toegankelijke zorg en ondersteuning op lokaal niveau. Dit kan door duidelijke normen op te stellen, in samenwerking met het agentschap Inter.
- ✓ Stimuleer en coördineer de integrale toegankelijkheid van zorg en ondersteuning op lokaal niveau.
- ✓ Waak over de realisatie van integrale toegankelijkheid van zorg en ondersteuning op lokaal niveau. Werk samen met de VVSG om het lokaal beleid op te volgen.

4. Participatie van personen met een handicap

NOOZO vindt het positief dat participatie en co-creatie van de doelgroep de rode draad en toetssteen zijn van de zorg en ondersteuning en van het beleid. Wij zien wel nog een aantal

verbeterpunten op vlak van participatie van personen met een handicap binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Wij pleiten daarbij voor een actieve rol in de zorg- en ondersteuningstrajecten.

Personen met een handicap hebben kennis en inzicht in de verschillende handicapspecifieke ondersteuningsnoden. Deze expertise stelt hen in staat om ondersteuningsnoden vroeg te detecteren, en om passende en effectieve zorg en ondersteuning te bieden. Een actieve rol in de zorg en ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap kan bovendien een meerwaarde zijn: als rolmodel zijn zij hét voorbeeld van inclusie.

Het decreet erkent dat kinderen en jongeren met een handicap specifieke ondersteuningsnoden hebben en wil hier een passend antwoord op geven. Dit gebeurt met aandacht voor steunfiguren in de informele omgeving (een leerkracht, sportcoach, kennissen,...). NOOZO vindt dit positief. Tegelijk zien wij nog een verbeterpunt voor dove en slechthorende kinderen en jongeren. Zo kunnen dove kinderen en jongeren in de dovengemeenschap steunfiguren vinden die betekenisvol zijn voor hun ondersteuningsvraag. Het decreet vernoemt echter enkel buurt- en geloofsgemeenschappen. Wij zien dit graag aangevuld met culturele gemeenschappen.

Aanbevelingen

- ✓ Rolmodellen zijn belangrijk voor kinderen en jongeren met een handicap. Onderzoek of ervaringsdeskundigen een rol kunnen opnemen in de zorg- en ondersteuningstrajecten van kinderen en jongeren met een handicap.
- ✓ Neem culturele gemeenschappen op in de definitie van de informele omgeving van de doelgroep.

5. Coördinatie van welzijn en onderwijs

NOOZO waardeert de inspanningen om de link te maken met partners buiten het beleidsdomein Welzijn. Voor het onderwijs wordt dit hoofdzakelijk ingevuld via een mogelijke samenwerking met de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), vanuit hun draaischijffunctie.

Zelf zien we nog een mogelijkheid via samenwerking met de leersteuncentra. Die samenwerking wordt al mogelijk gemaakt in het decreet, maar is te vrijblijvend. Leerondersteuners zouden een brugfiguur moeten zijn tussen school, leerling en ouders. Zij zijn cruciaal om een inclusief onderwijstraject te laten slagen. Wij pleiten er dan ook voor om de leersteuncentra op dezelfde manier als de CLB's te betrekken.

Het is ook zinvol om te onderzoeken of de coördinatie van het onderwijstraject beter kan aansluiten op de coördinatie van het zorg- en ondersteuningstraject. Ten eerste sluit de coördinatie van het onderwijstraject naadloos aan bij de organisatie van het zorg- en ondersteuningstraject. Ten tweede is er een sterke overeenkomst tussen de taken van een trajectondersteuner en van een leerondersteuner. Daarnaast blijkt het belang van samenwerking tussen de beleidsdomeinen Welzijn en Onderwijs ook uit artikel 24 van het VN-verdrag handicapⁱ. Kinderen en jongeren met een handicap moeten de kans krijgen om vaardigheden te verwerven om gelijkwaardig deel te nemen aan de samenleving en om hun rechten te garanderen en te versterken. De Verdragsstaten moeten daarvoor passende maatregelen nemen.

Een doorgedreven samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs is daarbij noodzakelijk. De beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn hebben de gedeelde doelstelling en verantwoordelijkheid om kinderen en jongeren kansrijk te laten opgroeien. Dit vereist coördinatie van beide trajecten. Wij verwachten dan ook dat het beleidsdomein Onderwijs de nodige inspanningen doet om het onderwijstraject meer en beter af te stemmen op het zorg- en ondersteuningstraject.

Aanbevelingen

- ✓ Betrek structureel de leersteuncentra in het geïntegreerde gezins- en jeugdhulpbeleid. Dit laat toe dat leerondersteuners hun rol als brugfiguur tussen de school, leerling en ouders kunnen opnemen.
- ✓ Coördineer het zorg- en ondersteuningstraject en het onderwijstraject. Doe dit samen met het beleidsdomein Onderwijs, vanuit de gedeelde verantwoordelijkheid.

6. Persoonsvolgende financiering

Persoonsvolgende financiering kan een hefboom voor inclusie zijn. Het geldt als één van de middelen om kinderen en jongeren met een handicap kansrijk te laten opgroeien in de samenleving. Persoonsvolgende financiering kan helpen om in de leefomgeving tegemoet te komen aan de ondersteuningsbehoeften van kinderen en jongeren met een handicap, en van hun gezin en context. Wij verwijzen hierbij naar het VN-Verdrag handicap, dat in artikel 19ⁱⁱ expliciet het recht op persoonlijke assistentie vermeldt.

Een vlotte toegang tot persoonsvolgende financiering is dus een belangrijk middel om de doelstellingen van het decreet te realiseren, zowel op strategisch als operationeel niveau. NOOZO vindt dat een sterke inzet op persoonsvolgende financiering niet mag ontbreken in het decreet. Het decreet geeft daar al aanknopingspunten voor in de principes en doelstellingen.

Bijvoorbeeld: de inzet op een proportioneel universele benadering, outreachend werken en het principe van bijschakelen. Het decreet vermeldt dat ondersteuning moet passen bij de ondersteuningsbehoefte van jongeren en dient om hun rechten te helpen realiseren. Daarbij verduidelijkt de memorie van toelichting dat de ondersteuning materieel of financieel kan zijnⁱⁱⁱ.

Aanbeveling

- ✓ Zet in op een vlotte toegang tot persoonsvolgende financiering voor jongeren en kinderen met een handicap. Dit is een belangrijk middel om de doelstellingen van het decreet te realiseren.

7. Doelregelgeving: nood aan een kader

Doelregelgeving legt enkel de te bereiken doelstellingen vast. Dit geeft een grote handelingsvrijheid in de manier van werken voor de actoren: het 'hoe' en 'wanneer' zijn vrij in te vullen. Deze vrijheid doet recht aan de deskundigheid van de actoren en laat toe om beter aan te sluiten bij de eigen processen.

Doelregelgeving kan ook de regeldruk verminderen, wat innovatie stimuleert. Het is dus een interessant beleidsinstrument. Er zijn echter ook aandachtspunten. Zo legt doelregelgeving meer verantwoordelijkheid bij de actoren. Het vraagt een zekere deskundigheid van de actoren om daar passend mee om te gaan. Doelregelgeving is ook minder dwingend en geeft vaak enkel een maximaal te behalen resultaat aan. Er is geen aanduiding van een minimaal te behalen doelstelling en resultaat. Dit geeft weinig garantie dat de gestelde doelstellingen en resultaten behaald zullen worden.

NOOZO vindt twee aspecten belangrijk bij doelregelgeving:

- Het vastleggen van een minimum aantal indicatoren. Een indicator legt voor de actoren vast welke concrete doelstellingen zij minstens moeten behalen.

- Inspraak voor personen met een handicap bij de bepaling van deze indicatoren.

Wij pleiten er ook voor om meetbare en tijdsgebonden doelstellingen te formuleren. Dit geeft meer garantie dat de beoogde doelstellingen worden behaald.

Aanbevelingen

- ✓ Bepaal een minimum aantal indicatoren binnen de doelregelgeving. Leg vast dat dit gebeurt met inspraak van personen met een handicap.
- ✓ Formuleer de doelstellingen binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid meetbaar en tijdsgebonden. Doelregelgeving werkt alleen als de gestelde doelstellingen controleerbaar geformuleerd zijn.

8. Begrippenlijst

Actor: elke persoon, organisatie of voorziening die zorg of ondersteuning organiseert of aanbiedt voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context.

Bijschakelen: de extra inzet van bestaande zorg en ondersteuning of het inschakelen van aanvullende of bijkomende expertise. Deze zorg en ondersteuning kan ook terug- en afgeschakeld worden.

Context: het sociaal netwerk rond het kind of de jongere en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken. Dit kunnen ook steunfiguren zijn: mensen bij wie het kind of de jongere terecht kan. Bijvoorbeeld familie, (minderjarige) vrienden, een jeugdwerker en sportcoach.

Continuïteit: er is garantie van zorg en ondersteuning. De zorg en ondersteuning stopt niet plots. Dit gaat zowel over de hulpverlening zelf, het delen van informatie en relationeel.

Memorie van toelichting: de uitleg bij een wetsvoorstel. Hierin kan je de bedoeling van een wet en uitleg over de inhoud terugvinden.

Persoonlijke assistentiebudget (PAB): een budget van het VAPH voor kinderen of jongeren met een handicap om thuis of op school assistentie te organiseren en te financieren.

Preventie: alles wat je kan doen om problemen te voorkomen en je gezondheid en welzijn te beschermen, behouden of verbeteren.

Proportioneel universalisme: een aanpak voor iedereen, met aandacht voor wie specifieke noden heeft. In het gezins- en jeugdhulpbeleid betekent dit zorg en ondersteuning voor alle gezinnen, die tegelijk op maat is van kinderen, jongeren en ouders met specifieke ondersteuningsnoden.

Specifieke ondersteuningsnood: kinderen en jongeren die extra ondersteuning nodig hebben om op te groeien. Dit gaat bijvoorbeeld om kinderen en jongeren met een handicap of kinderen en jongeren die opgroeien in een kwetsbare situatie zoals armoede.

9. Eindnoten

ⁱ **VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Artikel 24 'Onderwijs'**: De Staten die Partij zijn erkennen het recht van personen met een handicap op onderwijs. Teneinde dit recht zonder discriminatie en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, waarborgen Staten die Partij zijn een inclusief onderwijssysteem op alle niveaus en voorzieningen voor een leven lang leren en wel met de volgende doelen:

a. de volledige ontwikkeling van het menselijk potentieel en het gevoel van waardigheid en eigenwaarde en de versterking van de eerbiediging van mensenrechten, fundamentele vrijheden en de menselijke diversiteit;

b. de optimale ontwikkeling door personen met een handicap van hun persoonlijkheid, talenten en creativiteit, alsmede hun mentale en fysieke mogelijkheden, naar staat van vermogen;

c. het in staat stellen van personen met een handicap om daadwerkelijk te participeren in een vrije maatschappij.

ⁱⁱ **VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Artikel 19 'Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij'**: De Staten die Partij zijn bij dit Verdrag erkennen het recht van alle personen met een handicap om in de maatschappij te wonen met dezelfde keuzemogelijkheden als anderen en nemen doeltreffende en passende maatregelen om het personen met een handicap gemakkelijker te maken dit recht ten volle uit te oefenen en volledig deel uit te maken van, en te participeren in de maatschappij, onder meer door te waarborgen dat: (...)

b. personen met een handicap toegang hebben tot een reeks van thuis, residentiële en andere maatschappijondersteunende diensten, waaronder persoonlijke assistentie, noodzakelijk om het wonen en de opname in de maatschappij te ondersteunen en isolatie of uitsluiting uit de maatschappij te voorkomen;

ⁱⁱⁱ **Memorie van toelichting over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid**, pagina 11.

ADVIES VAN DE GEGEVENSBESEHERMINGSAUTORITEIT

Autorité de protection des données
Gegevensbeschermingsautoriteit

Advies nr. 01/2024 van 19 januari 2024

Betreft: Een ontwerp van decreet *over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid* (CO-A-2023-529)

Het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna de "Autoriteit"), aanwezig: mevrouw Cédrine Morlière, mevrouw Nathalie Raghenon, mevrouw Juline Deschuyteneer en mevrouw Griet Verhenneman en de heren Yves-Alexandre de Montjoye en Bart Preneel;

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, inzonderheid op artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op artikel 25, lid 3 WOG volgens hetwelk de beslissingen van het Kenniscentrum bij meerderheid van stemmen worden aangenomen;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van mevrouw Hilde Crevits, Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (hierna "de aanvrager"), ontvangen op 21/11/2023;

Gelet op de bijkomende inhoudelijke toelichting, ontvangen op 28/11/2023;

Brengt op 19 januari 2024 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De aanvrager verzoekt om het advies van de Autoriteit aangaande *Hoofdstuk 7. Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid* (artikelen 33 en 34) van een voorontwerp van decreet *over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid* (hierna "het ontwerp van decreet" of "voorontwerp").

Context (en voorgaanden)

2. De Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet licht op p. 3 toe dat een hertekening van het huidige decretaal kader¹ binnen het gezins- en jeugdhulpbeleid zich opdroeg teneinde het faciliteren van een meer geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in Vlaanderen en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, met ruimte voor meer samenwerking en meer sociaal ondernemerschap in functie van een betere zorg en ondersteuning op maat.²

3. Het ontwerp van decreet *"is van toepassing op de samenwerking tussen actoren in het kader van geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid wat betreft de zorg en ondersteuning die zij aanbieden en organiseren voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context."*³

4. Het ontwerp van decreet (artikel 5) identificeert daarbij volgende doelstellingen:

- *"het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor aanstaande ouders, kinders, jongeren, hun gezin en context, met het oog op het kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere;*

¹ Het huidige decretaal kader telt volgende decreten en besluit (zie artikel 3 van het ontwerp van decreet):

- decreet van 30 april 2004 *tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Opgroeien regie*
- decreet van 20 april 2012 *houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters*
- decreet van 12 juli 2013 *betreffende de integrale jeugdhulp*
- decreet van 29 november 2013 *houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning*
- decreet van 3 mei 2019 *houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming van buitenschoolse activiteiten*
- decreet van 7 mei 2004 *tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap;*
- decreet van 5 april 2019 *betreffende de organisatie en ondersteuning van het geestelijke gezondheidsaanbod;*
- decreet van 26 april 2019 *betreffende de organisatie van de eerstelijnszorg, de regionale zorgplatformen en de ondersteuning van de eerstelijnszorgaanbieders;*
- besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2023 *over het Departement Zorg.*

De Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet verduidelijkt dat alle sectorale decreten op zichzelf blijven bestaan (p. 9 Memorie van Toelichting).

² Zie p. 3 van de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet.

³ Zie p. 9 van de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet.

- *het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context*”.

5. De Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet preciseert dat de actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid *"bepaalde (persoons)gegevens kunnen verzamelen, verwerken en uitwisselen, en daarbij ook passende maatregelen nemen ten aanzien van de betrokkenen waarvan zij de informatie delen."*⁴

II. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

A. Rechtsgrond

➤ Algemene principes

6. De Autoriteit wijst erop dat elke verwerking van persoonsgegevens een inmenging vormt in het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, dat is vastgelegd in artikel 8 EVRM en in artikel 22 van de Grondwet. Dit recht is echter niet absoluut. De artikelen 8 EVRM en 22 van de Grondwet sluiten overheidsinmenging in het recht op bescherming van het privéleven (waar ook persoonsgegevens deel van uitmaken) niet uit, maar vereisen dat zij wordt toegestaan door een voldoende precieze wettelijke bepaling, dat zij beantwoordt aan een algemeen maatschappelijk belang en dat zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling⁵. Elke norm die de verwerking van persoonsgegevens regelt (en die van nature een inmenging vormt in het recht op bescherming van persoonsgegevens) moet niet alleen noodzakelijk en evenredig zijn, maar moet ook voldoen aan de eisen van voorspelbaarheid en nauwkeurigheid, zodat de betrokkenen, over wie gegevens worden verwerkt, een duidelijk beeld krijgen van de verwerking van hun gegevens.

7. De verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk is voor de vervulling van een wettelijke verplichting⁶ of voor de uitoefening van een opdracht van algemeen belang of in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag die aan verwerkingsverantwoordelijke is toevertrouwd⁷, moet overeenkomstig artikel 6.3 AVG, gelezen in het licht van overweging 41 van de AVG, worden geregeld door duidelijke en nauwkeurige regelgeving, waarvan de toepassing voor de betrokkenen voorzienbaar moet zijn. Bovendien is het volgens artikel 22 van de Grondwet noodzakelijk dat de "wezenlijke

⁴ Zie p. 34 van de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet.

⁵ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Zie bv. GwH, 4 april 2019, nr. 49/2019 (*"Zij sluiten een overheidsinmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven niet uit, maar vereisen dat zij wordt toegestaan door een voldoende precieze wettelijke bepaling, dat zij beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte in een democratische samenleving en dat zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling"*).

⁶ Art. 6.1.c) van de AVG

⁷ Art. 6.1.e) van de AVG.

elementen" van de gegevensverwerking door middel van een formele wettelijke norm worden vastgesteld. Het gaat hierbij minstens om:

- het (de) precieze en concrete doeleinde(n) van de gegevensverwerkingen;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n) (tenzij dit duidelijk is).

Wanneer de overheidsinmenging evenwel een belangrijke inmenging in de rechten en vrijheden van de betrokkenen vertegenwoordigt, dient de wettelijke norm tevens de volgende (aanvullende) essentiële elementen te omschrijven:

- de (categorieën van) verwerkte persoonsgegevens die ter zake dienend en niet overmatig zijn;
- de (categorieën van) betrokkenen wiens persoonsgegevens worden verwerkt;
- de (categorieën van) bestemmingen van de persoonsgegevens, evenals de omstandigheden waarin en de redenen waarom de gegevens worden verstrekt;
- de maximale bewaartermijn van de geregistreerde persoonsgegevens.
- de eventuele beperking van de verplichtingen en/of rechten vermeld in de artikelen 5, 12 tot 22 en 34 AVG.

8. Voormeld legaliteits- en voorzienbaarheidsbeginsel impliceert echter niet dat voor elke gegevensverwerking een *specifieke* norm moet gelden die uitdrukkelijk alle gegevensbeschermingskwesties in de betrokken context regelt. In bepaalde gevallen kan de voorzienbaarheid van een verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang immers worden gewaarborgd door de norm die deze taak toekent aan de verwerkingsverantwoordelijke en de AVG (in voorkomend geval gelezen in combinatie met andere normen die eveneens van toepassing zijn).

9. Hoewel er geen absolute regel of mathematische formule is om met zekerheid te bepalen wanneer een specifieke norm nodig is om een verwerking van persoonsgegevens te regelen die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang, en om de voorzienbaarheid ervan te waarborgen, stelt de Autoriteit gebruikelijk⁸ dat zulks, in het bijzonder, aangewezen is in volgende situaties:

- *"wanneer het nodig is de voorzienbaarheid van een verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk is voor de vervulling van een publieke taak, beter te waarborgen dan door louter te verwijzen naar de formulering van de norm waarbij de publieke taak wordt toegekend, en specifieke waarborgen moeten worden geboden om de rechten en vrijheden van de betrokkenen te beschermen;*
- *wanneer het noodzakelijk is het bindende karakter van een wettelijke verplichting tot verwerking van persoonsgegevens te verzekeren (artikel 6, lid 1, punt c), van de AVG). In dat*

⁸ Zie hiervoor: Standaardadvies nr. 65/2023 van de Autoriteit van 24 maart 2023 *betreffende de redactie van normatieve teksten* (randnrs. 7 e.v.)

verband wijst de Autoriteit erop dat de norm die de wettelijke verplichting oplegt, enerzijds het concrete doel moet specificeren waarvoor de verplichte gegevensverwerking moet worden uitgevoerd, en anderzijds duidelijk en nauwkeurig moet zijn, zodat de verwerkingsverantwoordelijke in principe geen beoordelingsmarge heeft met betrekking tot de manier waarop de verwerking van persoonsgegevens die nodig is om aan zijn wettelijke verplichting te voldoen, wordt uitgevoerd⁹;

- *wanneer de AVG of de WVG de vaststelling van een dergelijke specifieke norm voor de verwerking van persoonsgegevens oplegt, om bijvoorbeeld te voorzien in specifieke beschermingsmaatregelen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen¹⁰.*"

10. Het voorgaande gaat des te meer op voor het inschrijven in (sectorspecifieke) regelgeving van een afzonderlijk en specifiek Hoofdstuk dat aan de verwerking van persoonsgegevens is gewijd (*in casu* Hoofdstuk 7. *Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid*). Voor gegevensverwerkingen die noodzakelijk zijn voor de vervulling van een taak van algemeen belang, merkt de Autoriteit op dat, voor zover de publieke taken (waarvoor de verwerking van persoonsgegevens nodig is) door de wetgever/decreetgever op zodanige wijze zijn omschreven en afgebakend dat de doeleinden van deze verwerkingen als welbepaald en uitdrukkelijk kunnen worden beschouwd en men zich niet in een van de hierboven beschreven situaties bevindt, het niet systematisch nodig is een specifiek kader voor deze gegevensverwerkingen te bieden. Onder deze voorwaarde kan de AVG immers volstaan om de genoemde gegevensverwerkingen te regelen, met name wanneer er geen specifiek risico voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen bestaat.

➤ Toepassing van deze principes

11. Het ter advies voorliggende ontwerp van decreet bevat een afzonderlijk en specifiek hoofdstuk dat aan de verwerking van persoonsgegevens is gewijd (Hoofdstuk 7. *Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid*). Een dergelijk specifiek hoofdstuk inzake gegevensverwerking kan in bepaalde gevallen contraproductief werken op het vlak van voorzienbaarheid en zelfs eerder afbreuk doen aan de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen (waaronder het principe van minimale gegevensverwerking), inzonderheid in de mate dat dit, zoals *in casu* het geval is, de vorm aanneemt van 'catch all' bepalingen waarin in één bepaling alle mogelijke verwerkingsactiviteiten; in een andere bepaling de verwerkingsverantwoordelijken worden vermeld; in nog een andere alle mogelijke betrokkenen; in weer een andere alle te verwerken

⁹ Werkgroep Artikel 29, advies 06/2014 over het begrip "gerechtvaardigd belang van de voor de verwerking verantwoordelijke" in artikel 7 van Richtlijn 95/46/EG, p. 22. De Autoriteit herinnert eraan dat, ondanks een dergelijk gebrek aan beoordelingsmarge, het hoe dan ook aan de verwerkingsverantwoordelijke is om ervoor te zorgen dat de betrokken verwerking in overeenstemming is met de verplichting in kwestie en met de AVG.

¹⁰ Wanneer bijvoorbeeld een verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van artikel 9 van de AVG of artikel 10 van de AVG via normatieve weg moet worden geregeld, en in dat verband in passende en specifieke maatregelen ter bescherming van de grondrechten en de belangen van de betrokkenen (artikel 9, lid 2, punt g), van de AVG, artikel 10 van de WVG) moet worden voorzien, of wanneer het recht van het publiek op toegang tot officiële documenten en het recht op bescherming van persoonsgegevens met elkaar in overeenstemming moeten worden gebracht (artikel 86 van de AVG)...

(categorieën van) persoonsgegevens worden opgelijst, etc. en dit zonder een duidelijke link te maken tussen deze onderscheiden verwerkingselementen. Een specifiek hoofdstuk voor de verwerking van persoonsgegevens waarbij de betrokkenen en het niet duidelijk is voor de Autoriteit welke gegevens van welke betrokkenen, in welke omstandigheden, voor welke concrete doeleinden zullen worden verwerkt, door welke verwerkingsverantwoordelijke(n), draagt uiteraard geenszins bij aan de voorzienbaarheid van de normatieve tekst en de daarbij omkaderde gegevensverwerkingen¹¹.

12. Voor zover de steller van het ontwerp zou willen vasthouden aan de implementatie van een afzonderlijk specifiek hoofdstuk, gewijd aan de verwerking van persoonsgegevens, zal dit moeten worden herwerkt, waarbij op genuanceerde wijze zal moeten worden uiteengezet welke persoonsgegevens van welke betrokkenen noodzakelijk zijn ter verwezenlijking van welk concreet doeleinde en wie terzake optreedt als verwerkingsverantwoordelijke.

13. Voor de verwerking van persoonsgegevens die niet behoren tot de bijzondere categorieën van persoonsgegevens, steunt het ontwerpdecreet expliciet op artikel 6.1.e) AVG¹². De Autoriteit neemt er akte van.

14. De Autoriteit merkt daarentegen op dat een verwijzing naar een rechtvaardigingsgrond, zoals bedoeld in artikel 9.2 AVG, ontbreekt voor de verwerking van gezondheidsgegevens gevisieerd in het ontwerpdecreet¹³. De verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens, waaronder gegevens over gezondheid, is, volgens artikel 9.1 AVG, namelijk principieel verboden, tenzij de verwerkingsverantwoordelijke zich kan beroepen op één van de rechtvaardigingsgronden van artikel 9.2 AVG. Het ontwerpdecreet moet deze rechtsgrond uitdrukkelijk opnemen. Een mogelijke rechtsgrond zou artikel 9.2.h) AVG kunnen zijn. Dit artikel maakt de verwerking van gezondheidsgegevens mogelijk voor *"[...] het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten of behandelingen dan wel het beheren van gezondheidszorgstelsels en -diensten of sociale stelsels en diensten [...]"*. In dit geval moeten de gezondheidsgegevens verwerkt worden *"door of onder de verantwoordelijkheid van een beroepsbeoefenaar die [...] aan het beroepsgeheim is gebonden, of door een andere persoon die [...] tot geheimhouding is gehouden"*¹⁴. De verwerkingsverantwoordelijken (zie verder randnrs. 46-49) moeten er bijgevolg voor zorgen dat de personen die toegang hebben tot de persoonsgegevens door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele

¹¹ Zie in dit kader ook Werkgroep Artikel 29, advies inzake transparantie overeenkomstig Verordening EU 2016/679, p. 8 waarin het volgende is bepaald: "De informatie moet concreet en definitief zijn; ze mag niet in abstracte of ambivalente termen worden geformuleerd of ruimte laten voor verschillende interpretaties."

¹² Artikel 33, §3, ontwerp van decreet.

¹³ Zoals aangegeven in het adviesaanvraagformulier door de aanvrager. Artikel 33, §2, eerste lid, 3° ontwerp van decreet viseert de verwerking van *"gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject, waaronder de ontvangen zorg en ondersteuning, en de begin- en einddatum van de ontvangen zorg en ondersteuning."*

¹⁴ Artikel 9, lid 3 AVG.

bepalingen ertoe gehouden zijn het vertrouwelijk karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen¹⁵.

15. Tot slot wijst de Autoriteit op de bijkomende vereisten voor de verwerking van gezondheidsgegevens die voortvloeien uit artikel 9 van de wet van 30 juli 2018¹⁶.

16. De Autoriteit merkt tevens op dat het ontwerp van decreet, namelijk in artikel 33, §4, tweede lid, een verwijzing bevat naar artikel 10 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafrechtelijke inbreuken of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen). Na bevraging terzake licht de aanvrager echter toe wat volgt: *"Het klopt niet dat persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafrechtelijke inbreuken of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen worden gevisieerd. We zouden i.p.v. artikel 10 van de wet van 30 juli 2018 willen verwijzen naar artikel 9 van dezelfde wet."* De Autoriteit neemt nota van deze schrapping.

17. De Autoriteit stelt vast dat er sprake is van een belangrijke inmenging in de rechten en vrijheden van de betrokkenen. Dit gelet op de te verwerken persoonsgegevens, waaronder inbegrepen een grootschalige verwerking van het rijksregisternummer en gezondheidsgegevens, van kwetsbare personen, de uitgebreide voorzieningen inzake gegevensuitwisseling en het feit dat gegevens worden gekoppeld uit verschillende bronnen. Het is aldus noodzakelijk dat ook de aanvullende essentiële elementen (cf. *supra* randnummer 7) vastgesteld worden in een formele wettelijke norm.

18. Bijkomend, aangezien de ingevolge het ontwerp van decreet omkaderde gegevensregistraties gepaard gaan met een grootschalige verwerking van een bijzondere categorie van persoonsgegevens¹⁷, nl. gegevens over gezondheid, is/zijn de verwerkingsverantwoordelijke(n), krachtens artikel 35.3 van de AVG verplicht om vóór de verwerking een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uit te voeren¹⁸.

¹⁵ Artikel 9, 3° van de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens*.

¹⁶ In artikel 33, §4, tweede lid ontwerp van decreet wordt ook verwezen naar Artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* verwezen, namelijk: *"De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid nemen passende maatregelen ter beveiliging van de persoonsgegevens, conform de beveiliging van de verwerking, vermeld in artikel 32 van de algemene verordening gegevensbescherming. In voorkomend geval worden de bepalingen, vermeld in artikel 9 [...] van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, toegepast."* De Autoriteit neemt er akte van.

¹⁷ Zoals aangegeven in het adviesaanvraagformulier door de aanvrager.

¹⁸ In het adviesaanvraagformulier geeft de aanvrager aan dat de verwerkingen niet werden onderworpen aan een gegevensbeschermingseffectbeoordeling.

B. Verwerkingsdoeleinden

19. Volgens artikel 5.1.b) AVG is de verwerking van persoonsgegevens enkel toegestaan voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden.

20. Artikel 33 van het ontwerp van decreet binnen Hoofdstuk 7 (Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid) verwijst naar de *"de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 12"*.

21. Artikel 5 van het ontwerp van decreet maakt melding van de volgende strategische verwerkingsdoeleinden in hoofde van de actoren¹⁹ binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid:

1° "het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, met het oog op het kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere;

2° het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context."

Deze strategische doelstellingen worden verfijnd in operationele doelstellingen, met name in de artikelen 6 tot en met 12 van het ontwerp van decreet.

22. De Memorie van Toelichting²⁰ verduidelijkt dat de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid vanuit hun eigen krachten en mogelijkheden dienen bij te dragen aan het realiseren van deze doelstellingen.

23. De Autoriteit is van oordeel dat een samenlezing van voormeld artikel 33 met, in het bijzonder, de bepalingen uit artikel 5 en 6 tot en met 12 van het ontwerp van decreet -waar de bovenvermelde strategische doelstellingen verder worden verfijnd in operationele doelstellingen- toelaat een duidelijk zicht te krijgen op de te verwezenlijken doeleinden inzake het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Deze kunnen dienvolgens worden beschouwd als welbepaalde en uitdrukkelijk omschreven doeleinden, zoals vereist ingevolge artikel 5.1.b) AVG.

C. Proportionaliteit

24. Artikel 5.1.c) AVG bepaalt dat de verwerking van persoonsgegevens beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt ("minimale gegevensverwerking").

¹⁹ Artikel 2, 1° van het ontwerp van decreet definieert 'actor' als volgt: *"elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg of ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context organiseert of aanbiedt."* De memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet preciseert dat het ook om een voorziening of organisatie kan gaan.

²⁰ Zie p. 12 van de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet.

25. Artikel 33, §2, eerste lid van het ontwerp van decreet bepaalt de categorieën van persoonsgegevens die worden geïdëntificeerd, namelijk:

- 1° *"identificatie- en contactgegevens, waaronder het rijksregisternummer;*
- 2° *leeftijd en geslacht;*
- 3° *gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject, waaronder de ontvangen zorg en ondersteuning, en de begin- en einddatum van de zorg en ondersteuning."*

26. Artikel 33, §2, tweede lid van het ontwerp van decreet bepaalt de categorieën van betrokkenen: *"De personen van wie de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, kunnen worden verwerkt, zijn aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context."*

27. **Ten eerste**, merkt de Autoriteit op dat het ontwerp van decreet zich uitdrukkelijk beperkt tot twee verwerkingsactiviteiten, namelijk:

- 1° *"het delen van persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid, op voorwaarde dat de betrokkene instemt met het delen van de persoonsgegevens;*
- 2° *het registreren van de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, die worden gedeeld in het eigen dossier."*²¹

➤ Eerste verwerkingsactiviteit: delen van persoonsgegevens

28. Het ontwerp van decreet voegt het volgende toe: *"Als geanonimiseerde gegevens volstaan, worden de gegevens alleen in die vorm bezorgd. Als dat noodzakelijk is, kunnen gegevens ook in gepseudonimiseerde vorm worden verwerkt conform de algemene verordening gegevensbescherming en artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens."*²²

29. Na bevraging terzake licht de aanvrager echter toe dat *"ook ruwe persoonsgegevens gedeeld kunnen worden mits toestemming van de betrokkene"*. De Autoriteit wijst op het feit dat het aangewezen is om dit te verduidelijken in de tekst van artikel 33 van het voorontwerp en dat het principe van minimale gegevensverwerking onder de loep moet worden genomen.

30. In het verband met de anonimiseringsoperatie herhaalt de Autoriteit dat de identificatie van een persoon niet enkel slaat op de mogelijkheid om zijn naam en/of adres te achterhalen maar eveneens op de mogelijkheid om hem te identificeren via een proces van individualisering, correlatie of gevolgtrekking.

²¹ Artikel 33, §2, derde lid ontwerp van decreet.

²² Artikel 33, §2, vierde lid ontwerp van decreet.

31. Om garanties te bieden voor de kwaliteit van de anonimisering en pseudonomisering van de persoonsgegevens die afkomstig zijn van verschillende bronnen (*a priori*, voor zover de Autoriteit dit heeft begrepen, de verschillende actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid), is het belangrijk dat alle actoren een methode hanteren die kwaliteitsvol en actueel is (conform aan de huidige stand van de techniek terzake). In dit verband verwijst de Autoriteit naar:

- het advies 05/2014 van de Werkgroep «artikel 29» over gegevensbescherming, voorganger van het Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB), over de anonimiseringstechnieken²³;
- de verslagen van het Europees Agentschap voor Cyberbeveiliging betreffende technieken en goede praktijken voor pseudonomisering²⁴.

32. De draagwijdte van de uitwisseling van persoonsgegevens tussen de actoren van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid is voor de Autoriteit onduidelijk. Het ontwerp van decreet roept een aantal nieuwe gegevensstromen (van en naar een actor binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid) in het leven, maar bepaalt niet duidelijk welke categorieën van gegevens van welke betrokkene(n) voor welke doeleinden zouden worden uitgewisseld. Bovendien is de definitie van het begrip "actor"²⁵ uitermate breed waardoor het ontwerpdecreet niet toelaat om duidelijk af te bakenen welke actoren welke persoonsgegevens en in welke vorm (geanonimiseerd, gepseudonimiseerd of ruwe persoonsgegevens) zullen uitwisselen.

33. Na bevraging, licht de aanvrager toe dat *"[h]et [hier] gaat om de gegevensuitwisseling binnen de netwerken die naar voor worden geschoven in het ontwerp van decreet, zoals de netwerken 1G1P, OverKopnetwerken en netwerken geblokkeerde ontwikkelingstrajecten. Hier kan het soms noodzakelijk zijn in functie van de doelstellingen binnen het zorg- en ondersteuningstraject om bepaalde gegevens te delen tussen (vandaag intersectoraal georganiseerde) partners van dat netwerk (vb. tussen een CAW en een jeugdverlener of jongerenwerker)."*

34. Terzake beveelt de Autoriteit aan om uitdrukkelijk te preciseren onder welke voorwaarden, welke persoonsgegevens, in welke vorm, tussen welke instanties, ter verwezenlijking van (welke van) hun taken van algemeen belang, kunnen worden gedeeld en dit met inachtneming van de beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid.

²³ Dit advies is beschikbaar op volgend adres: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp216_nl.pdf

²⁴ ENISA: <https://www.enisa.europa.eu/publications/data-pseudonymisation-advanced-techniques-and-use-cases> en <https://www.enisa.europa.eu/news/enisa-news/enisa-proposes-best-practices-and-techniques-for-pseudonymisation>.

²⁵ In artikel 2, 1° van het ontwerp van decreet wordt het begrip actor gedefinieerd als volgt: "elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg of ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context organiseert of aanbiedt;"

➤ Tweede verwerkingsactiviteit: registreren van persoonsgegevens in het eigen dossier

35. Na bevraging licht de aanvrager toe wat onder 'registreren van persoonsgegevens in het eigen dossier' dient te worden verstaan; namelijk *"het ontsluiten van gegevens in een dossier voor teamgenoten die deel uitmaken van het zorg- of hulpverlenend team"*.

De Autoriteit wijst er op dat het aangewezen is deze toelichting minstens op te nemen in de Memorie van toelichting bij het voorontwerp, dan wel zulks te verduidelijken in de tekst van artikel 33 van het voorontwerp.

36. **Ten tweede**, stelt de Autoriteit vast dat bepaalde van de in artikel 33 opgesomde categorieën van persoonsgegevens niet voldoende precies worden omschreven en bijgevolg te vaag zijn. Zo rijst bijvoorbeeld de vraag wat dient te worden verstaan onder "identificatiegegevens" (artikel 33, §2, 1° voorontwerp) en onder "gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject" (artikel 33, §2, 3° voorontwerp).

37. Wat betreft de identificatie- en contactgegevens, zoals vernoemd in artikel 33, §2, 1° ontwerp van decreet, stelt de aanvrager, na een verzoek om bijkomende toelichting, dat het (naast het Rijksregisternummer²⁶) gaat over *"naam en achternaam, thuisadres, e-mailadres, leeftijd en relatie tot het betrokken kind/jongere"*. Wat betreft de "gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject" (artikel 33, §2, 3°), verduidelijkt de aanvrager dat het gaat over de *"aanvangsdatum en stopzettingsdatum van het zorg- en ondersteuningstraject, betrokken persoon of instantie die zorg of ondersteuning biedt²⁷, inhoudelijke verslagen met betrekking tot het zorg- en ondersteuningstraject"*.

38. De Autoriteit neemt akte van deze bijkomende toelichting. De Autoriteit stelt zich echter de vraag of de gegevens 'leeftijd' en 'relatie tot het betrokken kind/jongere' tot de categorie van persoonsgegevens van identificatie- en contactgegevens behoren. Met het oog op de transparantie en voorzienbaarheid ten aanzien van de betrokkenen, verdient het aanbeveling de identificatiegegevens (namelijk naam, voornaam en rijksregisternummer) en de gegevens 'leeftijd' en 'relatie tot het betrokken kind/jongere' in artikel 33 van het ontwerp van decreet te preciseren en om te voorzien in

²⁶ De Autoriteit wijst erop dat de verwerking van het Rijksregisternummer strikt geregeld wordt door artikel 8 van de wet van 8 augustus 1983 *tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen*. Het gebruik van het Rijksregisternummer is niet toegelaten zonder voorafgaandelijke machtiging, hetzij door de minister van Binnenlandse Zaken, hetzij door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie. De Autoriteit herinnert er in dit verband aan dat unieke identificatienummers een bijzondere bescherming genieten. Artikel 87 AVG voorziet dat de lidstaten die een nationaal identificatienummer vaststellen, er moeten over waken dat dit alleen wordt gebruikt met passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkene.

²⁷ De Autoriteit bemerkt dat er bijgevolg ook gegevens worden verwerkt van bijvoorbeeld zorgverleners, jeugdhulpverleners, jongerenwerkers, ... De Autoriteit merkt op dat deze categorie van betrokkenen, wiens persoonsgegevens zullen worden verwerkt, nog niet werd vermeld in de Memorie van Toelichting noch in het ontwerp van decreet. Artikel 33, §2, tweede lid van het ontwerp van decreet bepaalt namelijk enkel de volgende categorieën van betrokkenen: *"De personen van wie de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, kunnen worden verwerkt, zijn aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context."* Dit dient te worden verduidelijkt.

een nadere beschrijving van het doel waarvoor het Rijkregisternummer zal worden gebruikt (gebeurlijk in de Memorie van Toelichting).

39. **Ten derde**, herneemt de Autoriteit dat –zoals reeds hiervoor aangehaald bij de voorafgaande opmerkingen– niet wordt gepreciseerd welke (categorieën van) persoonsgegevens van welke (categorieën van) betrokkenen zullen worden verwerkt en voor welke doeleinden. De diverse bepalingen onder Hoofdstuk 7 bevatten een opsomming van elk van de wezenlijke elementen van de diverse verwerkingen van persoonsgegevens waartoe de toepassing van het decreet aanleiding kan geven, doch zonder deze aan elkaar te linken en te preciseren welke elementen van toepassing zijn op welke verwerkingsactiviteit.

40. Bijgevolg kunnen de door het voorontwerp omkaderde verwerkingen van persoonsgegevens niet als voldoende voorzienbaar worden beschouwd ten aanzien van de betrokkenen. In het voorontwerp wordt bijvoorbeeld niet duidelijk onderscheiden welke van de opgesomde persoonsgegevens worden geregistreerd van de aanstaande ouders, of jongeren, of kinderen, of hun gezin en context in welk "eigen dossier" of welke persoonsgegevens van welke betrokkene(n) worden gedeeld met welke actor in welke vorm.

41. De stellers van het ontwerp van decreet hebben de volgende keuze:

- ofwel herschrijven ze deze bepaling door de categorieën van betrokkenen én de categorieën van persoonsgegevens die worden verwerkt uitdrukkelijk te koppelen aan de concrete taak van algemeen belang/doelstelling waarvoor de verwerking van geïdentificeerde categorieën van gegevens noodzakelijk is en er daarbij voor te zorgen dat het aantal betrokkenen tot een minimum wordt beperkt;
- ofwel schrappen ze deze bepaling, met dien verstande dat de bepalingen van het ontwerp van decreet die de voorwaarden voor de uitvoering van de taken van algemeen belang bepalen, de nodige voorspelbaarheid moeten bieden met betrekking tot de categorieën van betrokkenen én de categorieën van te verwerken gegevens.

D. Bewaartermijn van de persoonsgegevens

42. Krachtens artikel 5.1.e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

43. Artikel 33, § 5, van het ontwerp van decreet stipuleert: *"De persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, worden niet langer bewaard dan noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, en worden gewist of vernietigd zodra de*

bewaring niet langer noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid.

De persoonsgegevens worden maximaal bewaard tot de betrokkene de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt. Bij het afsluiten van het dossier wordt de betrokkene op de hoogte gebracht van de voormelde maximale bewaringstermijn."

44. **Ten eerste**, een bepaling die stelt dat persoonsgegevens "niet langer te bewaren dan noodzakelijk", parafraseert enkel het principe van 'opslagbeperking' zoals dit voortvloeit uit artikel 5.1, e) van de AVG. Ze biedt geen juridische meerwaarde en wordt beter geschrapt.

45. **Ten tweede**, merkt de Autoriteit op dat het tweede lid van deze bepaling onduidelijkheid kan scheppen voor de betrokken personen.

Na bevraging van de aanvrager omtrent de bewaartermijn, wordt het volgende verduidelijkt: "Deze termijn [namelijk de bewaring van persoonsgegevens tot de betrokkene de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt] geldt enkel voor de betrokken kinderen en jongeren waarvan de persoonsgegevens worden verwerkt." De aanvrager licht tevens toe dat de bewaartermijn wat betreft de gegevens van de aanstaande ouders, het gezin en context wordt gekoppeld aan het dossier van het kind of jongere: "We koppelen hier dan dezelfde bewaartermijn aan als tot wanneer het betrokken kind of jongere de leeftijd van vijftig jaar bereikt heeft. De bewaartermijn – tot 35 jaar – sluit aan bij de bewaartermijn die nu al gehanteerd wordt voor dossier van voorzieningen jeugdhulp, maar ook voor dossiers bij de toegangspoort, sociale dienst en het ondersteuningscentrum jeugdzorg." De Autoriteit neemt hier akte van. Dit essentieel element dient niettemin op afdoende duidelijke wijze te blijken uit de Memorie van Toelichting bij het voorontwerp, dan wel uit de formele wettelijke norm. Deze bewaartermijn roept geen verdere vragen op.

E. Verwerkingsverantwoordelijken

46. Artikel 4.7) AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de verwerkingsverantwoordelijke diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.

47. De aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n) in de regelgeving moet in overeenstemming zijn met de rol die deze actor(en) in de praktijk spe(e)l(t)(en) en met de zeggenschap die hij heeft (of zij hebben) over welke essentiële middelen voor de verwerking worden ingezet. Anders oordelen, zou niet alleen in strijd zijn met de letter van de tekst van de AVG, maar zou ook de doelstelling van de AVG om een consistent en hoog beschermingsniveau voor natuurlijke personen te waarborgen in gevaar kunnen brengen.

48. Artikel 33, §4, van het ontwerp van decreet preciseert terzake het volgende: *"De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid treden elk individueel op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2."*

49. De Autoriteit neemt akte van voormelde aanduiding. Ze roept geen bijzondere bedenkingen op.

OM DEZE REDENEN

de Autoriteit,

is van oordeel dat volgende aanpassingen zich opdringen in het ontwerp van decreet:

- Verduidelijking rechtsgrond voor de verwerking van gezondheidsgegevens (zie randnr. 14);
- Schrapping verwijzing naar artikel 10 wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (zie randnr. 16);
- Uitdrukkelijke precisering onder welke voorwaarden, welke persoonsgegevens, in welke vorm, tussen welke instanties, ter verwezenlijking van (welke van) hun taken van algemeen belang, kunnen worden gedeeld (zie randnr. 34);
- Verduidelijking (gebeurlijk in de Memorie van toelichting) bij de zeer ruim en weinig precies beschreven gegevenscategorieën: identificatie- en contactgegevens, gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject (zie randnrs. 37 en 38);
- Herschrijving of schrapping van de bepaling waarin alle categorieën van betrokkenen en alle categorieën van te verwerken persoonsgegevens ongenueanceerd worden opgesomd (zie randnr. 41);
- Schrapping van artikel 33, §5, eerste lid bij gebrek aan juridische meerwaarde (zie randnr. 44);
- Verduidelijking van de maximale bewaartermijn(en) voor alle categorieën van betrokkenen of criteria die toelaten deze te berekenen (zie randnr. 45);

Voor het Kenniscentrum,
Cédrine Morlière, Directeur

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE afdeling Wetgeving

advies 75.435/16
van 4 april 2024

over

een voorontwerp van decreet ‘over de organisatie van een
geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid’

Op 23 januari 2024 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet ‘over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid’.

Het voorontwerp is door de zestiende kamer onderzocht op 19 maart 2024. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, wnd. kamervoorzitter, Toon MOONEN en Tim CORTHAUT, staatsraden, Johan PUT, assessor, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Peter SCHOLLEN, adjunct-auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 4 april 2024.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe om een aantal bepalingen aan te nemen over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid en om een wijziging aan te brengen in het decreet van 12 juli 2013 ‘betreffende de integrale jeugdhulp’ (hierna: Decreet Integrale Jeugdhulp).

Hoofdstuk 1 “Algemene bepalingen” bevat een artikel met definities (artikel 2). Hierin wordt, onder andere, het ‘geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid’ omschreven als “het geheel van integrale, systematische en samenhangende beleidsmaatregelen van geïntegreerde zorg en ondersteuning die steunen op deskundigheid, strategische aanpak en participatie en die een waarneembaar effect beogen op [...] het gezins- en jeugdhulpbeleid”.²

In hoofdstuk 2 “Toepassingsgebied, missie en doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid” wordt in een eerste afdeling omschreven op welke samenwerkingen het decreet van toepassing is en welke organisaties verder nog betrokken kunnen worden in het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (artikel 3). Vervolgens zijn er afdelingen over de missie (artikel 4), de strategische doelstellingen (artikel 5) en de operationele doelstellingen (artikelen 6 tot 13) van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

Hoofdstuk 3 “Principes binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid” omschrijft een aantal principes die de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid moeten hanteren in de organisatie van zorg en ondersteuning, in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- en buitenland. Het gaat onder meer over proactief handelen, inzetten op fysieke en relationele nabijheid van zorg en ondersteuning en outreachend, generalistisch, politiserend en impactgedreven werken (artikelen 14 tot 23).

Hoofdstuk 4 “Samenwerking en netwerkvorming binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid” (artikelen 24 tot 29) bevat onder meer een rechtsgrond voor de Vlaamse Regering om netwerken te erkennen en te financieren om specifieke opdrachten binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te realiseren. Hoofdstuk 5 “Innovatie en experimenteerruimte binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid” bevat een rechtsgrond voor de Vlaamse Regering om met het oog op het verwezenlijken van de doelstellingen van het geïntegreerd gezins- en

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Artikel 2, 7°, van het voorontwerp. Op de plaats van de vierkante haakjes staat in de tekst van het voorontwerp een overbodig lidwoord “de”.

jeugdhulpbeleid ‘proeftuinen’ te installeren, waarin vernieuwende ideeën in een regelluw kader kunnen worden uitgeprobeerd en die inzichten en beleidsaanbevelingen zouden moeten opleveren (zie artikel 30), en om subsidies toe te kennen voor innovatieve projecten op het vlak van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (artikel 31).

In hoofdstuk 6 “Monitoring en evaluatie van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid” wordt de monitoring van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid opgedragen aan het agentschap Opgroeien, het Departement Zorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (artikel 32). Hoofdstuk 7 “Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid” bevat regels over het delen van persoonsgegevens door de actoren van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in het kader van hun samenwerking (artikelen 33 en 34). In hoofdstuk 8 “Toezicht” wordt aan de Vlaamse Regering opgedragen het toezicht op de naleving van de bepalingen van het decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan te organiseren (artikel 35).

Hoofdstuk 9 “Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp” strekt ertoe een artikel 75/2 in te voegen in het Decreet Integrale Jeugdhulp met daarin een afwijking voor hulp-, zorg- en dienstverleners op hun beroepsgeheim of geheimhoudingsplicht om het delen van basisgegevens over de eventueel reeds bestaande hulp-, zorg- of dienstverlening aan de ouders of opvoedingsverantwoordelijken van een minderjarige aan de Sociale Dienst Jeugdrechtbank mogelijk te maken (artikel 36).

In hoofdstuk 10 “Slotbepalingen” wordt voorzien in een verplichting tot evaluatie door de Vlaamse Regering van de uitvoering van het aan te nemen decreet (artikel 37) en in de inwerkingtreding ervan (artikel 38).

ALGEMENE OPMERKINGEN

A. Het formuleren van beleidsprincipes in regelgeving

3.1. Uit de memorie van toelichting blijkt dat het oorspronkelijke opzet was om over te gaan tot een integratie van het decreet van 29 november 2013 ‘houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning’ (hierna: Decreet Preventieve Gezinsondersteuning) en het Decreet Integrale Jeugdhulp, met het oog op het realiseren van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Gezien de timing en complexiteit van die oefening werd het echter haalbaar noch wenselijk geacht om reeds in deze legislatuur de bestaande decreten op te heffen. Het huidige voorontwerp vormt volgens de memorie van toelichting dan ook een tussenstap binnen een langetermijndoelstelling, namelijk de totstandkoming van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid.

3.2. Bij die werkwijze geldt als algemene opmerking dat regelgevende teksten normalerwijs niet dienen als tussenstap van een onafgewerkt beleidsproject.³

Bovendien horen in een normatieve tekst geen niet-normatieve bepalingen thuis, zoals bepalingen waarin de doelstelling van de regeling wordt omschreven, beleidsverklaringen of bepalingen met een louter programmatorische draagwijdte waarbij de rechtsorde niet wordt gewijzigd. Het weergeven van de visie waarin een decretale regeling kadert of het omschrijven van de doelstelling van een dergelijke regeling behoort in de memorie van toelichting te worden opgenomen.⁴ Het opnemen van bepalingen met een zeer algemene en vage formulering dreigt rechtsonzekerheid te doen ontstaan en kan zelfs aanleiding geven tot niet-bedoelde toepassingen.⁵

3.3. De stellers van het voorontwerp zouden er bijgevolg goed aan doen het voorontwerp, en in het bijzonder hoofdstuk 2, afdelingen 2 tot 4, en hoofdstuk 3, op dat vlak aan een grondig bijkomend onderzoek te onderwerpen. Een aantal bepalingen daarvan is wel als normatief te beschouwen (bijvoorbeeld de artikelen 12 en 13 met betrekking tot trajectondersteuning en bijschakeling), maar de meeste bepalingen zijn louter principieel of alleszins vaag verwoord (wat tot uiting komt in het gebruik van werkwoorden als ‘zich inspannen om’, ‘aandacht hebben voor’, ‘inzetten op’ of ‘politiserend handelen’). Dergelijke bepalingen zijn hetzij te vervangen door duidelijkere bepalingen met een beter omschreven normatieve inhoud, hetzij te schrappen en te vervangen door een uiteenzetting in de memorie van toelichting.

B. Toepassingsgebied en verhouding tot bestaande regelgeving

4.1. Volgens artikel 3 van het voorontwerp is het aan te nemen decreet enkel van toepassing op de samenwerking tussen verschillende actoren binnen de gezins- en jeugdhulp, en tussen die actoren en organisaties in verwante sectoren. Die beperkte omschrijving van het toepassingsgebied past binnen de benadering van het voorontwerp als een tussenstap: het regelt niet de integratie van de gezins- en jeugdhulp als zodanig, maar enkel de samenwerking tussen de verschillende bestaande instanties, die elk onderworpen blijven aan hun eigen sectorregelgeving. In dat opzicht regelt bijvoorbeeld ook artikel 33 van het voorontwerp niet de gegevensverwerking door deze verschillende actoren in het algemeen,⁶ maar enkel de gegevensdeling “in het kader van hun samenwerking” (artikel 33, § 2), en wordt de mogelijkheid gecreëerd om netwerken van verschillende actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid te erkennen en te financieren (artikelen 26 tot 29).

³ Vgl. adv.RvS 65.953/3 van 9 mei 2019 over een ontwerp dat heeft geleid tot het besluit van de Vlaamse Regering van 24 mei 2019 ‘over de bouwstenen voor de uitwerking van een persoonsvolgend budget voor niet rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning voor minderjarige personen met een handicap’, opmerking 5.2.

⁴ Adv.RvS 53.118/3 van 26 april 2013 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het Vlaams decreet van 29 november 2013 ‘houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning’, opmerking 5.

⁵ Adv.RvS 52.548/3 van 24 januari 2013 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het Decreet Integrale Jeugdhulp, opmerking 6.

⁶ Die wordt voor hun basistaken immers reeds geregeld in de sectorregelgeving, bijvoorbeeld in hoofdstuk 13 “Omgaan met persoonsgegevens in de jeugdhulp” van het Decreet Integrale Jeugdhulp.

4.2. In het bijzonder hoofdstukken 2 en 3 van het voorontwerp over de missie en doelstellingen van, en de principes binnen, het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid formuleren evenwel reeds de doelstellingen en werkingsprincipes van het op lange termijn beoogde geïntegreerde gezins- en jeugdhulpbeleid. Hoewel de memorie van toelichting benadrukt dat het “uitdrukkelijk niet de verwachting [is] dat alle actoren die zorg of ondersteuning organiseren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid op elk moment alle doelstellingen verwezenlijken” en een aantal bepalingen ook geformuleerd zijn in een programmatorische of beperkte zin door bijvoorbeeld het omschrijven van een missie (artikel 4) of door te bepalen dat de Vlaamse overheid de organisatie van een geïntegreerd beleid “beoogt” (artikel 5), dat de actoren binnen het geïntegreerd beleid zich “engageren” of “inspannen” (artikelen 6 en 9) of dat principes door deze actoren worden gehanteerd “in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners” (artikel 14), bevatten deze hoofdstukken ook verschillende bepalingen waarvan de formulering een verplichting suggereert voor alle actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, bijvoorbeeld door te bepalen dat de actoren op een bepaalde manier “handelen”, “inzetten op” of “werken” (artikelen 15 tot 21), of ergens “voor zorgen” (artikelen 8 en 10).

De vraag rijst hoe die bepalingen zich verhouden tot de in de bestaande sectorregulering opgenomen missie en doelstellingen van verschillende actoren in het gezins- en jeugdhulpbeleid,⁷ en hoe de betrokken actoren kunnen weten wanneer zij welke van de in het voorontwerp omschreven doelstellingen en principes moeten realiseren en hanteren, nu zij dat niet allemaal voor alles moeten doen.⁸ Voor zover die bepalingen behouden blijven (zie opmerking 3.3), zou de verhouding tussen die bepalingen en de bestaande regulering moeten worden verduidelijkt.

5. In verschillende bepalingen van het voorontwerp worden de organisaties waarop zij van toepassing zijn omschreven als “actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid”. Een ‘actor’ wordt in artikel 2, 1°, evenwel niet omschreven als een beleidsmaker, maar als een “natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg of ondersteuning voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context organiseert of aanbiedt”. Ook uit de formulering van artikel 3, over het toepassingsgebied van het aan te nemen decreet, lijkt te volgen dat ‘actoren’ instanties zijn die actief zijn in zorg en ondersteuning in de daar opgesomde (regulering over) sectoren. Het is daarom wenselijk de definitie van ‘actoren’, de omschrijving van het toepassingsgebied in artikel 3

⁷ Bijvoorbeeld hoofdstuk III “Missie en taken” van het decreet van 30 april 2004 ‘tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Opgroeien regie’ (hierna: Decreet Agentschap Opgroeien), waarin dat agentschap onder meer tot taak krijgt “het voeren van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid”, zoals nader bepaald in artikel 5, § 2, 1°, van dat decreet; afdeling 2 “Doelstellingen en beginselen” van hoofdstuk 1 van het decreet van 20 april 2012 ‘houdende de organisatie van kinderopvang van baby’s en peuters’; hoofdstuk 3 “Missie en principes van de integrale jeugdhulp”, hoofdstuk 4 “Doelstellingen van de integrale jeugdhulp” en hoofdstuk 5 “Vermaatschappelijking van de jeugdhulpverlening” van het Decreet Integrale Jeugdhulp; afdeling 2 “Doelstellingen en principes van de preventieve gezinsondersteuning” van het Decreet Preventieve Gezinsondersteuning.

⁸ In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat wat in verband met de doelstellingen werd benadrukt over de verwachtingen ten aanzien van actoren uit het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (met name dat uitdrukkelijk niet verwacht wordt dat alle actoren op elk moment alle doelstellingen verwezenlijken), ook geldt in verband met de principes.

en de het gebruik van het begrip ‘actoren’ in de rest van het voorontwerp te verduidelijken en op elkaar af te stemmen.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

6. De in punt 2° van artikel 2 van het voorontwerp opgenomen definitie van het begrip ‘beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin’ kan worden weggelaten, nu dat begrip niet wordt gebruikt in het voorontwerp.

7. Aan de gemachtigde werd gevraagd hoe de in punt 3° van artikel 2 van het voorontwerp opgenomen definitie van het begrip ‘bijschakelen’ zich verhoudt tot artikel 13, tweede lid, dat aanvangt met “Onder het bijschakelen van expertise, vermeld in het eerste lid, wordt verstaan dat:”⁹ en dus ook een omschrijving van dat begrip lijkt te geven. De gemachtigde antwoordde als volgt:

“Het eerste lid van artikel 13 van het voorontwerp omvat een beschrijving van wat ‘bijschakelen’ is en herhaalt voor een groot stuk datgene wat in de definitie in punt 3° van artikel 2 werd opgenomen, zij het in een lichtelijk andere bewoording. Het tweede lid van artikel 13 omvat een aantal voorwaarden waaraan voldaan moet zijn in het kader van het bijschakelen van expertise.

De overlap en incoherentie tussen punt 3° van artikel 2 en artikel 13 zou gecorrigeerd kunnen worden door de definitie in artikel 2 te herschrijven zodat de definitie overeenkomt met wat in artikel 13 opgenomen werd; of door artikel 13 zodanig te herschrijven om ervoor te zorgen dat de definitie niet onnodig hernomen wordt in dit artikel en dat dit artikel enkel de voorwaarden omvat om van ‘bijschakelen’ te kunnen spreken. Een andere mogelijkheid is om de definitie in punt 3° van artikel 2 weg te laten en het concept ‘bijschakelen’ volledig uit te werken in artikel 13.”

Zoals de gemachtigde aangeeft, bestaat er tussen beide omschrijvingen een overlap en incoherentie die dient te worden weggewerkt en zijn er verschillende manieren waarop dat kan gebeuren. Al naargelang de andere wijzigingen die zij in het voorontwerp zullen aanbrengen, kunnen de stellers van het voorontwerp inschatten welke methode het meest aangewezen is.

8. Het komt de Raad van State voor dat de definitie van ‘geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid’ in punt 7° van artikel 2 van het voorontwerp het best wordt afgestemd met de terminologie en definitie van ‘jeugd- en gezinsbeleid’ uit artikel 2, 8°, van het Decreet Agentschap Opgroeien.

9. In het voorontwerp wordt het begrip ‘geïntegreerde zorg en ondersteuning’ dat wordt omschreven in het punt 8° van artikel 2 enkel gebruikt in de definitie van het begrip ‘geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid’ in punt 7°. Rekening houdend met de vorige opmerking zou punt 8° dus op het eerste gezicht kunnen worden weggelaten. In zoverre het voorontwerp in

⁹ Het begrip ‘bijschakelen’ komt in het eerste lid van artikel 13 van het voorontwerp echter niet voor.

het licht van de algemene opmerkingen wordt herwerkt, houdt het mogelijk toch zijn relevantie, vermits de actoren uit artikel 3 normaliter zullen samenwerken met het oog op het verstrekken van geïntegreerde zorg en ondersteuning.

10. De gemachtigde bevestigde dat de omschrijving van ‘preventie’ in punt 10° van artikel 2 van het voorontwerp en ‘traject’ in punt 13° grotendeels overeenstemmen met de gebruikelijke betekenis ervan. Tenzij daaraan een bijkomende betekenis zou moeten worden gegeven, is het niet nodig die begrippen te definiëren.¹⁰⁻¹¹

Artikel 3

11. Het toepassingsgebied van het aan te nemen decreet wordt gekoppeld aan een opsomming van regelgevingen. Wat een aantal sectoren betreft, zoals pleegzorg, gerechtelijke jeugdhulp¹² en jeugddelinquentie, verdient het aanbeveling het toepassingsgebied van het decreet te verduidelijken.

Artikel 12

12. Artikel 12 van het voorontwerp voorziet in ondersteuning van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context door een ‘trajectondersteuner’. Hoewel de regeling van de rol van de trajectondersteuner normatief van aard is, is er nood aan verdere uitwerking, bijvoorbeeld inzake de toegang tot dossiergegevens, de verhouding tussen de mogelijkheid om zelf ondersteuning aan te bieden (derde lid, 9°) en de voorwaarde van onpartijdigheid en onafhankelijkheid (derde lid, 1°), de gevallen waarin de trajectondersteuner van het kind of de jongere niet dezelfde hoort te zijn als die van het gezin of de context (derde lid, 5°). De Vlaamse Regering wordt weliswaar gemachtigd om bijkomende richtlijnen of voorwaarden te bepalen (vierde lid), maar het nemen van een uitvoeringsbesluit zal noodzakelijk zijn om het systeem van trajectondersteuning te realiseren. Het verdient bijgevolg aanbeveling de machtiging dwingend en breder te formuleren, en minstens de toegang tot dossiergegevens en verwerking van persoonsgegevens op decretaal niveau te regelen (bijvoorbeeld in hoofdstuk 7 van het voorontwerp).

¹⁰ Zie *Beginnelsen van de wetgevingstechniek – Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, Raad van State, 2008, nr. 95 (hierna: *Handleiding wetgevingstechniek*), te raadplegen op de internetsite van de Raad van State (www.raadvst-consetat.be).

¹¹ De vraag rijst of in voorkomend geval dan niet beter het begrip ‘zorg- en ondersteuningstraject’ zou worden gedefinieerd, vermits het begrip ‘traject’ in het voorontwerp hoofdzakelijk in die combinatie wordt gehanteerd.

¹² Daarom gevraagd, antwoordde de gemachtigde: “De ontworpen regeling is van toepassing op actoren die zorg en ondersteuning verstrekken in het kader van de gerechtelijke jeugdhulpverlening uit hoofdstuk 11 van het Decreet Integrale Jeugdhulp in de zin dat door actoren binnen netwerken geblokkeerde ontwikkelingstrajecten, die erkend worden bij artikel 26, § 2, van het voorontwerp, zorg en ondersteuning wordt geboden aan jongeren met een lopende gerechtelijke maatregel en onder toezicht van de jeugdrechtsbank.”

Artikelen 24 en 25

13. Zoals ze momenteel is geformuleerd, lijkt de machtiging aan de Vlaamse Regering, vervat in artikel 25, eerste lid, van het voorontwerp te overlappen met de algemene machtiging vervat in artikel 24, tweede lid. De verhouding tussen beide dient te worden verduidelijkt.

Artikel 26

14. Aan de gemachtigde werd gevraagd of het de bedoeling is de in artikel 26, § 1, eerste lid, van het voorontwerp genoemde netwerken (Huizen van het Kind, OverKop, Eén gezin één plan, Geblokkeerde ontwikkelingstrajecten) bij het aan te nemen decreet zelf reeds te erkennen, of om daartoe opdracht te geven aan de Vlaamse Regering. De eerste zin van dit lid stelt immers dat de Vlaamse Regering netwerken “kan” erkennen, terwijl de daaropvolgende zin stelt dat de volgende netwerken “worden” erkend. De gemachtigde antwoordde als volgt:

“Het is de bedoeling om de in artikel 26, § 1, eerste lid, van het voorontwerp genoemde netwerken in het ontworpen decreet reeds te erkennen. In die zin zou de bepaling hier herschreven moeten worden naar ‘worden’ erkend.”

In het licht van dat antwoord dient artikel 26, § 1, eerste lid, van het voorontwerp niet aan te vangen met een machtiging aan de Vlaamse Regering om netwerken te erkennen, vermits de eerste paragraaf dan betrekking zal hebben op netwerken die in het decreet worden erkend en de tweede paragraaf op de mogelijkheid van de Vlaamse Regering om andere netwerken te erkennen.

15. Artikel 26, § 1, eerste lid, van het voorontwerp somt vier netwerken op die worden erkend zonder verdere omschrijving. Het is nodig ofwel een definitie op te nemen van die vier netwerken, inclusief wie er deel van uitmaakt, ofwel de Vlaamse Regering te machtigen netwerken te erkennen, ofwel te verwijzen naar bestaande regelgeving over die netwerken. Hier rijst immers ook de vraag, zoals aangehaald in opmerking 4.2, wat de verhouding is tussen deze bepaling en reeds bestaande regelgeving over die netwerken, zowel op decretaal¹³ als uitvoeringsniveau¹⁴.

¹³ Zie onder andere artikelen 7 tot 14 van het Decreet Preventieve Gezinsondersteuning (Huizen van het Kind).

¹⁴ Zie onder andere:

- Huizen van het Kind: artikelen 5 tot 24 van het besluit van de Vlaamse Regering van 28 maart 2014 ‘tot uitvoering van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning’; artikelen 1, 2 tot 9 en 15 tot 31 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 maart 2021 ‘over de financiering van vernieuwend aanbod in de preventieve gezinsondersteuning’; artikelen 3 tot 18 van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 2022 ‘over de subsidiëring van een geïntegreerd Vlaams gezinsbeleid in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad’;

- OverKop: artikelen 1, 10 tot 14 en 15 tot 31 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 maart 2021 ‘over de financiering van vernieuwend aanbod in de preventieve gezinsondersteuning’;

- **Geblokkeerde ontwikkelingstrajecten: besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2023** ‘over de uitvoering van een hulpprogramma geblokkeerde ontwikkelingstrajecten’; artikelen 1, 4°/1, 15 en 27/2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 april 2019 ‘betreffende de erkenningsvoorwaarden en de subsidienormen voor voorzieningen in de jeugdhulp’.

16. Wanneer in het tweede lid van artikel 26, § 2, van het voorontwerp wordt terugverwezen naar een ander lid van dezelfde paragraaf, hoeft daarbij het paragraafnummer niet te worden vermeld.¹⁵ Wanneer de vrees bestaat dat hierdoor verwarring zou ontstaan, kan dit worden vermeden door de kruisverwijzing binnen de paragraaf als eerste element van de opsomming op te nemen.

17. Opdat de Vlaamse Regering de bezwaarprocedure kan regelen (artikel 26, § 2, derde lid, 3°, van het voorontwerp),¹⁶ is het nodig om ook artikel 12 van het decreet van 7 december 2007 ‘houdende de oprichting van een Adviescommissie voor Voorzieningen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en (Kandidaat-)pleegzorgers’ zelf aan te vullen.

Artikel 30

18.1. Bij het toekennen van een machtiging tot experimentenwetgeving en regelluwe zones moet een aantal algemene beginselen in acht worden genomen.¹⁷ Zo gelden onder andere de gebruikelijke voorwaarden voor de delegatie van essentiële elementen van aangelegenheden die door de Grondwet aan de decreetgever worden voorbehouden.

In artikel 30, tweede lid, 2°, van het ontwerp wordt bepaald dat de Vlaamse Regering in het kader van de te installeren ‘proeftuinen’ afwijkingen kan toestaan van, onder andere, afdeling 5 van hoofdstuk 12 van het Decreet Integrale Jeugdhulp. Die afdeling betreft de registratie in de jeugdhulp. Er wordt onder andere bepaald dat de daar bedoelde actoren “geanonimiseerde of gecodeerde persoonsgegevens” bezorgen aan de Vlaamse overheid om het jeugdhulpaanbod, zowel regionaal als supraregionaal, systematisch vraaggericht te kunnen bijsturen, met het oog op wetenschappelijk onderzoek en op de ondersteuning van individuele trajecten in de jeugdhulpverlening (artikel 70, eerste lid).¹⁸

De vraag rijst of het de bedoeling is dat de Vlaamse Regering zou kunnen afwijken van de decretale regeling van essentiële elementen van die verwerking van persoonsgegevens, die een aan de decreetgever voorbehouden aangelegenheid uitmaken.¹⁹ Als dat het geval is, moet in de memorie van toelichting worden aangetoond dat de decreetgever zich in de onmogelijkheid

¹⁵ Zie *Handleiding wetgevingstechniek*, nr. 72.

¹⁶ Zie het besluit van de Vlaamse Regering van 12 juli 2013 ‘betreffende de Adviescommissie voor Voorzieningen van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en (Kandidaat-)pleegzorgers’.

¹⁷ Zie adv.RvS 63.130/3 van 16 mei 2018 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het Bestuursdecreet van 7 december 2018, opmerkingen 78 tot 85; zie eveneens de aandachtspunten voor tijdelijke wetgeving van de Vlaamse overheid: <https://overheid.vlaanderen.be/wetgevingstechniek/tijdelijke-wetgeving-experimentenwetgeving-en-regelluwe-zones-wat-zijn-de-wetgevingstechnische>.

¹⁸ Het agentschap Opgroeien regie is de initiatiefnemer van de registratie, treedt op als de verwerkingsverantwoordelijke met het oog op de registratie en ontwikkelt een registratiesysteem “met het oog op de monitoring van de doelstellingen” van de integrale jeugdhulp (artikel 70, derde lid en artikel 71).

¹⁹ Zie opmerking 19.1 voor een opsomming van de elementen die in het kader van de verwerking van persoonsgegevens als essentieel worden beschouwd.

bevindt om dat zelf te doen met inachtneming van de normale parlementaire procedure, en moet worden voorzien in een regeling voor de bekrachtiging van die besluiten.

18.2. De gemachtigde bevestigde dat er in het derde lid van artikel 30 niet moet worden verwezen naar het “derde lid”, maar naar het “tweede lid”, en in het zesde lid van dat artikel niet naar het “vijfde lid”, maar naar het “vierde lid”.

Artikel 33

19.1. Krachtens artikel 22 van de Grondwet geldt voor elke verwerking van persoonsgegevens en, meer in het algemeen, voor elke inmenging in het recht op het privéleven, dat het formeel legaliteitsbeginsel dient te worden nageleefd. Doordat artikel 22 van de Grondwet aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om vast te stellen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan worden gedaan aan het recht op eerbiediging van het privéleven, waarborgt het aan elke burger dat geen enkele inmenging in dat recht kan plaatsvinden dan krachtens regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering. Een delegatie aan een andere macht is evenwel niet in strijd met het wettelijkheidsbeginsel voor zover de machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de “essentiële elementen” voorafgaandelijk door de wetgever vastgesteld zijn.

Bijgevolg moeten de ‘essentiële elementen’ van de verwerking van persoonsgegevens op wettelijk niveau worden vastgelegd. In dat verband is de Raad van State, afdeling Wetgeving, van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel ‘essentiële elementen’ uitmaken: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.²⁰

19.2. Om te voldoen aan het beginsel van de minimale gegevensverwerking uit verordening (EU) nr. 2016/679 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)’ en aan het legaliteitsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet, moeten de categorieën van verwerkte gegevens niet alleen in het decreet worden bepaald en noodzakelijk zijn voor de nagestreefde doelstelling, maar moeten die categorieën bovendien voldoende nauwkeurig worden omschreven.²¹

²⁰ Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, opmerking 101. Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

²¹ Zie adv.RvS 75.140/3 van 29 januari 2024 over een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 en verschillende andere decreten, wat betreft de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens’, opmerking 4; adv.RvS 70.158/AV van 7 maart 2022 over een wetsvoorstel ‘tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling’, opmerking 10.2.

20. De gemachtigde bevestigde dat de gegevensdeling in artikel 33 van het voorontwerp betrekking heeft op het doorgeven van basisgegevens tussen verschillende actoren die ten aanzien van dezelfde hulpvrager tussenkomen in een zorg- en ondersteuningstraject. De gegevensverwerking in het kader van hun eigen taken is veelal immers reeds geregeld in de betrokken sectorreggeving.

Er moet worden verduidelijkt dat deze regeling betrekking heeft op doorgifte in het kader van samenwerking en aan te geven welke gegevens van welke actor naar welke actoren mogen worden doorgegeven. Voor de gegevensverwerking voor en na de doorgifte is de sectorreggeving van toepassing. Daarmee rekening houdend, moeten van de hierboven aangehaalde essentiële elementen de eerste drie worden geregeld: de categorie van verwerkte (door te geven) gegevens, de categorie van betrokken personen en de met de verwerking nagestreefde doelstelling. Voor het vierde en vijfde element (de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens en de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens) kan worden aangenomen dat daarvoor de bepalingen uit de toepasselijke sectorreggevingen gelden, tenzij het de bedoeling zou zijn om daarvan af te wijken wat de gegevensverwerking betreft in het kader van samenwerking. Daarbij valt op te merken dat dergelijke afwijkingen (zoals de bepaling van de maximale bewaartermijn opgenomen in paragraaf 5) dan wel geen aanleiding mogen geven tot onduidelijkheid en rechtsonzekerheid, bijvoorbeeld wanneer bepaalde gegevens zowel onder de (potentieel afwijkende) sectorregeling als onder de hier ontworpen regeling zouden kunnen vallen.

21. Uit het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna: GBA) blijkt dat de stellers van het voorontwerp de categorieën van uit te wisselen persoonsgegevens in hun antwoorden op de vragen van de GBA nauwkeuriger hebben omschreven dan in artikel 33, § 2, eerste lid, zelf het geval is.²² Die nauwkeurigere omschrijving dient in het voorontwerp zelf te worden opgenomen.

22. Aan de GBA hebben de stellers van het voorontwerp reeds aangegeven dat de verwijzing in artikel 33, § 4, tweede lid, van het voorontwerp naar artikel 10, § 2, van de wet van 30 juli 2018 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens’, dat handelt over de verwerking van persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafrechtelijke inbreuken of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen, een vergissing is.²³ Deze verwijzing dient dan ook te worden geschrapt.

23. Volgens artikel 33, § 5, tweede lid, van het voorontwerp worden de persoonsgegevens maximaal bewaard tot de ‘betrokkene’ de leeftijd van 35 jaar heeft bereikt. Blijkens artikel 33, § 2, tweede lid, kan die betrokkene een aanstaande ouder, een kind, een jongere of een lid van het gezin of de context van een jongere zijn. De bepaling lijkt geen rekening te houden met het feit dat de betrokkene dus ook al ouder dan 35 jaar kan zijn op het moment van de verwerking.

²² Zie advies nr. 01/2024 van 19 januari 2024 van de GBA, punt 37.

²³ Zie advies nr. 01/2024 van 19 januari 2024 van de GBA, punt 16.

Op de vraag hoe de maximale bewaartermijn bijvoorbeeld toegepast zou worden ten aanzien van aanstaande ouders die al ouder dan 35 jaar zouden zijn, en die dus nog geen kind hebben, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“In dat geval wordt de bewaartermijn toegepast in relatie tot het ongeboren kind of wordt de bewaartermijn toegepast die geldt in de volwassenenhulpverlening.”

Uit dit antwoord blijkt dat de bepaling over de maximale bewaartermijn in het voorontwerp onvoldoende is uitgewerkt, vermits geen van beide oplossingen uit de tekst daarvan kan worden afgeleid. Indien de regeling van de maximale bewaartermijn wordt behouden (zie opmerking 20), dient artikel 33, § 5, tweede lid, te worden aangevuld.

Artikel 35

24.1. De algemene bepaling in artikel 35, tweede lid, op basis waarvan de actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid “alle gegevens (...) die voor het toezicht (...) noodzakelijk zijn” ter beschikking stellen, voldoet niet aan het formeel legaliteitsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet (zie opmerking 19), en dient bijgevolg verder te worden uitgewerkt.

24.2. Het verdient aanbeveling om in het tweede lid van artikel 35 van het voorontwerp de zinsnede “aan de Vlaamse Regering” te schrappen, en in uitvoering van het derde lid in een uitvoeringsbesluit te verduidelijken aan wie precies (bijvoorbeeld de bevoegde overheidsdienst en Zorginspectie) de gegevens moeten worden bezorgd.

Artikel 36

25. De geheimhoudingsplicht, die door de wetgever aan de houder van het beroepsgeheim is opgelegd, heeft hoofdzakelijk tot doel het fundamentele recht op eerbiediging van het privéleven te beschermen van diegene die iemand in vertrouwen neemt. Daarenboven is de inachtneming van het beroepsgeheim de *conditio sine qua non* voor het instellen van een vertrouwensband tussen de houder van het geheim en de persoon die iemand in vertrouwen neemt. Alleen die vertrouwensband maakt het voor de houder van het beroepsgeheim mogelijk de persoon die hem in vertrouwen neemt op dienstige wijze bijstand te verlenen.²⁴

Het beroepsgeheim laat de geheimplichtigen in beginsel niet toe om informatie te delen met anderen dan de geheimgerechtigde. Het is echter niet absoluut. Zoals blijkt uit artikel 458 van het Strafwetboek (“buiten het geval dat de wet, het decreet of de ordonnantie hen verplicht of toelaat”), zijn eventuele afwijkingen in een decreet mogelijk, maar die moeten dan wel steunen op een redelijke verantwoording en evenredig zijn met de door de decreetgever nagestreefde doelstellingen.²⁵

²⁴ GwH 14 maart 2019, nr. 44/2019, B.4.1; GwH 15 juli 2021, nr. 107/2021, B.19.2.

²⁵ Zie adv.RvS 74.664/16 van 10 januari 2024 over een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap ‘tot oprichting en regeling van de Veilige Huizen’, opmerking 12.1-12.2.

26.1. Gevraagd naar de verantwoording in het licht van het recht op eerbiediging van het privéleven van de bijkomende afzwakking van het beroepsgeheim ten aanzien van de ouder of de opvoedingsverantwoordelijke in het ontworpen artikel 75/2 van Decreet Integrale Jeugdhulp, van wie voortaan niet alleen jeugdhulpaanbieders maar ook andere hulp-, zorg- en dienstverleners vertrouwelijke informatie zouden kunnen delen met de sociale diensten van de jeugdrechtbanken, gaf de gemachtigde de volgende toelichting:

“Om in het belang van het kind een adequaat hulpverleningstraject te kunnen voorzien, moeten sociale diensten van de jeugdrechtbank zich een goed beeld kunnen vormen van de situatie van het gezin, met name ook van begeleidingen die ten aanzien van de ouders lopen. Dit artikel in het voorontwerp voorziet in de mogelijkheid om op vraag van de sociale dienst een vlottere gegevensuitwisseling te voorzien voor dossiers die naar de jeugdrechtbank worden verwezen, en waar al hulpverlening geïnstalleerd was ten aanzien van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken.

Opdat er gepaste gerechtelijke jeugdhulpverlening kan geboden worden aan kinderen en jongen, hun ouders of opvoedingsverantwoordelijken is het noodzakelijk om ook de zorgen, problematieken of ondersteuningsnoden van ouders of opvoedingsverantwoordelijken in beeld te hebben. Binnen het vrijwillige hulpverleningskader kan er doormiddel van de figuur van het gedeeld beroepsgeheim, mits voldaan aan de voorwaarden, informatie tussen hulpverleners gedeeld worden.

Voor informatiedeling tussen vrijwillige hulpverleningsactoren en gerechtelijke actoren kan er echter geen beroep gedaan worden op het gedeeld beroepsgeheim, daar er gewerkt wordt vanuit een verschillende finaliteit. Het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp biedt met de artikelen 75 en 75/1 enkel een uitzonderingsgrond op het beroepsgeheim voor gemandateerde voorzieningen en jeugdhulpaanbieders, opdat zij op vraag van jeugdmagistraten of de sociale diensten informatie kunnen delen met het oog op het bieden van gepaste jeugdhulpverlening.

Met artikel 75/2 creëert de decreetgever in het belang van het kind een uitzonderingsgrond op het beroepsgeheim, dat o.a. wordt opgelegd door artikel 458 Sw, door hulp-, zorg- of dienstverleners die zorg en ondersteuning bieden aan ouders of opvoedingsverantwoordelijken, de mogelijkheid te geven informatie te delen met de sociale diensten jeugdrechtbank in het belang van het verdere hulpverleningstraject. Dit artikel biedt de mogelijkheid om, naar analogie van artikel 75 en artikel 75/1 van het decreet betreffende de integrale jeugdhulp, zonder instemming van de betrokken ouder of opvoedingsverantwoordelijke basisgegevens met betrekking tot identificatie en de status van de hulp-, zorg- of dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke te delen. Met instemming van de betrokken ouder of opvoedingsverantwoordelijke kan er ook meer relevante informatie gedeeld worden met de sociale diensten.”

Die verantwoording kan worden bijgetreden. Om verschillende redenen (zie opmerkingen 26.2 tot 26.4) is het evenwel nodig het ontworpen artikel 75/2 af te stemmen op het bestaande artikel 75/1, zodat er een daadwerkelijke analogie is.

26.2. Op eenzelfde actor kan zowel artikel 75/1 van het Decreet Integrale Jeugdhulp (als ‘jeugdhulpaanbieder’) als het ontworpen artikel 75/2 (als ‘hulp-, zorg- of dienstverlener’) van toepassing zijn. Ook zal niet altijd duidelijk zijn of de gegevens (louter) betrekking hebben op de ouder of opvoedingsverantwoordelijke, dan wel ook gevat zijn door de regeling van artikel 75/1 van het Decreet Integrale Jeugdhulp (waarin bijvoorbeeld wordt verwezen naar jeugdhulpverlening

ten aanzien van de minderjarige én, in voorkomend geval, ouders of opvoedingsverantwoordelijken).

26.3. Anders dan het bestaande artikel 75/1 van het Decreet Integrale Jeugdhulp vereist het ontworpen artikel 75/2 niet dat de vraag van de sociale diensten tot gegevensuitwisseling schriftelijk gesteld wordt, en wordt ook de hypothese van een schriftelijke vraag door een magistraat belast met jeugdzaken niet opgenomen.

26.4. Ook anders dan het bestaande artikel 75/1 van het Decreet Integrale Jeugdhulp staat het ontworpen artikel 75/2 niet alleen toe dat het feit of er hulpverlening ten aanzien van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd, wordt meegedeeld, maar ook ‘welke’. Daarover om toelichting gevraagd, antwoordde de gemachtigde als volgt:

“Het gaat hier om bijkomende informatie met betrekking tot de inhoud van de aangevatte, voortgezette of beëindigde hulpverlening, en meer specifiek over welke de ondersteunende, zorg- of hulpverlenende organisatie was, en informatie over de toegang tot, de organisatie, de uitvoering en voortgang van de hulpverlening.”

Tenzij een afdoende verantwoording gegeven kan worden waarom er aan de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken zonder toestemming van de betrokkenen meer vertrouwelijke informatie zou mogen worden meegedeeld over (andere dan jeugd)hulpverlening die aan de ouders of opvoedingsverantwoordelijken werd verstrekt dan over de jeugdhulp die aan de minderjarige zelf werd verstrekt, dient het ontworpen artikel 75/2 ook op dit punt te worden afgestemd op het bestaande artikel 75/1.

27. In de inleidende zin van artikel 36 van het voorontwerp dient gepreciseerd te worden dat hoofdstuk 13 van het Decreet Integrale Jeugdhulp “laatstelijk” gewijzigd werd bij het vermelde decreet.²⁶

28. Het ontworpen artikel 75/2 van het Decreet Integrale Jeugdhulp gebruikt de term “hulp-, zorg- of dienstverlener”. Dat begrip is momenteel niet gedefinieerd in het Decreet Integrale Jeugdhulp, maar wel het begrip “dienstverlener” (artikel 2, § 1, 13°) als “hulp-, zorg- en dienstverleners die professioneel betrokken zijn bij het welzijn van minderjarigen”. Het begrip wordt daarom het best gedefinieerd in het Decreet Integrale Jeugdhulp en afgestemd met het begrip dienstverlener.

²⁶ Zie *Handleiding wetgevingstechniek*, nr. 114.

Artikel 38

29. De gemachtigde bevestigde dat gelet op de regel van artikel 56 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’, volgens dewelke de decreten verbindend zijn de tiende dag na die van hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, de opgenomen inwerkingtredingsbepaling overbodig is en zal worden weggelaten.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Wim GEURTS

Pierre LEFRANC

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

Op voorstel van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° actor: elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg of ondersteuning voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders organiseert of aanbiedt;
- 2° context: het sociale netwerk rond de minderjarige en rond de ouders van die minderjarige en, in voorkomend geval, de opvoedingsverantwoordelijken van die minderjarige, dat afhankelijk van de zorg- of ondersteuningsvraag van die personen van betekenis is. Het sociale netwerk omvat ook steunfiguren;
- 3° continuïteit: de voortzetting zonder onderbreking van het zorg- of ondersteuningstraject;
- 4° diagnostiek: het proces, voor, tijdens en na een zorg- of ondersteuningstraject, van het in kaart brengen en analyseren van een zorg- of ondersteuningsvraag met als finaliteit zorg en ondersteuning te kunnen waarmaken;
- 5° geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid: het geheel van integrale, systematische en samenhangende beleidsmaatregelen van geïntegreerde zorg en ondersteuning die steunen op deskundigheid, strategische aanpak en participatie en die een waarneembaar effect beogen op het jeugd- en gezinsbeleid;
- 6° geïntegreerde zorg en ondersteuning: de samenwerking op operationeel en organisatorisch niveau van alle betrokken zorg- en welzijnsactoren en initiatieven van vrijwillige en informele zorg- en welzijnsactoren in het streven naar een samenhangende en continue zorg voor en ondersteuning van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood en zijn mantelzorgers, waarbij de zorg- en ondersteuningsnood en de context van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood het uitgangspunt vormen tijdens de hele levensloop;
- 7° netwerk: een geformaliseerd samenwerkingsverband van actoren die zorg of ondersteuning organiseren of aanbieden in het kader van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid;
- 8° preventie: maatregelen en acties die tot doel hebben de gezondheid of het welzijn te bevorderen, te beschermen of te behouden;
- 9° regie: de controle uitoefenen op of de leiding nemen over de zorg of ondersteuning en die zorg of ondersteuning procesmatig en inhoudelijk laten aansluiten bij de levensdoelen en de levenskwaliteit van de gebruiker van zorg en ondersteuning;
- 10° specifieke ondersteuningsbehoefte: de mate waarin een kind of jongere behoefte heeft aan specifieke ondersteuning ten gevolge van een aandoening, een beperking, een handicap of het vermoeden van een handicap, of om het even welke andere omstandigheid die een beperking met zich meebrengt voor het kind of de jongere of voor zijn omgeving;
- 11° traject: de toegang tot, de organisatie, de bepaling van de inhoud, de uitvoering, de voortgangsbewaking, de afronding en het nader regelen van de zorg en ondersteuning;

- 12° vroegdetectie: het geheel van activiteiten om een aandoening of problematiek in een zo vroeg mogelijke fase van de ontwikkeling of een verhoogd risico op die aandoening of problematiek op te sporen;
- 13° vroeginterventie: het geheel van activiteiten die uitgevoerd worden door zorg-aanbieders om adequaat te reageren op de signalen die bij de vroegdetectie worden opgevangen.

Hoofdstuk 2. Toepassingsgebied, missie en doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Afdeling 1. Toepassingsgebied

Art. 3. Dit decreet is van toepassing op de samenwerking tussen actoren in het kader van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, wat betreft de zorg en ondersteuning voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders die betrekking heeft op de volgende regelgeving:

- 1° het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Opgroeien regie;
- 2° het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters;
- 3° het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp;
- 4° het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning;
- 5° het decreet van 3 mei 2019 houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten.

Dit decreet is eveneens van toepassing op de samenwerking tussen de actoren, vermeld in het eerste lid, en de actoren die zorg en ondersteuning bieden met toepassing van de volgende regelgeving, voor zover deze zorg en ondersteuning betrekking hebben op kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders:

- 1° het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap;
- 2° het decreet van 5 april 2019 betreffende de organisatie en ondersteuning van het geestelijke gezondheidsaanbod;
- 3° het decreet van 26 april 2019 betreffende de organisatie van de eerstelijnszorg, de regionale zorgplatformen en de ondersteuning van de eerstelijnszorg-aanbieders;
- 4° het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2023 over het Departement Zorg.

De actoren, vermeld in het eerste en tweede lid, kunnen om de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren, samenwerken met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland.

Vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheden worden ook lokale besturen betrokken in het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13.

Vanuit hun draaischijffunctie, met name toeleiding en terugkoppeling naar de schoolcontext, worden ook de centra voor leerlingenbegeleiding betrokken in het realiseren van de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13.

Afdeling 2. Missie

Art. 4. Het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid wil zorg en ondersteuning organiseren met het oog op het vrijwaren van de ontplooiingskansen van kinderen en jongeren, waar ze ook geboren zijn en hoe ze ook opgroeien, en met het oog op het bevorderen van het welzijn en de gezondheid van alle kinderen en jongeren om op die manier hun recht op kansrijk opgroeien te garanderen.

Het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid onderschrijft de bepalingen van de volgende verdragen en helpt die verdragen te realiseren:

- 1° het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989;
- 2° het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap, aangenomen in New York op 13 december 2006;
- 3° het Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, aangenomen in Rome op 4 november 1950.

Binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid wordt vertrokken vanuit de eigen regie, de eigen kracht en verantwoordelijkheid van en de participatie en cocreatie door kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte hebben het recht vrij blijk te geven van hun opvattingen over alle aangelegenheden die hen betreffen, waarbij ze op voet van gelijkheid met andere kinderen en jongeren en in overeenstemming met hun leeftijd en ontwikkeling, ondersteuning krijgen die bij hun specifieke ondersteuningsbehoefte en leeftijd past om dat recht te realiseren.

Het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid beoogt een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor elk kind en elke jongere te realiseren, waarbij kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte op voet van gelijkheid met andere kinderen en jongeren alle mensenrechten en fundamentele vrijheden ten volle kunnen genieten.

Het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid beoogt aan kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders een continuüm van integraal toegankelijke en kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning te bieden, zo vroeg als nodig en zo nabij mogelijk in hun leefomgeving. Het belang van kwalitatieve en toegankelijke zorg en ondersteuning door preventie, vroegdetectie en vroeginterventie wordt in de organisatie van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid sterk naar voren geschoven. Als dat nodig is, worden zorg en ondersteuning bijgeschakeld en op samenhangende, ononderbroken en geïntegreerde wijze aangeboden. Als de bijgeschakelde zorg en ondersteuning niet meer nodig zijn, wordt die af- of teruggeschakeld.

Afdeling 3. Strategische doelstellingen

Art. 5. De Vlaamse overheid beoogt de organisatie van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid door interdisciplinaire samenwerking, in gedeelde verantwoordelijkheid tussen actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid die zorg en ondersteuning aanbieden, en door intersectorale afstemming van het zorg- en ondersteuningsaanbod.

De organisatie van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid heeft de volgende doelstellingen:

- 1° het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, met het oog op het kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere;
- 2° het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Afdeling 4. Operationele doelstellingen

Onderafdeling 1. Een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving

Art. 6. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid dragen bij tot de realisatie van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Onder het bijdragen tot de realisatie van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving, vermeld in het eerste lid, wordt verstaan dat actoren zich engageren om:

- 1° een bijdrage te leveren aan de realisatie van kwaliteitsvolle, inclusieve en integraal toegankelijke plekken en kwaliteitsvol, inclusief en integraal toegankelijk aanbod binnen de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders en aandacht te hebben voor omgevingsfactoren die de toegang tot die plekken al dan niet belemmeren, en waarbij actoren de toegang tot zorg en ondersteuning in voorkomend geval helpen faciliteren;
- 2° binnen de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders in te zetten op:
 - a) de realisatie van hun rechten, met inbegrip van het recht van broers en zussen om niet gescheiden van elkaar op te groeien;
 - b) preventie door beschermende factoren te versterken en risicofactoren te verminderen;
- 3° binnen de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders tegemoet te komen aan hun ondersteuningsbehoeften en daarbij te vertrekken vanuit een proportioneel universele benadering. Dat betekent ook dat, als dat nodig is, zorg en ondersteuning aangeboden of bijgeschakeld worden binnen de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;
- 4° de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders vorm te geven in participatie en cocreatie met hen, met aandacht voor hun context en de versterking van hun context, en voor de inzet en de ondersteuning van vrijwilligers.

Onderafdeling 2. Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg-, en ondersteuningstrajecten

Art. 7. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en in cocreatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, conform de werkingsprincipes, vermeld in artikel 22 en 23.

Art. 8. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid zorgen ervoor dat zorg en ondersteuning inclusief zijn. Dit houdt in dat ze bijzondere aandacht hebben voor kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek.

Art. 9. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid spannen zich in om ervoor te zorgen dat de zorg- en ondersteuningstrajecten die ze organiseren, integraal toegankelijk zijn. Dit houdt in dat actoren zich bij het organiseren van zorg- en ondersteuningstrajecten inspannen om:

- 1° fysieke, organisatorische, sociale, culturele, emotionele, psychologische, talige en communicatieve, en financiële drempels voor de toegang tot zorg en ondersteuning weg te werken;
- 2° ervoor te zorgen dat de zorg en ondersteuning beschikbaar, bereikbaar, betaalbaar, bruikbaar, betrouwbaar, bekend, begrijpbaar, begripvol en betreedbaar zijn.

Art. 10. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid zorgen ervoor dat zorg- en ondersteuningstrajecten effectief en adequaat zijn. Dit houdt in dat actoren:

- 1° zorg- en ondersteuningstrajecten behoefte- en vraaggestuurd, doelgericht, op maat van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en zo nabij mogelijk organiseren, en dat ze de zorg- en ondersteuningstrajecten bijsturen op basis van geregelde evaluaties van die trajecten;
- 2° bij het organiseren van zorg en ondersteuning bijzondere aandacht hebben voor de behoeften van kinderen, jongeren, hun gezin en context, aanstaande ouders, met een specifieke ondersteuningsbehoefte, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek, en dat ze daarbij vertrekken van een proportioneel universele benadering;
- 3° bij het organiseren van zorg en ondersteuning altijd vertrekken van de zorg- of ondersteuningsvraag of -nood van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en dat ze daarnaast ook proactief aan de slag gaan nog voor een bepaalde zorg- of ondersteuningsvraag geformuleerd wordt. Actoren gebruiken diagnostiek als middel om zicht te krijgen op de zorg- of ondersteuningsvraag of -nood;
- 4° actief en impactgericht interveniëren in zorg- of ondersteuningstrajecten en dat ze die trajecten ook monitoren en bijsturen als blijkt dat de gestelde doelen niet bereikt worden of als de interventie niet effectief of adequaat blijkt te zijn.

De Vlaamse Regering bepaalt de kwaliteitsnormen voor de diagnostiek, vermeld in het eerste lid, 3°.

Art. 11. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid hebben aandacht voor continuïteit tijdens het zorg- en ondersteuningstraject van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat breuklijnen in het zorg- en ondersteuningstraject vermeden worden, ongeacht de leeftijd of het scharniermoment in het leven van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, kunnen kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders rekenen op ondersteuning door een trajectondersteuner als ze daar behoefte aan hebben.

De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid organiseren zich zodanig of werken met elkaar samen opdat de ondersteuning, vermeld in het eerste lid, effectief gerealiseerd wordt, en de betrokkenen voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien mee kunnen bepalen wie die rol voor hen zal opnemen.

De trajectondersteuner, vermeld in het eerste lid:

- 1° stelt zich onpartijdig en onafhankelijk op;
- 2° beschikt over professionele competenties;
- 3° ondersteunt de aanstaande ouders, het gezin en de context, het kind en de jongere;
- 4° handelt actief en proactief om de rechten van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, en de doelstellingen, vermeld in artikel 5 tot en met 13 van dit decreet, te helpen realiseren;
- 5° kan een kind of jongere ook afzonderlijk ondersteunen, los van de ondersteuning van een gezin. Als de trajectondersteuner een kind of jongere afzonderlijk ondersteunt, gebeurt dat altijd met aandacht voor het gezin en de context. De trajectondersteuner van het kind of de jongere is niet noodzakelijk dezelfde als die van het gezin of de context;
- 6° ondersteunt kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders tijdens het volledige zorg- en ondersteuningstraject, met inbegrip van diag-

- nostiek, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3;
- 7° zorgt ervoor dat de regie over het zorg- en ondersteuningstraject in handen van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context blijft liggen;
 - 8° behoudt het overzicht over de verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten;
 - 9° kan ook zelf generalistische of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden;
 - 10° opereert als gids in het netwerk van actoren, aanbod en expertise, heeft grondige kennis van de sociale kaart, heeft vanuit een generalistische blik zicht op de mogelijke zorg en ondersteuning en op de actoren die die zorg en ondersteuning organiseren of weet zich hierover te informeren;
 - 11° fungeert als aanspreekpunt en brugfiguur ten aanzien van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context;
 - 12° zet in op het versterken en ondersteunen van de context van de aanstaande ouder, het kind, of de jongere.

De Vlaamse Regering bepaalt bijkomende richtlijnen en voorwaarden waar de trajectondersteuner, vermeld in het eerste lid, aan voldoet.

Art. 13. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid schakelen expertise bij als en voor zolang dat nodig is om de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren. Dit betekent dat zij van al ingezette expertise extra capaciteit inzetten of andere expertise betrekken met het oog op het bieden van een geïntegreerd antwoord op een zorg- of ondersteuningsvraag en met het oog op de continuïteit van het zorg- of ondersteuningstraject, in het bijzonder als de kennis of expertise bij actoren zelf ontoereikend is of als er vragen of behoeften zijn op verschillende levensdomeinen bij de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context.

Het bijschakelen van expertise, vermeld in het eerste lid, gebeurt met toepassing van de volgende principes:

- 1° de actor binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid of een partner waarmee wordt samengewerkt met expertise die wordt bijgeschakeld, geeft consult en advies, biedt ondersteuning en is proactief en outreachend aanwezig;
- 2° de actor binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid of een partner waarmee wordt samengewerkt met expertise die wordt bijgeschakeld, vertrekt van wat de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context nodig hebben, zorgt ervoor dat de regie bij het kind, de jongere, zijn gezin en context blijft en gaat proactief op zoek naar mogelijke ondersteuningsnoden;
- 3° de actor binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid of een partner waarmee wordt samengewerkt met expertise die wordt bijgeschakeld, werkt samen met de trajectondersteuner als die er is;
- 4° de actor binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid of een partner waarmee wordt samengewerkt met expertise die wordt bijgeschakeld, als het niet de actor is die al ondersteuning biedt, neemt het traject niet automatisch over.

De Vlaamse Regering kan bijkomende richtlijnen bepalen voor het bijschakelen en afschakelen van expertise.

Hoofdstuk 3. Principes binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Art. 14. Om de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld artikel 5 tot en met 13 te realiseren, hanteren alle actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid de principes, vermeld in artikel 15 tot en met 23, in de organisatie van zorg en ondersteuning, in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland.

Art. 15. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen proactief. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren ondersteuningsbehoeften en situaties van onderbescherming actief opzoeken om:
 - a) toegankelijkheid te realiseren in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;
 - b) aan preventie en vroegdetectie te kunnen doen;
- 2° de actoren kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders informeren over hun rechten om op die manier hun kennis te verhogen, en hen te ondersteunen om die rechten te realiseren;
- 3° de actoren, als ze de zorg- of ondersteuningsvraag niet zelf kunnen beantwoorden, expertise bijschakelen, en in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland antwoorden proberen te formuleren op de zorg- of ondersteuningsvraag van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Art. 16. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid zetten in op fysieke en relationele nabijheid van zorg en ondersteuning, wat betekent dat ze er samen voor zorgen dat de zorg en ondersteuning zo nabij als mogelijk aanwezig zijn in en aansluiten bij de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Art. 17. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken outreachend. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren vanuit een participatieve basishouding actieve inspanningen leveren om kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders te bereiken, in het bijzonder als die kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders moeilijk bereikbaar en kwetsbaar zijn. Ze doen dat door zich te begeven in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;
- 2° de actoren vanuit de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders mogelijke ondersteuningsbehoeften proberen te detecteren, ook als kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders nog geen ondersteuningsvraag gesteld hebben, en dat ze, als dat nodig is, ook actief aan de slag gaan en zorg en ondersteuning bijschakelen;
- 3° de actoren elkaar ondersteunen in het outreachend werken door kennis- en gegevensdeling.

Art. 18. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken generalistisch binnen de relatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat, ook als er bijkomende of aanvullende expertise wordt ingezet, de actoren werken vanuit een integraal perspectief op diverse levensdomeinen waar kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders ondersteuning bij nodig hebben.

Art. 19. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen politiserend. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren hiaten en drempels op het vlak van beleid en hun eigen werking en aanbod en op administratief en regelgevend vlak zichtbaar maken om de doelstellingen binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid te realiseren;
- 2° de actoren over de hiaten en drempels, vermeld in punt 1°, in dialoog gaan binnen hun eigen organisatie en binnen het netwerk waar ze deel van uitmaken, en met de betrokken overheden;
- 3° de actoren de sociale positie en het welzijn van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders in kwetsbare situaties proberen te versterken en streven naar een meer sociaal rechtvaardige samenleving.

Art. 20. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken oplossings- en krachtgericht. Dit houdt in dat de actoren vertrekkend vanuit gelijkwaardigheid, samen met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders bekijken wat die kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders willen en kunnen veranderen, en dat de actoren daarbij vertrekken vanuit de positieve en werkzame factoren in het leven van het kind, de jongere, zijn gezin en context, en de aanstaande ouder.

Art. 21. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen impactgedreven. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren op frequente tijdstippen het proces en de impact van hun handelen zichtbaar en transparant maken voor de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, waaraan zij zorg en ondersteuning verlenen, binnen de eigen organisatie, voor het netwerk waarvan zij deel uitmaken en ten aanzien van de overheid en de samenleving en dat de actoren dat in samenwerking doen met de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;
- 2° de actoren reflecteren en leren over de wijze waarop de praktijk, het aanbod en de dienstverlening beter afgestemd kunnen worden op de behoeften en verwachtingen van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;
- 3° de actoren hun beleid en praktijk effectief aanpassen aan de behoeften en verwachtingen op basis van continue impactmeting.

Art. 22. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid vertrekken bij het aanbieden van zorg en ondersteuning vanuit de eigen regie, de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Art. 23. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en in cocreatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren altijd in dialoog gaan met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders over de stappen die mogelijk zijn binnen het zorg- en ondersteuningstraject;
- 2° de actoren het kindperspectief altijd in rekening brengen, ongeacht de leeftijd van het kind;
- 3° de actoren voor transparantie van het zorg- en ondersteuningstraject zorgen;
- 4° de actoren het zorg- en ondersteuningstraject niet overnemen of niet eenzijdig bepalen.

De regie van de zorg en ondersteuning ligt bij kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, behalve in verontrustende situaties of situaties waarin de veiligheid of integriteit van het kind, de jongere of de context in het gedrang komt. In geval van de voormelde uitzondering komt de regie, in toepassing van hoofdstuk 8 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, in de mate dat de situatie dat vereist in handen te liggen van de actor die zorg en ondersteuning aanbiedt.

Hoofdstuk 4. Samenwerking en netwerkvorming binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Afdeling 1. Samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid

Art. 24. Elke actor binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid engageert zich om intersectoraal en interdisciplinair samen te werken vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid om de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, en de eventuele specifieke doelstellingen van

het netwerk in het kader van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid te realiseren, en neemt daarbij de principes, vermeld in artikel 14 tot en met 23, in acht.

De Vlaamse Regering kan aan actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid voorwaarden opleggen om de samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid te realiseren.

Afdeling 2. Opdrachten binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Art. 25. De Vlaamse Regering kan aan actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid naast de voorwaarden, vermeld in artikel 24, bijkomende voorwaarden opleggen in het kader van de uitvoering van opdrachten in het kader van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de invulling van opdrachten, met inbegrip van de omschrijving van deelopdrachten.

Afdeling 3. Netwerken binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Onderafdeling 1. Erkenning van netwerken

Art. 26. §1. De volgende netwerken worden binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid erkend:

- 1° Huizen van het Kind;
- 2° OverKop;
- 3° Eén gezin één plan;
- 4° Geblokkeerde ontwikkelingstrajecten.

De actoren binnen een netwerk zijn niet hiërarchisch ten opzichte van elkaar gepositioneerd.

De Vlaamse Regering bepaalt bijkomende voorwaarden met betrekking tot de netwerken, vermeld in het eerste lid, en bepaalt welke actoren deel uitmaken van deze netwerken.

§2. De Vlaamse Regering kan naast de netwerken, vermeld in het eerste lid, andere netwerken binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid erkennen.

De Vlaamse Regering kan opdrachten toekennen aan de netwerken, vermeld in het eerste lid, om de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren.

De Vlaamse Regering bepaalt:

- 1° de erkenningsvoorwaarden, met inbegrip van de actoren die, al dan niet verplicht, deel uitmaken van het netwerk;
- 2° de duur van de erkenning;
- 3° de regels voor de toekenning, weigering, eventuele verlenging, schorsing en intrekking van de erkenning.

Onderafdeling 2. Financiering van netwerken

Art. 27. De Vlaamse Regering kan de netwerken financieren aan de hand van een enveloppefinanciering. De principes van doelregelgeving en een resultaatgerichte financiering staan daarbij centraal.

De Vlaamse Regering bepaalt nadere regels voor de subsidiëring, vermeld in het eerste lid.

Onderafdeling 3. Programmatie van netwerken

Art. 28. De Vlaamse Regering kan de netwerken programmeren.

De programmatie, vermeld in het eerste lid, gebeurt aan de hand van objectief meetbare criteria met het oog op een evenredige spreiding, afhankelijk van de zorg- en ondersteuningsbehoeften en de ondersteuningsbehoeften in het werkingsgebied van het netwerk.

Art. 29. De Vlaamse Regering bepaalt het bestuurlijke en geografische organisatieniveau van de netwerken van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid.

Hoofdstuk 5. Innovatie en experimenteerruimte binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Afdeling 1. Experimenten en regelluwe zones binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Art. 30. Om de doelstellingen in het kader van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te verwezenlijken, kan de Vlaamse Regering, in afwijking van het Bestuursdecreet van 7 december 2018, voor een maximale duurtijd van vijf jaar proeftuinen installeren die inzichten en beleidsaanbevelingen opleveren. In de voormelde proeftuinen kunnen vernieuwende ideeën in een concrete praktijksetting en in een regelluw kader uitgeprobeerd worden.

De Vlaamse Regering kan tijdens de duurtijd van een proeftuin op gemotiveerde aanvraag van de initiatiefnemer volledige of gedeeltelijke afwijkingen toestaan van de volgende bepalingen:

- 1° hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters;
- 2° hoofdstuk 6, 7 en 9 en hoofdstuk 12, afdeling 5, van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp;
- 3° artikel 8 en 9 en hoofdstuk 3, afdeling 3 en 4, van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning.

Op de bepalingen, vermeld in het tweede lid, staat de Vlaamse Regering geen afwijkingen toe als de veiligheid en integriteit van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders door de organisatie van de proeftuin in het gedrang zouden kunnen komen.

Als de Vlaamse Regering een proeftuin binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid installeert, bepaalt ze:

- 1° de inhoud en het toepassingsgebied van de experimentregelgeving of de regelluwe zone;
- 2° de motivering en de doelstellingen;
- 3° de tijdsduur en de voorwaarden voor eventuele verlenging of vroegtijdige beëindiging;
- 4° de wijze waarop de experimentregelgeving of regelluwe zone wordt geëvalueerd.

De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden en modaliteiten voor de proeftuinen, vermeld in het eerste lid, waaronder in elk geval de financiering ervan, en de waarborgen voor de rechtszekerheid bij de uitvoering van die proeftuinen voor actoren die zorg en ondersteuning aanbieden en voor gebruikers van zorg en ondersteuning.

In het vierde lid wordt verstaan onder:

- 1° experimentregelgeving: tijdelijke regelgeving met een geldingsduur van maximaal vijf jaar, die geldt voor een specifieke ruimte of voor een specifieke doelgroep of in een specifieke situatie, en die bij wijze van experiment wordt ingevoerd;
- 2° regelluwe zone: tijdelijke regelgeving met een geldingsduur van maximaal vijf jaar, die bestaande regelgeving voor een specifieke ruimte of voor een specifieke doelgroep of in een specifieke situatie buiten toepassing stelt.

Afdeling 2. Subsidiegrond voor innovatieve projecten binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Art. 31. De Vlaamse Regering kan een subsidie toekennen aan elke actor die een innovatief project wil uitwerken op het vlak van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de subsidie, vermeld in het eerste lid, met betrekking tot het bedrag en de duur van de subsidie, en de bijkomende voorwaarden waaraan het initiatief moet voldoen om in aanmerking te komen voor de subsidie.

Hoofdstuk 6. Monitoring en evaluatie van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Art. 32. Het agentschap Opgroeien, het Departement Zorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap monitoren het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid.

In het eerste lid wordt verstaan onder:

- 1° agentschap Opgroeien: het intern verzelfstandigd agentschap, opgericht bij het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Opgroeien regie;
- 2° Departement Zorg: het departement, opgericht bij het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2023 over het Departement Zorg;
- 3° Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap: het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

De monitoring, vermeld in het eerste lid, gebeurt in functie van een objectieve datagedreven en behoefte- en vraaggestuurde organisatie en programmatie van zorg en ondersteuning binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, waarbij populatiemanagement ingezet kan worden om behoeften, aanbod en resultaten binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid te monitoren.

De Vlaamse Regering ontwikkelt een gedeeld inhoudelijk kader voor de monitoring van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid door het agentschap Opgroeien, het Departement Zorg en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, en bepaalt voorwaarden en indicatoren waarop gemonitord wordt.

Hoofdstuk 7. Verwerking en uitwisseling van gegevens binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid

Art. 33. §1. In dit artikel wordt verstaan onder algemene verordening gegevensbescherming: verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

§2. De actoren van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid kunnen in het kader van hun samenwerking gegevens delen en kunnen daarvoor de volgende persoonsgegevens verwerken, als de verwerking van die persoonsgegevens noodzakelijk is om de doelstellingen van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid, vermeld in artikel 5 tot en met 13, te realiseren, en als de informatie relevant en proportioneel is voor de doelstelling van het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid:

- 1° identificatie- en contactgegevens: de naam en achternaam, het rijksregisternummer, het thuisadres, het e-mailadres, de leeftijd, het geslacht, en de relatie tot het betrokken kind of tot de betrokken jongere;
- 2° gegevens over het zorg- en ondersteuningstraject: de ontvangen zorg en ondersteuning, de begin- en einddatum van de ontvangen zorg en ondersteuning, de betrokken persoon of instantie die zorg of ondersteuning biedt, inhoudelijke verslagen met betrekking tot de zorg en ondersteuning.

De personen van wie de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, kunnen worden verwerkt, zijn kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

De verwerking van persoonsgegevens beperkt zich tot:

- 1° het delen van persoonsgegevens als vermeld in het eerste lid, op voorwaarde dat de betrokkene instemt met het delen van de persoonsgegevens;
- 2° het registreren van de persoonsgegevens, vermeld in het eerste lid, die worden gedeeld in het eigen dossier.

Als geanonimiseerde gegevens volstaan, worden de gegevens alleen in die vorm bezorgd. Als dat noodzakelijk is, kunnen gegevens ook in gepseudonimiseerde vorm worden bezorgd. De voormelde gegevens worden verwerkt conform de algemene verordening gegevensbescherming en artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

§3. De verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, is noodzakelijk om een taak van algemeen belang te vervullen als vermeld in artikel 6, lid 1, e), van de algemene verordening gegevensbescherming.

§4. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid treden elk individueel op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2.

De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid nemen passende maatregelen ter beveiliging van de persoonsgegevens, conform de beveiliging van de verwerking, vermeld in artikel 32 van de algemene verordening gegevensbescherming. In voorkomend geval worden de bepalingen, vermeld in artikel 9 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, toegepast.

De Vlaamse Regering kan de maatregelen, vermeld in het tweede lid, nader specificeren.

§5. De persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 2, worden niet langer bewaard dan noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, en worden gewist of vernietigd zodra de bewaring niet langer noodzakelijk is voor het doeleinde van de gegevensverwerking, vermeld in paragraaf 2, eerste lid.

De persoonsgegevens worden maximaal bewaard tot de betrokkene de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt. Bij het afsluiten van het dossier wordt de betrokkene op de hoogte gebracht van de voormelde maximale bewaringstermijn.

De persoonsgegevens worden tijdig geactualiseerd om ervoor te zorgen dat deze persoonsgegevens juist zijn.

§6. De trajectondersteuner, vermeld in artikel 12, krijgt toegang tot dossiergegevens in het kader van de zorg aan en ondersteuning van het kind, de jongere, hun gezin en context aan wie hij ondersteuning biedt en de trajectondersteuner kan persoonsgegevens verwerken met toepassing van de bepalingen in hoofdstuk 7.

Art. 34. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid nemen passende maatregelen voor de transparantie ten aanzien van de betrokken kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. De voormelde maatregelen zorgen ervoor dat de globale regeling voor de gegevensverwerking voldoende duidelijk is voor de betrokkenen. De communicatie wordt ter beschikking gesteld in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal.

Hoofdstuk 8. Toezicht

Art. 35. De Vlaamse Regering organiseert het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid stellen de gegevens ter beschikking die voor het toezicht, vermeld in het eerste lid, noodzakelijk zijn.

Met het oog op het toezicht, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering bepalen welke gegevens de actoren moeten verzamelen en registreren en op welke wijze ze die gegevens verzamelen, registreren en ter beschikking stellen en aan wie ze de gegevens ter beschikking moeten stellen, met behoud van de toepassing van de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens.

Hoofdstuk 9. Wijzigingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp

Art. 36. In hoofdstuk 13 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013, het laatst gewijzigd bij het decreet van 21 mei 2021, wordt een artikel 75/2 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 75/2. Met het oog op het bieden van gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken, kan een dienstverlener die drager is van een geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim en die professioneel betrokken is bij de zorg of het welzijn van een ouder of opvoedingsverantwoordelijke op vraag van de sociale diensten de volgende basisgegevens delen aan de sociale diensten:

- 1° de identificatie van de betrokken partijen;
- 2° het feit of, en welke dienstverlening ten aanzien van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke is aangevat, wordt voortgezet of is beëindigd.

Met de geïnformeerde en schriftelijke instemming van de ouder of opvoedingsverantwoordelijke kan de dienstverlener, vermeld in het eerste lid, ook andere gegevens dan vermeld in het eerste lid delen aan de sociale diensten, die noodzakelijk zijn om gepaste jeugdhulpverlening aan de minderjarige, aan zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken te bieden.”

Hoofdstuk 10. Slotbepalingen

Art. 37. Uiterlijk op 31 december 2027 en vervolgens om de vijf jaar dient de Vlaamse Regering bij het Vlaams Parlement een rapport in waarin de uitvoering van dit decreet wordt geëvalueerd.

Brussel, 16 april 2024.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS